

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 22. SRPNJA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 128

Učiteljski fakultet u Somboru

Hoće li biti odjela na hrvatskom?

Intervju:
Jašo Šimić

TEMA BROJA: STOTA OBLJETNICA KARMELIČANA U SOMBORU

kolpa·san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković (predsjednik), Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

**POMOĆNICA I ZAMJENICA
ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA:Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Punom parom

Iako je sezona godišnjih odmora u punom jeku, aktivnosti u hrvatskoj zajednici nika-ko ne manjka. Dapače, kao da ih je više nego obično.

Sa seminarara za stručno usavršavanje učitelja i odgojitelja pripadnika hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu i iseljenika, koji je održan u Mošćeničkoj Dragi pokraj Opatije, vratilo se 18 polaznika iz Vojvodine, i to iz svih ovdašnjih regija – subotičke, somborske, srijemske i podunavske. Prepuni su dojmova, ali je od toga važnije što su spremni i dodatno osposobljeni za nastavak posla koji se ovdje još uvijek opravdano smatra pionirskim. Na seminar ih je, kao i prethodne dvije godine, poslalo Hrvatsko nacionalno vijeće.

S plavoga se Jadrana vratila i prva skupina djece, koja nastavu u prvom i drugom razredu pohađaju u odjelima na hrvatskome jeziku, a ljetovanje im je u Selcu kraj Crikvenice omogućilo Hrvatsko nacionalno vijeće, uz nesebičnu pomoć i angažiranje Crvenog križa Hrvatske, Grada Zagreba i Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici. Druga je skupina upravo sada na moru.

Treće, što treba posebno izdvojiti, svakako je službeno najavljena premijera emisije na hrvatskome jeziku na Radio Bačkoj iz Bača. Budući da su svi detalji usuglašeni s rukovodstvom te radio postaje, ubuduće će se svakoga četvrtka od 19 do 20 sati na valovima Radio Bačke emitirati emisija pod nazivom »Zvuci bačke ravnice, emisija na hrvatskom jeziku«. Uredništvo, koje će osmišljavati i voditi emisiju, iskustvo je stjecalo u emisijama vjerskoga sadržaja na lokalnim radio postajama u Baču i Odžacima. Za Hrvate u tom dijelu Podunavlja ovo je svakako velika novina, a za cijelu hrvatsku zajednicu dodatni poticaj.

U isto vrijeme aktualizirana je i mogućnost obrazovanja učitelja i nastavnika na hrvatskome jeziku, na Učiteljskom fakultetu u Somboru. Ideja nije nova, ali joj se do sada nije pridavala dovoljna pozornost, ni od strane hrvatske zajednice, niti od države. Možda i nije rješenje za sva vremena, ali svakako jest privremeno, budući da, ne zaboravimo, nekadašnji prvašići ove jeseni polaze u četvrti razred, a onda slijedi peti, pa je pitanje njihovoga daljnjeg školovanja, te nastavnog kadra koji će to voditi, od urgentnog značaja.

Nema dvojbe da se puno vrijednih stvari može ostvariti, iako ima i dobro sinkroniziranih podmetanja. Ukoliko im budemo znali parirati, uspjeh je gotovo zagarantiran.

Z. P.

I u Srbiji se proizvodi desert s marelicom

Dragan Soleša, dekan Učiteljskog fakulteta u Somboru o otvaranju odjela na hrvatskom jeziku

Mi smo spremni, čekamo na državu.10,11

Radio emisija na hrvatskom jeziku u programu Radio Bačke u Baču

U eteru »Zvuci bačke ravnice«.....13

Jedinstveno i prepoznatljivo tkanje svilenog damasta u Bezdanu

Na stari način, za nove ukuse.....20,21

Proslavljena stota godišnjica karmela u Somboru

Baština za budućnost.....22-25

Dužijanica u Bajmoku

Zahvalnost koja kuca u srcima.....26,27

Otvorenje 20. saziva prve likovne kolonije naive u tehnici slame »Tavankut 2005.«

Čuvari i promoteri

tradiciije slamarstva.....40,41

ČETVRTAK, 14. 7.

Poziv

Predsjednik Srbije Boris Tadić pozvao je haškog optuženika Ratka Mladića da se preda, a državne institucije da završe taj posao.

Bez rješenja pitanja bivšeg komandanta vojske bosanskih Srba, Srbija ne može napredovati, rekao je Tadić na sjednici Glavnog odbora Demokratske stranke. On je naglasio kako Srbija mora ispuniti svoje međunarodne obveze i kako haški optuženici ne mogu biti glorificirani kao heroji, dodajući kako se nada da će Mladić biti izručen Tribunalu. Tadić je naveo da se građani Srbije moraju suočiti s zločinima koji su počinjeni u njihovo ime i da se u suprotnom stvaraju pretpostavke za nove zločine.

Izbjeglice

U konzulatu Hrvatske u Beogradu trebalo bi početi s radom poseban informativni telefon za izbjeglice iz Hrvatske, najavili su hrvatski veleposlanik Tonči Staničić i ministar Srbije i Crne Gore za ljudska i manjinska prava Rasim Ljajić. Na broj telefona 011/ 367 52 72 izbjeglice srpske nacionalnosti iz Hrvatske mogu dobiti informacije koje se tiču zaštite njihovih prava, kao što su pravo na povratak, zaštita imovine ili pravo na mirovinu.

PETAK, 15. 7.

Deklaracija

Predsjedništvo Sabora Hrvatske odlučilo je da Parlament ipak neće donositi deklaraciju o vojnoj operaciji Oluja. Početkom tjedna, donošenje deklaracije predložili su zastupnik Hrvatske demokratske zajednice Andrija Hebrang i nezavisni zastupnik Slaven Letica. Sabor je najavio kako će se povodom 10. godišnjice Oluje, 5. kolovoza, javnosti u ime Parlamenta obratiti predsjednik Sabora Vladimir Šeks. Tokom rasprave i usaglašavanja teksta deklaracije pojavile su se nedoumice i neslaganja o karakteru Oluje, akcije koju je 1995. sprovela Hrvatska vojska.

Optuženi

Ministarstvo obrane SiCG navodi da Veleposlanstvo SiCG u Hrvatskoj ima popis optuženih za ratne zločine. Ministarstvo je potvrdilo da Veleposlanstvo ima popis osoba iz Srbije i Crne Gore protiv kojih se vode procesi za ratne zločine u Hrvatskoj i kako su sva aktivna vojna lica obaviještena o procesima protiv njih u toj državi.

SUBOTA, 16. 7.

Glavaš

Državno tužiteljstvo Hrvatske istražuje ubojstvo srpskih civila u Osijeku tokom 1991. i 1992. Za ta ubojstva mogao bi navodno biti odgovoran i Branimir Glavaš, tada šef Gradskog tajništva za obranu, sada zastupnik u Saboru Hrvatske, pišu splitski »Feral« i riječki »Novi list« i dodaju kako hrvatsko državno tužiteljstvo ima svjedoka koji je bio sudionik u zločinima koje je predvodio Glavaš. Prema saznanjima »Ferala«, 1991. i 1992. iz Osijeka je nestalo oko 100 srpskih civila. Nekadašnji dužnosnik HDZ-a Branimir Glavaš tvrdi da je riječ o osveti njegovih bivših partijskih kolega, dodavši da je za tako nešto morao znati Vladimir Šeks, tada šef stožera za Baranju i Slavoniju, te dodaje kako je savršeno spokojan zbog svega što se 1991. događalo u Slavoniji.

Pozadina

ANEM najoštrije prosvjeduje povodom serije napada i prijetnji kojima je izložena članica asocijacije, B92. Posljednja u nizu prijetnji jeste lažna dojava o postavljanju bombe u zgradi B92, u četvrtak 14. srpnja. B92 je telefonom upozorena da je zbog »antisrpske kampanje« u zgradi tog medija postavljena bomba, ali je policija utvrdila da je dojava bila lažna. ANEM traži od nadležnih da otkriju tko stoji iza prijetnji i dojava o postavljanju bombi i na taj način pomognu stvaranju uvjeta u kojima će novinari moći bez straha raditi ono što im i jeste posao da izvještavaju o događajima i pojavama o kojima javnost ima interes znati.

NEDJELJA, 17. 7.

Ponosni

Socijalistička partija Srbije je obilježila 15 godina postojanja. Iako je u toj partiji i dalje razvijen kult Slobodana Miloševića tijekom proslave u Sava centru, čuo se jasan zahtjev za redefiniranje sadašnjih odnosa sa njim.

Socijalisti poručuju da su ponosni na sve što su uradili u vrijeme svoje neprikosnovene vladavine: »Mnogi u našoj vladavini vide, pored zločina, neiskrenu demokratičnost i beskrajni niz neprincipijelnost, strahota i pogrešaka te ta-

ko povremenu suradnju sa nama u godinama vlasti tretiraju kao bruku i sramotu, a ne kao čast. Pravedaju se i ispričavaju, traže oprost za ono čime se mi, socijalisti, ponosimo«, kazao je na proslavi Milorad Vučelić, direktor RTS-a u vrijeme ratova na području bivše Jugoslavije.

Odšteta

Najavljeni sastanak hrvatskog i crnogorskog državnog vrha oko ratne odštete održat će se 27. srpnja u Cavtatu, pišu »Vijesti«. Na susretu predsjednika Hrvatske i Crne Gore, te dvojice premijera, kako je za »Vijesti« potvrdio jedan od čelnika HCMS, ministri poljoprivrede u vlada Crne Gore i Hrvatske, Petar Čobanković i Milutin Simović, potpisat će dokument kojim će podgoričke vlasti na ime naknade dijela ratne štete Hrvatskoj, odnosno općini Konavli, uplatiti 400.000 eura za uništeni stočni fond s nekadašnje farme u Grudi, piše list.

PONEDJELJAK, 18. 7.

Konačno

Specijalni sud izrekao je presude optuženima za ubojstvo Ivana Stambolića i pokušaj ubojstva Vuka Draškovića u Budvi.

Milorad Ulemek Legija osuđen je na 40 godina zatvora, bivši šef DB-a Radomir Marković na 15 godina zatvora. Pripadnici jedinice za specijalne operacije Branislav Berček, Dušan Maričić i Nenad Bujošević osuđeni su na 40 godina zatvora, Leonid Milivojević na 15, Nenad Ilić na 15 godina i Milorad Bracanović na četiri godine zatvora, jer nije otkrio da se priprema to krivično djelo.

Sudac Dragoljub Albijanić je obrazložio kako je optuženi Ulemek organizirao kriminalnu grupu po nalogu bivšeg predsjednika Srbije i SRJ Slobodana Miloševića, s ciljem ubojstva političkih protivnika Miloševića. Sud je također, odredio i da pripadnici JSO-a vrate protupravnu imovinsku dobit, koju su za zločine dobili od Ulemeka.

Ipak

U Haškom tribunalu potvrđena je presuda Milanu Babiću kojom je osuđen na 13 godina zatvora. Žalbeno vijeće odbacilo je u potpunosti

10 od jedanaest žalbenih osnova Babićeve obrane. Uvaženo je samo njegov prigovor da prvostupničko vijeće nije pridalo dovoljno značaja njegovim mirovnim naporima poslije izvršenih zločina. Međutim, ta činjenica ionako ne bi značajno utjecala na visinu kazne, zaključilo je vijeće.

Žalbeno vijeće, kojim predsjedava sudac Florans Mumba, odbacilo je navode Babićeve obrane da je prvostupničko vijeće prisililo optuženog da prizna da je bio suizvršitelj u progonu nesrba u Hrvatskoj, iako su on i Tužiteljstvo prethodno napravili sporazum o priznanju krivice kojim je Babić bio opisan samo kao pomagač u zločinima.

UTORAK, 19. 7.

Referendum

Premijer Crne Gore Milo Đukanović izjavio je kako nije moguće bilo kakvo odlaganje planiranog referenduma o nezavisnosti.

»Odlaganje referenduma o nezavisnosti nije moguće zato što se u svibnju iduće godine trebaju održati općinski, a potom u rujnu i parlamentarni izbori«, pojasnio je Đukanović u izjavi austrijskom državnom radiju ORF i naglasio da će referendum u svakom slučaju biti održan između veljače i travnja 2006..

On je dodao da je kompromis sa Srbijom o transformiranju državne zajednice u savez nezavisnih država propao zbog protivljenja srbijanskog premijera Vojislava Koštunice.

Tajne

Nakon što je u tisku objavljeno da MUP među policajcima provodi anketu o tome znaju li gdje se nalazi odbjegli general Ante Gotovina, ministar unutarnjih poslova Ilica Kirin naložio je istragu kako bi se otkrili i kaznili odgovorni za curenje informacije u javnost.

Glasnogovornik MUP-a Zlatko Mehun izjavio je da nije riječ ni o kakvoj anketi, već o dopisu policijskim upravama, te da je to uobičajeni način rada policije. Riječ je o operativnom dokumentu označenom stupnjem tajnosti, o čijem se sadržaju ne može govoriti, kazao je, dodajući da je Ravnateljstvo policije i dosad u više navrata od policijskih uprava tražilo sveobuhvatnu potragu za odbjegli generalom Gotovinom. Najnovije postupanje Ravnateljstva pokazalo je da u sastavu policije ima djelatnika koji su spremni u javnosti davati informacije označene određenim stupnjem tajne i time prekršiti radnu stegu i počinili kazneno djelo odavanja državne tajne, kazao je Mehun.

SRIJEDA, 20. 7.

Rješenja

Krivične prijave protiv 2.500 mladića koji su izbjegli vojnu obvezu, a trenutačno su u inozemstvu, i dalje su na snazi. Iako i politički i vojni vrh zemlje smatraju da taj problem treba riješiti tako da ti mladići mogu slobodno doći u zemlju, još se ništa po tom pitanju nije promijenilo. Ministar pravde Zoran Stojković kaže da postoje dvije mogućnosti – pojedinačno pomilovanje ili zakon o amnestiji.

»Pomilovanje daje pred Republike. Mi provedemo potreban postupak, prijedlog dajemo predsjedniku, on odlučuje. To je pojedinačni slučaj, mi ni ne znamo koliko ih ima, čujem da ih ima dosta. Da bi se ta situacija izbjegla, ide se na donošenje zakona o amnestiji i sva lica za to djelo se amnestiraju, koja su ih izvršila do tog trenutka i tad ste riješili postupak«, kaže Stojković.

POSEBNA PORUKA

Ova granica ima posebnu poruku za Crnu Goru – da mora znati dokle je njeno, da nikada ne smije uzeti što nije njeno i da nikad više ne smije dozvoliti da drugi odlučuju u njeno ime. **Ranko Krivokapić**, predsjednik Skupštine Crne Gore, prilikom otvaranja suvremenog graničnog prijelaza između Crne Gore i Hrvatske, Danas, 16. srpnja

SAVJETODAVCI, HVALA LIJEPA

Neki misle da je SDP-u dovoljno pucnuti prstom da bi srušio HDZ. To nam je lijep kompliment, ali je daleko od realnosti. Da opstanak Sanaderove vlade ovisi o SDP-u, mi bismo je srušili na demokratski način i imali prijevremene izbore. Mogu zamisliti kakvi bi bili naslovi u novinama (kada bi SDP postavio pitanje povjerenja Vladi). Jedan dan pisalo bi: »Račan i SDP tražili glasanje o povjerenju Vladi«, a sljedeći dan: »Račan i SDP doživjeli poraz, HDZ ima čvrstu potporu«. Hvala lijepa savjetodavcima, ali mi smo stranka koja se ne kocka svojim ugledom. **Ivica Račan**, predsjednik SDP-a, Novi list, 16. srpnja

NIKAD OTVORENIJI

Fantastično surađujemo sa svim gradovima Europe i to je nadjačalo moja očekivanja. Mnogo je više zainteresiranih za Novi Sad, nego što ih je bilo ranije. Prvi puta smo sudjelovali u radu Svjetskog ekonomskog foruma u Cran Montani, gdje je jedini grad iz Srbije upravo bio Novi Sad. To već nešto govori o odnosu s europskim gradovima. Dobri odnosi su s Ulmom, Berlinom, Sankt Petersburgom, Lvovom, Temišvarom, Atinom, Solunom, asocijacijom gradova u Austriji. Uspostavili smo suradnju s Lvovom, Sankt Petersburgom i Temišvarom i od toga može biti ekonomske koristi, a veliki potencijal nude i međunarodni sajmovi. Dva puta je dolazio ruski veleposlanik, a kompanija »Lukoil« zainteresirana je za ulaganje u naš grad. Novi Sad ne zatvara vrata ni pred kim. **Maja Gojković**, gradonačelnica Novog Sada, Dnevnik, 17. srpnja

BUĐENJE IZ SRAMOTE

U Srbiji još i danas glas razuma i konzekventne osude zločina dolaze najglasnije od nevladinih udruga, koje se toliko godina nakon rata doimaju usamljenijim nego li tijekom krvavih sukoba. Policija ne interwenira kada se na aktiviste NGO-a, predvođene »Ženama u crnom« u povodu obilježavanja 10. obljetnice srebreničkog masakra u Beogradu, baci suzavac, kada se Nataši Kandić izvikuje »kurvo«, a prosvjednicima replicira užasavajućom porukom »Nož, žica, Srebrenica«. Srbija kao da se ne želi probuditi od sramote, a isprikom bi je priznala i doživjela. **Davorka Blažević**, kolumnisti-ca, Slobodna Dalmacija, 13. srpnja

EUROPSKI OKVIR, DOMAĆI SADRŽAJ

Konvencije govore o minimumu manjinskih prava. Ova je država došla upravo na tu nultu poziciju. U zakonodavnoj sferi je napravljen europski okvir, u stvarnosti se odvija proces koji ide istim tempom kao i približavanje ove države Europi. To znači da i ova oblast traži da se Srbija zaokruži kao država vladavine prava i standarda koji se poštuju do kraja. **Esad Džudžević**, predsjednik Bošnjačko-demokratske stranke Sandžaka i republički zastupnik, Dnevnik, 15. srpnja

SASVIM OBIČAN PREMIJER

Ja sam relativno mlad, u stvari sam veoma mlad počeo obavljati te najodgovornije državne poslove. Jedno je kada ste predsjednik vlade s 50 godina, a drugo kada to postanete s 28 kao ja. Potrudio sam se da, obavljajući taj posao, ne izgubim vezu sa svojom generacijom i svim onim što su izazovi za moje vršnjake. Nastavio sam se baviti sportom, posjećivati kazalište, redovito pratiti glazbu, izlaziti na sva mjesta na koja izlazi moja generacija. **Milo Đukanović**, crnogorski premijer, Blic, 13. srpnja

OLAKŠANJE UZ ČUPANJE KOSE

Država samo tobože vodi brigu o građanima, držeći cijene javnih poduzeća na niskoj razini. Čim ih upropasti i jeftino proda, država će poreskim obveznicima poručiti da mogu odahnuti, jer se više gubici tih firmi neće sanirati novcem iz proračuna. E, onda će netko drugi doći i podići cijene, a građani će se čupati za kosu. **Danijel Cvetičanin**, profesor Ekonomskog fakulteta u Beogradu, Dnevnik, 18. srpnja

Dujizmi

- ✓ *Među domaćima sve je više nastranih;*
- ✓ *Ne bojimo se pametnih. Oni su otišli u inozemstvo;*
- ✓ *Mnogi su napustili komuniste i odmah otišli u kolumniste.*

Dujo Runje

Vlast i mediji

Ukus crvene ribe

Nekada je oštro pero bilo simbol slobodnog novinarstva. Jedan oblik lude i nepriznate hrabrosti. Ukras na reveru zaludnog borca s kamenjem vodenica, potrošenog viteza od papira koji dalekom ezopovštinom čačka mečku, i to tamo gdje je vlast.

Kad to uradi, novinski pisac ode te se napije kako bi bar još malo u sebi poticao napade smjelosti i veličine. Nije se znalo što je tu gore: kad moćni ljudi nadignu galamu o »udaru na sustav«, ili naprosto prešute nesretnika i njegovo dovijanje. Badava trud i strah, džaba takvo pisanje ako nema progona.

To je ta kratka balada o novinarstvu naše prošlosti, ako u nju ne miješamo redakcijske epigone svakog režima. Nema sreće niti nesreće dok to ne objave novine. Porazi se mogu pretvoriti u pobjede samo tupavom medijskom iluzijom. Novinare i redakcije slamaju novinari i urednici, a ne vlast. Najveći progonitelji novinara su njihove lažne kolege, a ne tajna policija. Tu više ne važi lakonski princip i imperativ otočkog novinarstva: »Istina je svetinja, komentar je slobodan!«

INFORMATIVNI KAOS: Jedan od najvećih pisaca današnjice *Gabrijel Garsija Markes* ponovno se vratio pisanju za novine. Nije imao kud, poslije svega. Taj novinar, koji i danas ima svoju kolumnu u kolumbijskom listu »Espektador«, uvijek je želio stvarati romane koji bi što manje ličili na stvarnost. Ali, život je i za njega bio maštovitiji od svake fantazije.

Gabrijel je prepisivao čudesne biografije južnoameričkih diktatora. Izvjesni *Lopez de Santa Ana*, gospodar Paragvaja, tako je sahranio svoju nogu izgublenu u djelomično uspjelom atentatu, priredivši joj veličanstveni pogreb. Haičanski tiranin *Dival* naredio je da se u državi pobiju svi psi crne boje, jer je vjerovao da je njegov najveći neprijatelj preuzeo obličje crnog kućeta. Diktator *Salvadora Martinez* naložio je da se sva javna svjetla u državi prekriju crvenim papirom, uvjeren da je to najbolji način borbe protiv boginja.

O svemu tome su, naravno, pobožno izvještavale novine, a veliki pisac je ta opaka mahnitanja zabilježio u zbirci svojih tekstova »Riba je crvena« (Narodna knjiga, 1999). Što bi se samo dogodilo da su urednici ili ludu hrabri domicilni novinari preokrenuli ili ismijavali čudovišnu ideju tih zastrašujućih i smiješnih zemaljskih bogova?

Južna Amerika još nije stigla na Balkan, mada se zbori o »kolumbijskom sindromu«. Diktatori su možda otišli odavdje, netko u povijest, netko na sjever. Sloboda medija je opće mjesto, ali bi bilo mnogo posla i za Gabrijela Garsiju. Nije lako prepisivati stvarnost, i u Srbiji taj posao liči na fikciju. Nitko ne sahranjuje svoje udove, ubijanje pasa skitnica je ubogi šinterski posao, crve ni fenjeri još nisu upaljeni tamo gdje treba. Srbija je (valjda) demokratska država i više se ne može govoriti o slobodi medija koju daruje vlast.

Tamo gdje se sloboda udjeljuje, nje sigurno nema. Mediji su se našli među gorkim i divljim tranzicijskim kruškama, pa ne znaju što činiti u informativnom kaosu: prepisivati ubogu stvarnost ili je mijenjati. Ili se trude preživjeti, podmuklo ugađajući tabloidnom tržištu. Prečesto smo u ambijentu gladijatorske javnosti: što više krvi, to bolja prodaja. Palac je uvijek okrenut nadolje.

Teške riječi se više ne broje. Nemjerene izlaze iz nekih najuglednijih glava. Zlo se iščitava kroz smrtonosnu »patriotsku« prizmu. Licitacija s mrtvima, grobnicama, kosturima i razbijenim glavama postaje zanat, pa mnogi ljudi, koji veoma drže do sebe neće odoljeti uživanju u tako morbidnom nadmetanju. Nikako da odvoje Srbe od zlikovaca koji su sebe već vidjeli na izglaćanom nacionalnom tronu. Čak jedno vrijeme i bili na njemu.

Piše:
Ljubodrag Stojadinović

ZABLUDE O SLOBODI TISKA: Vlast se ne miješa u informativni kaos. To možda i nije njen posao. Njen posao je stvaranje ambijenta u kome postoje relativno jasna pravila ponašanja. Dok se grupa odlučnih ljudi bori za vlast, tisak, radio i televizija su njeni miljenici. Oporba ulaže svaku nadu u medije kojima je režim omiljena meta. Kad stignu u kabinete, isti ljudi žele jednu vrstu nastrane dosljednosti: da ih urednici i novinski pisci i dalje vide kao svoja mila lica.

Lako se naljute ako im ne ide kako su zamislili. Mladi lavovi i druga ambiciozna bića, sada su na vrhu. Njihova čežnja za apologijom je prirodna, bez obzira na predizborna zaklinjanja. Zato se i ljute. Njihovo durenje može biti i smiješni bizarni ogled, sve dok

nekadašnje političke pepeljuge na potegnu mehanizme moći.

Svaka vlast, ma koliki joj bio vijek trajanja, želi vjerovati u svoju beskonačnost. Što manje valjanih glava, to je uvjerenje sve jače. To je ta neprirodna opijenost koju daje osjećaj sile. Svaka vlast će rado biti dio njegovane zablude o slobodi tiska. Trudit će se gajiti demokratske privide, ali će biti nervozna pred otporom medija koji inače važe za »prirodne saveznike«. Probat će ih staviti pod kontrolu, najprije delikatnim i opreznim natuknicama, a onda i pritiskom kojemu se mora odoljeti, ali koji se ne može sakriti.

Pred atentat na premijera *Đinđića*, vlast je uspostavila biro na čelu sa komesarom za kontrolu medija. Taj pokušaj je uglavnom bio zaklonjen demokratskim poletom, ali je u sebi imao jake inkvizitorske poruke. Komesar je od drugorazrednog činovnika pretvoren u izvor straha za urednike sa slabijim nervima. Naročito za one koji su već bili pod treningom bivših režima.

U izvanrednom stanju, ta institucija pretvorena je u svojevrsni diktatorski servis. I, naravno, u mentalni koncern za poticanje sveopćeg uhićenja. Tu tiraniju nad kolektivnim razumom i danas opravdava dio medija koji sebe smatraju slobodnim. Oni tvrde da je svaki otpor takvom ribarenju po srpskoj javnoj pameti »javni doprinos zemunskom klanuku«.

Iz tog vremena tisak, radio i televizija u Srbiji nose neotklonjiva oštećenja: jedan pravi informativni moždani udar. A čitav je život postao tabloidan. Samo ga treba prepisivati, i za sto godina (samoće?) nitko neće vjerovati da se to zaista događalo.

Vlast bi rado držala pod svojom šakom medije koji imaju najveći utjecaj. To je, naravno, napor koji se na kraju ne isplati. Nitko ne želi novine (radio, TV) čija se servilnost osjeća po jakom mirisu, ili nečemu mnogo gore. Oni gube utjecaj, i ne trebaju nikome, pa ni vladarima koji su ih pripitomili i dresirali. Nema tog velikog lista koji bi sebi smio dozvoliti pad sa svakom garniturom.

Postoji još jedna iluzija, u koju ipak treba ulagati. A to je ona da se mediji moraju otresti straha od vlasti. Ali bi ljudi koji imaju najveću moć morali poštovati snagu tiska. Tamo gdje se bar vodi računa o formi slobode, mnogi su popadali pod udarom naslovnih strana. Čak i jedan *Ricard Nikson*, pred zajedničkim kongresnim i senatskim »impicmentom«.

Ovdje mediji ne obaraju vlast, pa to i nije njihov posao. Mogli bi je samo popravljati, ako takav pothvat uopće ima smisla.

Autor »Crvene ribe« kaže da je stvarnost mnogo umješnija od svačijeg dara: »Naša sudbina, i možda naša slava, sastoji se samo u nastojanju da nju (stvarnost!) što poniznije i što vjernije prepisujemo!«

I na tom mjestu, vlast više nema što tražiti! Ali zašto se onda toliko trudi promijeniti nas, a ne stvarnost, a ne sliku o sebi.

Autor je komentator,
tekst je objavljen u **Politici 15. srpnja**

U Konzulatu Republike Hrvatske u Beogradu otvoren kontakt-telefon za izbjegle Srbe

Nema prepreka za povratak u Hrvatsku

*Zajednička konferencija za novinare hrvatskog veleposlanika u Beogradu Tončija Staničića i ministra za ljudska i manjinska prava SiCG Rasima Ljajića * Tonči Staničić: Povratak izbjeglih Srba u Hrvatsku obveza je Hrvatske i Hrvatska će tu obvezu ispuniti * Rasim Ljajić: Normalizacija odnosa dviju zemalja ključni je uvjet za uspjeh rješavanja izbjegličkog pitanja*

U Konzulatu Republike Hrvatske u Beogradu bit će uspostavljen poseban kontakt-telefon za izbjegle Srbe iz Hrvatske kako bi oni mogli dobiti sve informacije o zaštiti njihovih prava, uključujući i pravo na povratak i mirovine, najavili su prošloga četvrtka, 14. srpnja, na zajedničkoj konferenciji za novinare u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu hrvatski veleposlanik *Tonči Staničić* i ministar za ljudska i manjinska prava Srbije i Crne Gore *Rasim Ljajić*.

Broj kontakt-telefona je 011/367-52-72, a namijenjen je samo izbjeglicama iz Republike Hrvatske.

NEMA VIŠE VEZIVANJA PROBLEMA: »Nema više nikakvih političkih prepreka za rješavanje izbjegličkog problema, mi smo potpuno otvoreni i iskreni u namjeri da pomognemo povratak izbjeglih u Hrvatsku, pri čemu računamo i na pomoć izbjegličkih organizacija, domaćih i međunarodnih, kao i ministarstava i institucija SiCG i Srbije«, kazao je veleposlanik Staničić. »Vjerojatno je svima jasno da

Normalizacija ukupnih odnosa je od ključnog značaja za povratnike:
Tonči Staničić i Rasim Ljajić

i Republike Srpske, i to je bio objektivni razlog zbog kojega se u Hrvatsku nije odmah mogao vratiti veći broj izbjeglica srpske nacionalnosti.

»Ako su iz Bosne i Hercegovine, posebno iz Republike Srpske, ljudi pobjegli u stotinama tisuća i naselili srpske kuće u

problemi. Mi smo uvjereni da svaka od ovih država čini doista sve da se taj problem riješi. I tu više nema nikakvog reciprociteta, nikakvog povezivanja jednog problema s drugim. Ova obveza, o kojoj govorimo, je obveza Hrvatske i Vlada Republike Hrvatske će tu obvezu ispuniti. Ne govorim o tome da ima veliki broj, desetine i desetine tisuća Hrvata iz Vojvodine, koji su pod pritiskom napustili svoje domove – prodali kuće pod uvjetima koji nisu realni. To je drugi problem, ali ćemo i taj problem nastojati rješavati. Bitno je da iskreno, pošteno, bez rezerve, radimo da se problem izbjeglica riješi i mislim da je to najvažnije.«

TEMU ZATVORITI DO KRAJA 2006.:

»Problem izbjeglih jedno je od otvorenih pitanja između SiCG i Hrvatske i gotovo nema susreta predstavnika ovih država bez spominjanja tog pitanja«, kazao je ministar Rasim Ljajić, precizirajući da se po podacima Republike Hrvatske od 1995. godine do danas u Hrvatsku vratilo 117 tisuća izbjeglica, dok je taj broj po podacima srpskih izbjegličkih organizacija 70 tisuća.

Uskoro formiranje mješovitog odbora

Veleposlanik Staničić i ministar Ljajić najavili su i skoro formiranje mješovitog odbora za praćenje međusobne zaštite manjina, u skladu sa Sporazumom o zaštiti srpsko-crnogorske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u SiCG, koji su ratificirale dvije države.

je nemoguće imati jednu osobu koja će pri - mati telefonske pozive i u istom momentu davati odgovore. Upravo zbog toga, planirali smo da osoba koja se javlja na telefon, bude veza s nadležnim institucijama u Republici Hrvatskoj, koje mogu pomoći u rješavanju konkretnog problema.«

Veleposlanik Staničić je dodao da se ranije »trgovalo« problemom izbjeglih Srba, koji se povezivao s problemima Hrvata izbjeglih iz Vojvodine, Bosne i Hercegovine

Hrvatskoj, oni jednostavno nisu mogli biti izbačeni na ulicu, da bi se otvorilo mjesto onome kome ta kuća pripada. Ali, Hrvatska je posljednjih nekoliko godina puno učinila na rješanju povratka izbjeglih. Neću govoriti o brojevima, ali izgrađeno je puno stambenih jedinica i izgrađuju se i dalje. Hrvatska sada ne povezuje problem izbjeglica iz Hrvatske s problemom koji postoji u Srbiji i Crnoj Gori i pogotovu u Bosni i Hercegovini. To su odvojeni

Prema podacima UNHCR-a prošle se godine u Hrvatsku vratilo 7925 izbjeglica, a u prvih pet mjeseci ove godine 1941 osoba. »Naravno da to nije dovoljno i mi, s obje strane, činimo sve da se taj proces intenzivira. Kad govorim o procesu povratka, govorim i o povratku pravima. Dakle, povratak mora biti samoodrživ, mora se povratnicima omogućiti da dođu u posjed svoje imovine, da im se obnove kuće, a mora im se osigurati i socijalno zbrinjavanje i zapošljavanje.«

»Normalizacija odnosa dviju zemalja ključni je uvjet za uspjeh rješavanja izbjegličkog pitanja, taj se proces može intenzivirati samo ako postoje stabilni odnosi između dviju država«, naglasio je Ljajić.

On je podsjetio da bi u skladu s prošlogodišnjim Sarajevskim sporazumom koji su potpisali najviši dužnosnici SiCG, Hrvatske i BiH, izbjeglički problem trebao biti riješen do kraja 2006. godine za one koji se žele vratiti u svoje kuće, a za one koji to ne žele, da im države osiguraju sve uvjete za integraciju.

Veleposlanik Staničić i ministar Ljajić su sa žaljenjem konstatirali da se još događaju i poneki incidenti prilikom povratka, pri čemu je Ljajić rekao kako se nastoji taj broj smanjiti, u čemu postoji potpora i Republike Hrvatske.

Hrvatska je uradila puno:
Veleposlanstvo RH u Beogradu

Ljajić je najavio još jednu reviziju popisa osumnjičenih ili optuženih izbjeglih Srba za ratne zločine u Hrvatskoj, čemu bi trebao pridonijeti i nedavno potpisani Sporazum o suradnji u predkaznenim postupcima.

»Popisi osumnjičenih i optuženih, njih oko 1400, dostavljeni su prije osam mjeseci i srbijanskom Ministarstvu pravosuđa i Ministarstvu obrane SiCG, te bi ta tijela trebala naći načina kako da informacije dostave onima na koje se odnose«, rekao je veleposlanik Staničić.

Naglasio je da je važno da ti podaci budu transparentni te da ne treba a priori sumnjati da postoje osnovani razlozi zbog kojih je netko uhićen.

Z. P.

Platforma Saveza vojvodanskih Mađara za prijedlog Ustava Srbije

Ustavom garantirati punu ravnopravnost svih naroda

Prema prijedlogu SVM-a, mora se osigurati i garantirati ulazak legitimnih predstavnika nacionalnih manjina u parlament, garantirati proporcionalna zastupljenost nacionalnih manjina u različitim tijelima vlasti, tako da struktura uposlenika odgovara strukturi lokalnog stanovništva, te zabraniti izmjena etničke strukture stanovništva različitim programima vlasti

Novi, demokratski Ustav Srbije ne može se donijeti bez suštinskog dijaloga i usuglašavanja relevantnih i reprezentativnih političkih i društvenih čimbenika, kao niti bez utjecaja nacionalnih manjina i njihovih legitimnih predstavnika, stav je Saveza vojvodanskih Mađara, koji je iznesen u javnost prošloga tjedna.

Savjet stranke u svojoj platformi ocjenjuje da reforme u Srbiji koči Ustav, koji je donijela autoritarna i jednostranačka skupština, a koja je bila u službi suštinskog preživljavanja socijalističkog sustava, te zbog toga zagovara donošenje takvog ustava koji će Srbiju definirati kao europsku, decentraliziranu republiku ravnopravnih građana, nacionalnih i vjerskih zajednica, i ocjenjuje da od dvanaest nacrtâ ustava, nacrt Vlade, a još više nacrt predsjednika Republike, označavaju pozitivan pomak u tom smjeru.

POZITIVNA DISKRIMINACIJA: SVM se zalaže da se Ustavom osiguraju pravne garancije pune ravnopravnosti svih naroda i nacija kao i za ustavno ostvarivanje široke autonomije AP Vojvodine, te u cijelosti podržava Platformu Izvršnog Vijeća APV o ustavnom položaju Vojvodine, u čijoj je izradi i sama sudjelovala. Ovom se platformom Vojvodina definira kao autonomna pokrajina, s ustavno zagarantiranim poreznim prihodima i imovinom, kao i zakonodavnom i izvršnom vlašću, a SVM se zalaže da na institucionalan način i zakonskim putem (vojvodanskim ustavnim zakonom) bude osigurano ravnopravno sudjelovanje nacionalnih zajednica u budućim vojvodanskim pokrajinskim tijelima, kao i ravnopravno korištenje jezika, te za princip donošenja odluka konsenzusom o svim onim pitanjima, koja se neposredno tiču očuvanja nacionalnog identiteta i pune ravnopravnosti nacionalnih manjina.

Glede prava nacionalne zajednice Mađara i drugih nacionalnih manjina, koje žive u Srbiji, stav SVM-a je da mjero-davni nacrti ustava na tom planu uopćeno, sukladno međunarodnom pravu, važećim

i naprednim Ustavom Državne Zajednice reguliraju ovu oblast, ali i da nacrti ustava moraju priznati individualna i kolektivna prava nacionalnih manjina, manjinsku samoupravu (kulturnu autonomiju), koja se ostvaruje putem nacionalnih vijeća, kao i pravo na obrazovanje na materinjem jeziku u okviru državnog sustava obrazovanja, da moraju garantirati mogućnost pozitivne diskriminacije i stvaranja samostalnih institucija, utvrditi zabranu diskriminacije, odnosno, u javnoj sferi, pravo na odgovarajući udio i zastupljenost u institucijama, kao i pravo održavanja kontakata s matičnom zemljom, itd.

POZITIVAN ISKORAK: U Platformi SVM-a pozdravlja se zacrtani napredak i iskorak u ustavnom položaju manjina u nacrtima predsjednika Republike i republičke Vlade, koji su u skladu s međunarodnim pravom i preporukama, kao i postignutim napretkom u položaju manjina od 2000. godine, ali u pojedinim točkama nacrtâ novog Ustava, ova stranka nalazi propuste i zbog toga je precizno formulirala svoje zamisli i uputila ih ustavotvorcima.

Između ostalog SVM traži da novi Ustav Srbije osigura i garantira ulazak legitimnih predstavnika nacionalnih manjina u parlament, da garantira proporcionalnu zastupljenost nacionalnih manjina u različitim tijelima vlasti, tako da struktura uposlenika odgovara strukturi lokalnog stanovništva, zabranu izmjene etničke strukture stanovništva različitim programima vlasti, zabranu umjetnog cijepanja kod određivanja upravnih i izbornih jedinica područja koja su tradicionalno nastanjena manjinama, stvarnu ravnopravnost u službenoj uporabi jezika te pravo na osnivanje multinacionalnih i višejezičnih (multinacionalnih) nacionalnih (manjinskih) regija. Ove mikroregije bi predstavljale specifičan oblik teritorijalne samouprave koju bi činile najmanje pet općina, ukoliko bi to lokalno stanovništvo potvrdilo na referendumu.

J. D.

Dragan Soleša, dekan Učiteljskog fakulteta u Somboru, o otvaranju odjela na hrvatskom jeziku

Mi smo spremni, čekamo na državu

*Ako je Skupština APV prošle godine osnovala tri fakulteta, mi se pitamo kako to da sada ista ta Skupština nema pravo na otvorenje odjela u instituciji koja već postoji * Na takvu odluku dovoljna je samo njihova pismena suglasnost i ništa više * Odjel smo mogli otvoriti već ove jeseni*

Razgovor vodio: Zvonimir Perušić

Moguće otvaranje odjela za školovanje budućih učitelja na hrvatskom jeziku na Učiteljskom fakultetu u Somboru aktualno je već duže vreme. Inicijativa, koju su pokrenuli dekan dr. Dragan Soleša i rukovodstvo toga fakulteta, ipak još uvijek nije ostvarena. Raspoloženja ima, potreba također, kadrovi i udžbenici ne bi bili problem, međutim, negdje je ipak zapelo.

O inicijativi, kao i o mogućnostima za njeno ostvarenje, razgovarali smo s dekanom Učiteljskog fakulteta u Somboru dr. Draganom Solešom.

► Kada je inicijativa pokrenuta i što se otvorenjem odjela na hrvatskom jeziku na Učiteljskom fakultetu u Somboru želi postići?

Još 2003. godine iz Skupštine Općine Sombor stigla je inicijativa da Učiteljski fakultet u Somboru otvori odjel na hrvatskom nastavnom jeziku. To nije bio pisani zahtjev Skupštine Općine, nego zahtjev dijela vijećnika u SO Sombor. Odmah sam reagirao i uputio dopis Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje. Veća aktivnost na ovom polju događala se 2004. godine, kada sam ponovno dobio zahtjev, ali tada već u pisanoj formi i obratio sam se svim relevantnim institucijama. Znači, paralelno sam prosljedio zahtjev i Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i Vladi Republike Srbije. Tražio sam i od jednih i od drugih suglasnost za izvođenje nastave na hrvatskom jeziku. Toga sam ljeta čak u našu upisnu kvotu uvrstio 20 studenata na hrvatskom jeziku na proračunu plus 10 samofinancirajućih studenata. To je bilo prilično smjelo u tom periodu, bez sondiranja terena i potreba, osobito ako se zna da u Bačkom Petrovcu imamo odjel na slovačkome jeziku i da smo do 2003. godine upisivali 10 plus 5 studenata, a da smo od 2003. krenuli s upisom tek svake druge godine, jer se više nije prijavljivalo dovoljno kandidata. Tako da smo, kažem, smjelo odlučili krenuti u taj zaokret, a ove je godine predsjednik HNV-a Josip Z. Pekanović u više navrata razgovarao sa mnom tražeći sve ove dopise koje smo mi upućivali ovlaštenim državnim tijelima, da ponovno to pokrenemo. Ja sam iste dopise ponovno prosljedio nadležnim institucijama.

► Kakva je trenutačno sudbina tih zahtjeva?

Situacija je u najmanju ruku dosta zanimljiva, rekao bih, zato što je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, kao mjerodavno tijelo, taj isti naš zahtjev prosljedilo Ministarstvu prosvjete i sporta Republike Srbije. Nama je to u najmanju ruku veoma čudno.

► Zbog čega?

Pa, ako je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, odnosno Skupština APV, otvorilo prošle godine tri fakulteta, imajući na to pravo po Omnibus zakonu, mi se pitamo kako to da sada ista ta Skupština nema pravo na otvaranje odjela u jednoj instituciji

posto nastavnika u osnovnoj školi jesu profesori razredne nastave. I, ako gledamo samo ovaj jedan aspekt, aspekt razvoja nastave, onda to može biti dosta nezanimljivo za osnivača. Da se kaže, pa koliko ima škola danas u Vojvodini na hrvatskome nastavnom jeziku, koliko ima odjela. Ali se zaboravlja činjenica – što je s višim razredima osnovne škole, što je s dvopredmetnom nastavom. Ja sam od Pokrajinskog tajništva za obrazovanje tražio službene podatke o tome kakvo je stanje u školama u AP Vojvodini, kad je u pitanju dvopredmetna nastava. Tu je stanje veoma loše. Mi nemamo dovoljan broj nastavnika u ruralnim sredinama. U seoskim školama nema

Ako imamo obrazovanje na mađarskom i slovačkom jeziku, zašto ne bismo imali i na hrvatskom: Dragan Soleša

koja već postoji. Na takvu odluku dovoljna je samo njihova pismena suglasnost i ništa više.

► Tko bi se sve obrazovao na tome odjelu?

Na prvome mjestu studenti hrvatske nacionalnosti, ali i bunjevačke, i svi oni koji smatraju da im to područje pripada po vokaciji, po etničkoj pripadnosti. Moram naglasiti da je Učiteljski fakultet matični za osnovne škole. Zašto? Zato što već 50

odgovarajućeg broja nastavnika. Ako taj segment gledamo, onda je sigurno da je i ovaj broj, koji mi tražimo, možda i mali. Danas-sutra ljudi se moraju osposobiti za dvopredmetnu nastavu, dakle ne samo za razrednu nastavu, nego i za više razrede osnovne škole, isto na hrvatskome nastavnom jeziku. Znači, tu se opravdano pojavljuje razlog za otvorenje takvog odjela.

► Što bi otvaranjem toga odjela dobili pripadnici hrvatske manjinske zajedni-

Rezultat suradnje

Kao rezultat dobre suradnje Učiteljskog fakulteta u Somboru sa srodnim fakultetima u Zadru i Splitu dekan dr. Dragan Soleša navodi izbor profesora dr. Đorđa Nadrljanskog za redovitog profesora na dodiplomskim i poslijediplomskim studijama u Zadru, gdje trenutačno vodi dva doktorata.

ce u Srbiji? Može li se reći da bi to bio dodatni poticaj za roditelje da masovnije upisuju djecu u odjele na hrvatskome jeziku u osnovnim školama?

Naš položaj ovdje, na ovome području, je zahvalan. Smatram da se u taj odjel ne bi upisivala samo djeca s teritorija AP Vojvodine, nego zašto ne iz Hrvatske, zašto ne iz Mađarske? Ako pogledamo koliko ima naselja u Mađarskoj gdje se govori hrvatskim jezikom, ako pogledamo Bolonjsku deklaraciju, ako pogledamo prohodnost, nema više zatvaranja u neakve uže prostore, nego trebamo pokazati da smo spremni na konkurentnost. Mi stalno imamo zahtjeve iz Hrvatske da se profesori razredne nastave ovdje upisuju na poslijediplomske studije. Diploma ovoga fakulteta priznata je u Hrvatskoj, s polaganjem ispita iz određenih predmeta, kao što su hrvatski jezik i povijest, dakle s nekoliko dodatnih ispita ova se diploma verificira i priznaje u Hrvatskoj.

► Kako bi se nastava izvodila? Kompletano na hrvatskome jeziku, ili bi na hrvatskom jeziku bila nastava samo za one predmete koji su specifični?

To ovisi od gradiva. Danas se autonomija sveučilišta i fakulteta ogleda kroz autonomiju nastavnika. Znači, ne postoji autonomija fakulteta, postoji autonomija nastavnika. Prije nego smo se upustili u ovaj projekt, imali smo plodnu suradnju s nekoliko fakulteta u Hrvatskoj. Na prvome mjestu, potpisali smo ugovore o poslovno-tehničkoj suradnji između Učiteljskog fakulteta u Zagrebu i Učiteljske akademije u Splitu. Dekani tih fakulteta su bili ovdje u Somboru i mi smo te ugovore potpisali. Mi danas imamo dobru suradnju i na razini studenata. Studenti iz Hrvatske dolaze u Sombor i naši studenti idu tamo, evo nedavno su se vratili iz Splita. To su kampusi, a najnoviji projekt je u Subotici, gdje se organizira za studente iz regije kampus, Učiteljski fakultet organizira taj međunarodni projekt. Znači, ovo pravo stječemo upravo iz te suradnje. Uspostavljena je suradnja i s Pedagoškim fakultetom u Osijeku, gdje također postoji odsjek za razrednu nastavu. Ipak je Osijek blizu i sigurno je da će predavači s tih fakulteta držati nastavu na ovom fakultetu, ukoliko taj projekt ostvarimo.

► Kakva je situacija s udžbenicima?

Situacija je loša i s udžbenicima na srpskome jeziku. Sigurno je da će na tome trebati puno raditi i potrebno je već sada krenuti u ozbiljnu pripremu. Znači, prva bi godina sigurno bila tako regulirana da bi profesori osiguravali svoje udžbenike i ti bi se udžbenici umnožavali i koristili, a kasnije bi fakultet izdavao te udžbenike.

► Kada bi nastava s prvom generacijom na hrvatskom jeziku mogla krenuti?

Mi smo spremni to uraditi od jeseni ove godine, ako je država spremna. Znači, to ne ovisi o nama, mi ipak iznad sebe imamo osnivača.

nostavno pružili smo ruku suradnje i imamo razumijevanja. Čini mi se da se o ovome odlučuje u nekim visokim krugovima, ili nekim krugovima osnivača ili politike. A, koji su razlozi, i koji su njihovi motivi, u to doista ne bih ovom prigodom ulazio, ali je očito da otpori postoje.

► Što predviđate, koji će razlozi na kraju prevladati i hoće li se budući učitelji na hrvatskom jeziku obrazovati u Somboru vrlo brzo, ili u Subotici, tko zna kad?

Mi smo, rekao sam već, spremni odjel otvoriti već od ove jeseni. Osnivač to uvijek može uraditi kroz odobrenje dodatne

Na hrvatskom jeziku moglo bi se studirati već od ove jeseni:
Učiteljski fakultet u Somboru

► Jeste imali u vidu doedukaciju učitelja koji su diplomirali na učiteljskim fakultetima u Srbiji? Mogu li oni polagati ispite razlike i onda dobiti diplomu učitelja za izvođenje nastave na hrvatskom jeziku?

Znate kako mi radimo? Prvo osnujemo odjel i taj odjel mora zaživjeti. On mora jednu godinu funkcionirati i onda se ide na doedukaciju. Ne može se ići na doedukaciju, a da prethodno ne uspostavimo redovitu nastavu. Mi imamo sada nove smjerove, to su domski odgajatelj, odgajatelj djece s posebnim potrebama, odgajatelj defekto-log i ne možemo odmah krenuti u doedukaciju ili prekvalifikaciju s nekog sličnog ili srodnog smjera, dok ti odjeli ne zažive jednu ili dvije godine. To je uvjet.

► Koji su, po Vašem mišljenju, razlozi za otpor ovoj inicijativi?

Mi smo svjesni da postoje otpori, ali jed-

kvote. To je jako mali broj studenata, a kad Pokrajinsko tajništvo predloži Izvršnom vijeću, a ono to prosljedi Ministarstvu prosvjete i sporta Republike Srbije, ono obično usvaja tu kvotu i to može jako lako zaživjeti i da se krene s upisnim rokom već od ovoga rujna. Problem je, međutim, što je evo sada već kraj školske godine, godišnji su odmor, ne znam dokle rade ove institucije u kojima se o tome odlučuje i hoćemo li biti u kolovozu dovoljno ažurni da se to uradi. Ali, smatram da u perspektivi ovaj proces ne može nitko zaustaviti. Na kraju će ipak pobijediti kvaliteta. Nije dovoljno imati imaginarnu i virtualnu instituciju. Danas možete imati instituciju na papiru, ali je dug put do osiguravanja svih potrebnih uvjeta da ta institucija kvalitetno funkcionira. Ako imamo obrazovanje na mađarskom, na slovačkom jeziku, zašto da nemamo i na hrvatskom? ■

Bunjevačka stranka podnijela kaznenu prijavu protiv Petra Kuntića

Prijete i zahtjevom za zabranu DSHV-a

Predsjednik stranke Darko Babić na konferenciji za novinare izrazio nezadovoljstvo reakcijom općinskih odbora parlamentarnih stranaka, koji u vrijeme izbora obilaze teren i pozivaju Bunjevce da glasuju za njih, a sada se, »kad je za nas najteže«, kako je kazao, nijedan odbor nije oglašio na napade na njih

Na konferenciji za novinare održanoj u Bunjevačkom informativnom centru u Subotici, u utorak 19. srpnja, predsjednik Bunjevačke stranke *Darko Babić* priopćio je novinarima da je ova stranka podnijela kaznenu prijavu protiv predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Petra Kuntića* zbog dijela njegovog govora na svečanoj akademiji te stranke, kojoj su prisustvovali i najviši državni dužnosnici Republike Srbije i Republike Hrvatske, AP Vojvodine i SO Subotica.

Babić je optužio Kuntića da je direktno negirao postojanje Bunjevaca kao nacionalne manjine, iako im je to pravo priznato prema zakonskim propisima Republike Srbije, te da je potom optužio službenu vlast u Beogradu da svjesno asimilira Hrvate i želi ih proglasiti Bunjevcima, čime je, smatraju oni, izvršio kazneno djelo izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti iz članka 134. Osnovnog kaznenog zakona. Kaznenu prijavu je Bunjevačka stranka uputila republičkom javnom tužitelju, a najavila je i da će je dostaviti predsjedniku Srbije *Borisu Tadiću* i drugim republičkim dužnosnicima kao i predsjedniku Odbora za sigurnost Skupštine Srbije *Miloradu Mirčiću*.

Babić je kazao i kako su nezadovoljni reakcijom općinskih odbora parlamentarnih stranaka, koji u vrijeme izbora obilaze teren i pozivaju Bunjevce da glasuju za njih, a sada se, »kad je za nas najteže«, kako je

kazao, nijedan odbor nije oglašio na napade na njih. Babić je ustvrdio kako Kuntićevo istupanje predstavlja »javno traženje genocida jednog naroda « te da će, uko-

su spremni sjesti za stol i započeti dijalog s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine, ali »na ravnopravnim osnovama.«

Pokraj Babića na konferenciji za novina-

Konferencija za novinare bogata optužbama

Petar Kuntić, predsjednik DSHV-a

Ne negiramo prava, već iznosimo povijesnu istinu

Reagirajući na podnošenje prijave i najavu da bi se mogla zatražiti zabrana rada DSHV-a, predsjednik ove stranke ističe da su tužbe bunjevačkih institucija neutemeljene i da DSHV od svojih stajališta o pripadnosti Bunjevaca neće odstupiti. »Svatko se može deklarirati kako hoće, mi to pravo nikome nismo negirali, mi samo iznosimo povijesnu istinu da su Bunjevci i Šokci živa grana hrvatskog naroda«, rekao je Petar Kuntić i najavio mogućnost podnošenja tužbe za lažno prijavljivanje.

liko se nastave slični nastupi, uputiti zahtjev ministru za upravu i lokalnu samoupravu *Zoranu Lončaru*, da se zabrani daljnji rad DSHV-a, kao i da su spremni obratiti se međunarodnim institucijama, ali i da

re govorio je i predsjednik Bunjevačkog nacionalnog vijeća *Nikola Babić*, koji je iznio kako je od premijera *Vojislava Koštunice* tražio, da se na dnevni red Savjeta za nacionalne manjine stavi pitanje matične države Srbije i bunjevačkog jezika u školama, na što je rečeno da će odgovor na to pitanje pripremiti pravno tijelo u okviru Savjeta za nacionalne manjine.

Član BNV-a i pokrajinski zastupnik *Mirko Bajić* je pak komentirao odgovor pokrajinskog tajnika za obrazovanje i kulturu *Zoltána Bunyika* na njegovo pitanje u Skupštini Vojvodine – zašto je povučen pravilnik o bunjevačkom jeziku u školama, tvrdeći da taj odgovor ništa ne govori, te da se radi o pokušaju odugovlačenja.

J. D.

Radio emisija na hrvatskom jeziku u programu Radio Bačke u Baču čut će se 28. srpnja

U eteru »Zvuci bačke ravnice«

*Prva radio emisija »Zvuci bačke ravnice, emisija na hrvatskom jeziku« na Radio Bačkoj emitirat će se u četvrtak, 28. srpnja od 19 do 20 sati * Novu jednosatnu emisiju koja će se emitirati jednom tjedno uređivat će članovi HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani*

Piše: Dušica Dulić

Ideja o pokretanju radio emisije na hrvatskom jeziku na Radio Bačkoj u Baču rodila se krajem prošle godine, kada se HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani prvi puta obratio Radio Bačkoj. Upravni odbor Radio Bačke je prihvatio zamolbu ovoga KUD-a i tako će od 28. srpnja prvi puta u povijesti, Hrvati u bačkom Podunavlju imati na jednom radijskom mediju emisiju na vlastitom jeziku koja neće biti vjerskog sadržaja, a bit će u funkciji očuvanja njihovoga identiteta i kulturnog naslijeđa. Za početak, bit će to jedan sat tjedno.

vlč. Stipan Bošnjak

NOVI MEDIJSKI PROSTOR: U Radio Bačkoj je, prema riječima predsjednika HKUPD »Dukat« Pavla Pejčića, 14. srpnja održan sastanak koji je sazvao v. d. direktora Radio Bačke Milenko Vranješević, a bili su nazočni i novinar Viktor Vezjak, zatim ispred HKUPD-a predsjednik Pejčić i voditeljica glazbene sekcije Marija Ihas, te župnik iz Plavne vlč. Stipan Bošnjak, koji je bio i inicijator pokretanja ove radijske emisije na lokalnoj radio postaji.

Tom je prigodom za novi projekt dobiveno zeleno svjetlo, usuglašeno je da se emisija na hrvatskom jeziku emitira jednom tjedno i to svakog četvrtka od 19 do 20 sati. Prva će se emisija emitirati 28. srpnja. Nova radijska emisija emitirat će se pod nazivom »Zvuci bačke ravnice, emisija na

hrvatskom jeziku«. Poslije šest i pol godina postojanja Uredništva na hrvatskom jeziku Radio Subotice, ovo je druga vjodanska radio postaja koja je otvorila svoj medij i programu na hrvatskom jeziku.

Na ovome je skupu predložena i programska shema jednosatne emisije koju je sastavio vlč. Stipan Bošnjak sa svojim suradnicima. Prema ranijim najavama vlč. Bošnjaka, emisija će sadržavati špicu, pregled sadržaja emisije, riječ urednika, vijesti, intervju s nekom poznatom osobom iz političkog, kulturnog ili sportskog života, zatim književni kutak, informacije o aktivnostima HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani, te obilje glazbenih priloga.

Očekuje se i sklapanje Sporazuma o suradnji između Redakcije programa »Zvuci bačke ravnice« i Radio Bačke. Emisije će se snimati, a cjelokupnu tehniku i tehničko osoblje za pripremu programa osigurava radio postaja.

PROGRAM I NOVA ZADUŽENJA: Poslije dobivanja zelenoga svjetla za novi medijski projekt hrvatske zajednice, 18. srpnja u Plavnoj održan je prvi sastanak Redakcije programa »Zvuci bačke ravnice«. Odlučeno je da glavni i odgovorni urednik bude Pavle Pejčić, urednica glazbenog programa i spikerica Marija Ihas, urednik vijesti Ivica Stračinski, urednica kulturnog programa i spikerica Kristi-

Marija Ihas

Pavle Pejčić

na Klinovski, te zamjenik glavnog i odgovornog urednika i vanjski suradnik-novinar vlč. Stipan Bošnjak.

Na ovome je susretu detaljno razrađen novi program na hrvatskom jeziku, a svi suradnici u projektu preuzeli su svoje obveze u kreiranju programa.

Bilo je riječi i o financiranju osoblja i putnih troškova, a dogovoreno je da će se ti troškovi na početku pokrivati iz dotacija pojedinaca i poduzeća. Nova redakcija programa na hrvatskom 21. srpnja predstavila se čelništvu Radio Bačke, snimljene su najavne, objavlne, te špice za pojedine dijelove jednosatne emisije.

Poslije Radio Subotice, formirana je još jedna iskustvom vrlo mlada radijska redakcija koja treba odgovoriti izazovima suvremenih medija, a istodobno odgovoriti očuvanju hrvatskog identiteta i kulturnog naslijeđa na tome prostoru. Iako se u početnom zahtjevu tražilo tri sata tjedno, i jednosatna emisija tjedno može biti dobar početak prije svega za edukaciju novo-anagažiranih, a dobra suradnja unutar same kuće uvijek može šire otvoriti već odškrinuta vrata.

Pokretanje emisije podržalo je i, kao interes cijele hrvatske zajednice, poduprlo Hrvatsko nacionalno vijeće, s kojim su inicijatori emisije zajednički utvrdili platformu za ostvarenje ideje. ■

Upozorenje za vozače na hrvatskim cestama

Sretan put i čuvajte se

Najmanje 1.000 kuna + dva negativna boda + zabrana upravljanja motornim vozilom do tri mjeseca: Vozač koji upravlja vozilom u prometu na cesti u tolikoj mjeri umoran ili bolestan ili u takvom psihofizičkom stanju da je nesposoban za sigurno upravljanje vozilom, a i vozač koji u organizmu ima lijekova na kojima je označeno da se ne smiju upotrebljavati prije ni tijekom vožnje.

Zatvor do 60 dana + pet negativnih bodova + zabrana upravljanja motornim vozilom od jedne do dvije godine: Vozaču motornog vozila ili tramvaja te instruktoru vožnje koji u razdoblju od 24 mjeseca od dana počinjenja prekršaja bude dva ili više puta pravomoćno kažnjen zbog prisutnosti alkohola ili droge u organizmu umjesto novčane kazne prekršajni sud može izreći kaznu zatvora do 60 dana; Osobi koja u razdoblju od 24 mjeseca od dana počinjenja prekršaja bude dva ili više puta pravomoćno kažnjena zbog odbijanja podvrgavanja ispitivanju ili stručnom pregledu, odnosno uzimanju krvi ili mokraće, radi utvrđivanja prisutnosti u organizmu alkohola, opojnih droga ili lijekova na kojima je označeno da se ne smiju upotrebljavati prije ili tijekom vožnje, prekršajni sud može izreći kaznu zatvora do 60 dana. ■

Promili	0,5 posto	0,5-1,5 promila	više od 1,5 promila
Popijeno	pivo 0,5 l gemišt 2 dl žestoko piće 0,5 dl	pivo 1 l vino 2 dl žestoko piće 1 dl	butelja vina više od 4 pića za redom
Stanje	lagana obuzetost alkoholom	pripito stanje	pijanstvo
Oporavak za vožnju	3 sata	12 sati	48 sati

Podaci su vrijedeći za zdrave osobe od 80 kg.

Prisutnost alkohola i droga kod vozača i sankcije

Koncentracija (količina)	Novčana kazna	Bodovi	Zaštitna mjera
Do 0,5 g/kg	500 – 1.500 kn	Može 1	–
Od 0,5 do 1,5 g/kg	najmanje 2.000 kn	3	najmanje 3 mjeseca
Više od 1,5 g/kg, Prisutnost droga	najmanje 3.000 kn	5	najmanje 6 mjeseci

Ljetovanje u Selcu

U organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća, a uz pomoć Općine Zaprešić i Grada Zagreba, dvadeset i troje djece iz Subotice i Male Bosne koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku bilo je na ljetovanju u Selcu u Republici Hrvatskoj od 7 do 17 srpnja. Djeca su bila smještena u odmaralištu hrvatskog Crvenog križa, a s djecom su putovale i učiteljice *Sanja Dulić* i *Ivanka Putz*. Za vrijeme ljetovanja djeca su posjetila akvarijum u Crikvenici, muzej u Novom Vinodolskom i išla na izlet na ostrvo Krk, a sudjelovala su i u radionici za djecu u kojima su pravili razne figure od brašna, kao i sličice od keramičkih pločica. ■

Održan seminar za učiteljice i odgojiteljice

Na seminaru za učiteljice i odgojiteljice pripadnika hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu koji je održan od 3. do 13. srpnja u Mošćeničkoj Dragi sudjelovalo je i šesnaest učiteljica koje predaju nastavu na hrvatskom jeziku u subotičkim osnovnim školama i okolici, kao i dvije odgojiteljice. Seminar je organiziralo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, a sudjelovanje subotičkih učiteljica i odgojiteljica na seminaru je organiziralo Hrvatsko nacionalno vijeće. ■

U posjetu srijemskom vikarijatu

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Josip Z. Pekanović* bio je u službenom posjetu 20. srpnja kod đakovačko-srijemskog pomoćnog biskupa *Đure Gašparevića*. Prilikom posjeta u Petrovaradinu, vođen je razgovor o aktivnostima HNV-a u Srijemu. Pomoćni biskup Gašparević pružit će potporu u ostvarivanju kontakata i suradnje Vijeća s hrvatskim udrugama u Srijemu. ■

Potpredsjednik Skupštine APV primio koordinatoricu svih nacionalnih vijeća

Informiranje i participacija u vlasti kao prioriteti

Potpredsjednik Skupštine AP Vojvodine *Sandor Egeresi* primio je proteklog tjedna *Anu Tomanovu Makanovu*, predsjednicu Slovačkog nacionalnog vijeća i koordinatoricu svih nacionalnih vijeća.

Potpredsjednik Egeresi je istaknuo kako su Izvršno vijeće i Skupština AP Vojvodine otvoreni za suradnju sa svim nacionalnim zajednicama, kao i da je uspješno učešće u europskim integracijama moguće samo uz primjenu i poštivanje europskih standarda

u ovoj oblasti.

Ana Makanova Tomanova upoznala je domaćina s aktualnom situacijom u nacionalnim vijećima i njihovim zahtjevima koje treba riješiti u cilju stvaranja boljih uvjeta za očuvanje nacionalnog, kulturnog i jezičnog identiteta svih pripadnika nacionalnih zajednica. Ona je istaknula da je u tijeku priprema Zakona o nacionalnim vijećima i da u tome učestvuju predstavnici Organizacije za europsku sigurnost i su-

radnju, savezna, republička i pokrajinska tijela, kao i predstavnici nacionalnih vijeća. Vojvođanska nacionalna vijeća ocjenjuju kako je prijedlog Ustava, grupe eksperata okupljenih oko predsjednika Republike Srbije, *Borisa Tadića*, mnogo prihvatljiviji za nacionalne manjine, jer osigurava ostvarivanje manjinskih prava u skladu s europskim standardima i slobodama. Ana Makanova Tomanova je istaknula poseban interes nacionalnih zajednica za ostvarivanje prava na informiranje putem programa Radio Televizije Novi Sad, koja se treba što prije transformirati u pokrajinski javni servis. Stoga se očekuje okončanje postupka formiranja programskog savjeta i novog upravnog odbora i čelnika ove medijske kuće, u što kraćem roku. Pored toga, očekuju se i izmjene izbornih zakona, kako bi se osiguralo učešće pripadnika nacionalnih manjina na svim razinama vlasti.

Potpredsjednik Skupštine AP Vojvodine, *Sandor Egeresi* najavio je da će na jesen biti održan okrugli stol o ostvarivanju prava nacionalnih manjina u Vojvodini i našoj zemlji, na kojem očekuje aktivno sudjelovanje svih nacionalnih vijeća u Vojvodini.

I. V.

Priopćenje DSHV-a

Što i kako dalje

U povodu ovogodišnje situacije s žetvom pšenice kada su »padavine proteklih dana već odnijele dio roda pšenice a za ostatak požnjevenog roda se još ni danas ne zna cijena« DSHV-a je uputio priopćenje za javnost kojeg je potpisao rukovoditelj Odjela za poljoprivredu *Bela Lipozenčić*, i u kojem se upozorava da su »poljoprivrednici ogorčeni, osiromašeni, sa starom mehanizacijom i velikim dugovima i s pravom se pitaju što i kako dalje: kako u tržišno nadmetanje s poljoprivrednicima okolnih država kada svi oni dobivaju subvencije i poticaje a naši poljoprivrednici samo kredite; što će biti s velikim brojem staračkih domaćinstava koji

neće moći živjeti od 10 jutara zemlje a nemaju snage sudjelovati u programu Ministarstva poljoprivrede.

DSHV apelira na resorno Ministarstvo poljoprivrede da omogući svim poljoprivrednicima isplatu najavljene premije od 5000 dinara po hektaru zasijane i požnjevene površine pod pšenicom, i njihov je stav da se u prvoj godini primjene zakona o registraciji poljoprivrednih proizvođača mora popustiti u zacrtanim principima, jer se veliki dio poljoprivrednika (pogotovu sitniji i stari poljoprivrednici) nije registrovao.

DSHV pita nadležna ministarstva što će biti s prevelikim povećanjem doprinosa na

mirovinsko i zdravstveno osiguranje a koje se u ovim okolnostima neće moći izmiriti, te upozorava da se ne može mirno prihvatiti proces propadanja 80 posto poljoprivrednih gazdinstava ovakvom politikom prema poljoprivredi.

Jašo Šimić, ravnatelj Predškolske ustanove »Naša radost« u Subotici

Izbor i odgovornost

*Uvijek postoji mogućnost izbora, to odražava ljudsku slobodu, jer ako imaš izbora, onda si i odgovoran za taj izbor * »Naša radost« trenutačno obavlja svoju djelatnost u 42 vrtića * Predškolski se program odvija na srpskom, hrvatskom i mađarskom jeziku * Oko 420 uposlenika skrbi za oko 4000 tisuće mališana*

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Predškolska ustanova »Naša radost« u Subotici, obilježila je prošle godine 160 godina od osnivanja prvoga vrtića u Subotici i tim povodom objavila i obimnu istraživačku monografiju o razvoju predškolstva u Subotici. Jašo Šimić ravnatelj je PU »Naša radost« i izdavač ove publikacije. U svome životu, kako kaže, dva su principa kojima se upravlja, prvi je preuzeti odgovornost za vlastiti izbor a drugi »biti u službi« u vlastitoj profesiji i zajednici u kojoj živi.

HR: Predškolska ustanova »Naša radost« nedavno je obilježila značajnu obljetnicu, 160 godina organizirane skrbi za najmlađe u Subotici. Što je danas sve poznato o samom osnivanju ustanove?

Ovaj grad je prošle godine proslavio 160. godišnjicu brige o predškolstvu, što znači da se prvi organizirani pristup, u kojem su obuhvaćena djeca prije polaska u školu, odvijao od 1844. godine. Ova je ustanova tako najstarija na prostorima bivše Jugoslavije. Svojevremeno je to bio 49. vrtić po redu u Habsburškoj Monarhiji, budući je Subotica tada pripadala Monarhiji. Od samih početaka, bez obzira što je osnivanje prvog vrtića bila privatna inicijativa, ona je bila prihvaćena i podržana i od strane grada i od strane države. Predškolstvo je bilo, dakle, organizirano i usmjeravano, a poslije toga su vrtići osnivani od strane lokalne uprave, tadašnje vlasti.

HR: Tim povodom objavljena je opsežna publikacija »Nastanak i razvoj predškolstva u Subotici«.

U izradi ove publikacije, čiji su autori: Stevan Mačković, Dujo Runje, Vesna Srdić i Géza Vass, bio sam »sudionik« kao izdavač. Monografija je objavljena paralelno na srpskom, hrvatskom i mađarskom jeziku i izuzetno je dobro primljena. Prema reakcijama koje smo dobili iz drugih sredina i gradova, mogu reći da je ovo prva monografija koja je istraživački pristupila ovoj problematici i rasvijetlila predstave koje imamo o tome kako se organiziralo i odvijalo predškolstvo u Subotici, a ovih dana bit će njena promocija u Novom Sadu u organizaciji Pokrajinskog tajništva za demografiju, obitelj i društvenu brigu o djeci. Između ostalog, ovom monografijom su otkrivene neke stvari, naprimjer da prvi vrtić nije osnovan 1843. već sljedeće 1844. godine. Naime, činjenica je da je zahtjev podnesen 1843. godine, ali je suglasnost tadašnjih mjerodav-

Vezan uz djecu i mladež

Jašo Šimić je rođen 1953. godine u Đurđinu. Završio je klasičnu vjersku školu u Subotici, zatim Društveno-jezičnu gimnaziju i Defektološki fakultet u Zagrebu. Profesionalnu karijeru je započeo u Specijalnoj školi »Žarko Zrenjanin« u Subotici, zatim je, slijedeći svoju želju, prešao u odgojno-popravni dom za djecu, iz kojeg 1991. godine odlazi u Prag, na »stažiranje« u Asocijaciji institucija za slobodno vrijeme djece i mladeži u velikim gradovima. Nakon dvije i pol godine u Češkoj upošljava se u »Našoj radosti«, gdje je jedno vrijeme radio kao defektolog s djecom a zatim je izabran za ravnatelja.

Aktivan je u Katoličkom institutu za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« u Subotici, gdje je više godina pročelnik Odjela za književnost.

nih tijela dobivena sljedeće godine, a sada se definitivno zna i gdje je bila prva lokacija. Obradena je i problematika odgojnih i obrazovnih sadržaja koji su bili zastupljeni i kako je izgledao tada život u vrtićima na temelju dnevnika rada, koji su vođeni. Tako znamo da se odgoj tada odvijao na jezicima kojima su govorili stanovnici Subotice.

Moram reći da je tada već bila formirana Akademija za odgojitelje u Budimpešti, postojala je i Udruga zabavilja, kako su zvali odgojiteljice, što sve pokazuje kako se predškolsko nije odvijalo stihijski, već se radilo veoma ozbiljno u tadašnjim uvjetima. Na temelju svih tih utvrđenih činjenica mogu se utvrditi i neki uvjeti rada u predškolskom, kao na primjer da su i tada problemi bili u opremanju objekata, osvjetljavanju, grijanju.

HR: O svim detaljima prvog vrtića u Subotici, koji je ujedno bio i prvi vrtić na prostoru današnje države, može se više saznati u monografiji. Kako je danas organizirano predškolsko u Subotici?

Mi smo mješovita institucija, osnivač je Općina, a zakonom je određeno da izbor ravnatelja vrši Upravni odbor a suglasnost daje pokrajinsko Tajništvo za obrazovanje i kulturu. Mislim da je Općina ovakvim zakonom dosta izgubila jer ne može utjecati na izbor i imenovanje ravnatelja, te ne može u potpunosti utjecati na upravljanje, a po ranijim propisima Općina je postavljalala ravnatelja i time imala značajniji utjecaj. Glede pak financiranja od strane Pokrajine, treba reći, kako je ove godine Izvršno vijeće APV, odnosno Pokrajinsko tajništvo za demografiju, obitelj i društvenu brigu o djeci počelo financirati treće i četvrto dijete s trideset posto participacije od ekonomske cijene po djetetu, ali isto tako i Općina participira u financiranju trećeg, četvrtog i svakog sljedećeg djeteta.

HR: Ovo je Vaš drugi mandat kao ravnatelja predškolske ustanove »Naša radost«.

Temeljem Zakona o osnovama obrazovanja i odgoja koji je krovni zakon i za škole i za vrtiće, a koji je donijet 2003. godine, raspisan je natječaj za ravnatelja, iako mi nije bio istekao prethodni mandat. Upravni odbor me je predložio, a suglasnost je dao pokrajinski tajnik za obrazovanje i kulturu. Na osnovi istog zakona formiran je Upravni odbor od devet članova i na drugačiji način, tri iz sastava Ustanove, tri iz Savjeta roditelja i tri iz lokalne samouprave, a

sve ih imenuje SO Subotica. Novina je da je sada uvedena i institucija Savjeta roditelja (identično kao u školama).

HR: Koliko danas ima vrtića »Naša radost«?

PU »Naša radost« trenutno obavlja svoju djelatnost u 42 vrtića, od toga 36 izgrađenih u gradu i prigradskim naseljima, dok ostatak pripada osnovnim školama s tim da su to uglavnom odvojeni prostori. Imamo oko 420 uposlenika, koji skrbu za oko 3900 do 4000 djece.

HR: Na kojim jezicima se odvija predškolski program i odgoj djece?

Odvija se na srpskom, hrvatskom i mađarskom jeziku a ima i dvojezičnih skupina i to na hrvatskom i srpskom i mađarskom i srpskom.

HR: Od kada se odgojno-obrazovni rad odvija na hrvatskom jeziku?

Već tri godine, praktički od donošenja no-

vog Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina.

HR: Kako se odgojno obrazovni rad u dvojezičnim skupinama odvija u praksi?

Jedan dio nastave u dvojezičnim skupinama se odvija na srpskom a drugi na hrvatskom jeziku, no veći je značaj u tome da se obrađuju autori i hrvatske i srpske književnosti i da se pridaje pozornost običajima, blagdanima, svečanostima, događajima, koji su vezani uz tradiciju naroda koji ovdje žive. Program je u svemu dosta fleksibilan.

HR: U koliko vrtića postoji program na hrvatskome jeziku?

Postoji u Tavankutu jedna skupina i u objektu Marija Petković dvije skupine na hrvatskome jeziku, a dvojezična nastava na hrvatskom i srpskom se odvija u Gornjem Tavankutu, Ljutovu, Maloj Bosni,

Bikovu i Starom Žedniku. To se mijenja iz godine u godinu, ovisno o opredjeljivanju roditelja na kojem jeziku žele školovati djecu kod upisa, dakle, ovisi o broju djece, odnosno o interesu roditelja.

HR: Kakav je interes roditelja?

Kod roditelja to više nije nikakav bauk i sasvim se normalno opredjeljuju za ono što žele, s time da to nije nešto što je vezano s pravima, nego je više rezultat izbora, odluke roditelja. Tako na primjer, poslije niza godina imamo povećan interes za dvojezične skupine, koje paralelno uče mađarski i srpski (ili hrvatski), osobito je vidljiv pojačan interes roditelja, čija djeca idu u skupine na srpskom jeziku i žele da im djeca uče i mađarski jezik. Kad se sjetimo vremena prije dvadesetak godina i ovih posljednjih, kad je prevladavao negativan stav prema učenju mađarskog i odbijajućeg ozračja u smislu »zašto se treba

učiti mađarski«, sad se to mijenja.

HR: S kojim problemima se suočava predškolsko dječinstvo, s obzirom na veliki broj objekata?

Najveći su problemi i poteškoće za održavanje tih objekata jer imamo i takve objekte koji rade više od stotinu godina. Među objektima koji su namjenski građeni imamo oko četrdesetak kuća i svaka od njih iziskuje određene materijalne troškove za održavanje. Svatko tko ima kuću zna što to znači, stalno treba ulagati. Moram reći da lokalna samouprava ovih posljednjih godina vodi brigu o održavanju i ulagala je koliko je bilo moguće maksimalno, čak i u periodu kad nije bilo nikakvih sredstava. S druge strane se i roditelji, često samostalno ili u suradnji s odgajateljima, daju u akciju kako bi nešto uredili, izgradili, a pridonose i sufinanciranjem. Shvaćaju da je to objekt koji je trebao njima, jer su često i sami išli u taj vrtić, treba njihovoj djeci, a trebat će i njihovim unucima.

HR: Što je sa sigurnošću djece u objektima?

Mi smo inicirali već nekoliko puta da se formira gradska građevinska komisija, koja bi obilazila objekte i provjeravala koja su to opasna mjesta i ukazivala na to, što bi u objektu moglo ugroziti sigurnost djece. Nismo toliko ugroženi da nam pucaju objekti, što smo imali prigodu vidjeti na televiziji, ali ipak imamo stare objekte i trebalo bi ispitati svaku mogućnost da nešto propadne. Ta komisija još uvijek nije formirana, ali sudeći iz našeg posljednjeg razgovora vjerojatno će biti. Problem je tu i financiranja i kako to obaviti. To ne može biti ad hoc komisija, već je treba nekim razumnim koracima formirati i korak po korak pregledati objekte i planirati ih u proračun za sljedeće godine, da se financiraju intervencije i zahvati koji su potrebni.

Drugi nepovoljan moment je, i to je posebna priča o predškolsstvu, što u samom zakonu nije regulirano pitanje građevinskog inspeksijskog nadzora. Protivpožarni ima, ima i za električne instalacije, za gromobrane, ima i sanitarni nadzor, ali nema nigdje reguliran građevinski nadzor iz aspekta sigurnosti djece.

Oformiti, dakle, treba komisiju, povodeći se za nekim drugim gradovima poput Novog Sada i Beograda na primjer. S druge strane i Upravni odbor tu ima svoju funkciju. On godišnje obilazi objekte, igrališta i komunikacije koje su najvažnije u objektima, kako bi ih pregledali i mogli za sljedeće godine predlagati određene intervencije.

HR: Osim ovih, postoje li drugi problemi u ovoj ustanovi?

Interes roditelja za brigu o njihovoj djeci u predškolskoj ustanovi »Naša radost« je veliki. Problem je, međutim, što se kroz godine unazad primjećuje, kako je tendencija pritiska ili potrebe promjenljiva. Mi, na žalost, ne možemo objekte nositi s jedne na drugu lokaciju, s jednog na drugi kraj grada. Tako je jedno vrijeme velik pritisak bio na području Radijalca i objekta Mandarina, pa su djeca smješтана u Tolstojevu, dok sada tog pritiska nema. Zatim je na Proizvici veliki pritisak, pa ćemo, vjerojatno, otvoriti jednu skupinu u našem objektu u Ulici Matije Gupca. Zatim je problematično u Aleksandrovu, gdje ima više djece nego što ima kapaciteta i slično.

HR: U »Našoj radosti« puno se radi na različitim programima. Koji su to sve programi?

U proteklom periodu stručni tim »Naše radosti« je radio na implementaciji različitih programa – nešto u vlastitom aranžmanu, nešto kroz različite nevladine organizacije. Jedan od tih programa je inkluzija ili uključivanje djece s posebnim potrebama u redovite skupine, tako da imamo 11 skupina u kojima su smješтана djeca s posebnim potrebama. Drugi je Montessori program koji provodimo u dva vrtića, jedan je kod časnihi sestara u Keru na hrvatskome jeziku, gdje ima dvije skupine, a drugi je u Rade Končara, gdje ima tri skupine – na mađarskom jeziku, srpskom jeziku i dvojezična. To je specifičan pristup, cjelovit i zatvoren i vrlo izazovan, za kojeg su neki čuli a neki ne. U svakom slučaju niti u jednom od ova dva vrtića nemamo dovoljan kapacitet za smještaj, što samo po sebi dovoljno govori. Ovaj program daje djeci neke prednosti i na neki način djeca izlaze zrelija, a i roditeljima odgovara. No, čitava je priča u tome da se roditeljima daju određene opcije, da imaju mogućnost izbora. Zatim bih mogao nabrajati i brojne druge programe, na primjer učenje engleskog jezika, njemačkog, mađarskog kao drugog jezika. Imamo i drugih radionica koje rade i odgojitelji koji mogu pružiti veliki izbor različitih stvari.

HR: S kime sve surađujete?

Surađujemo sa srodnim institucijama na stručnoj razini, a i među djecom od Sombora, Sente, Bečeja do Kule ta komunikacija postoji. Imamo udrugu odgojitelja na razini Vojvodine i udrugu stručnih suradnika, koji rade u predškolskim ustanovama, kao što su pedagozi, psiholozi, logopedi,

defektolozi i slično. Imamo partnerske odnose s nekim gradovima u Mađarskoj poput Solnoka ili Pečuha, s njima surađujemo, ali još nismo u poziciji nekih zajedničkih projekata, ali smo identificirali zajedničku problematiku, kao na primjer romsku populaciju. Mi imamo posebne romske odjele, jer se radi o Romima koji su izbjeglice s Kosova i kojima je problem jezik, dok je drugi dio Roma uključen u redovite skupine u svim vrtićima. Kako je ovdje specifična problematika, tu radimo program inkluzije Roma i od jeseni ćemo to raditi s Društvom Roma i organizacijom »Save the Children«, koja daje materijalnu i stručnu potporu. Mi smo to radili i do sada, ali će se ubuduće ići daleko dublje, organiziranije i temeljitije da se ta komunikacija i suradnja među njima pospješi, kako bi što lakše bili prihvaćeni u novoj sredini.

HR: Kakvom vidite budućnost predškolstva?

Poslije nekog vremena, kad je to bilo zakonski dosta dobro regulirano, došli smo u period, koji je karakterističan za čitavo naše društvo, da su zakoni polovični, manjkavi i nedorečeni. Mnogi su zakoni ukinuti ili djelomično ukinuti. Donesen je samo krovni zakon o obrazovanju, nema zakona o predškolskom obrazovanju, što je vrlo žalosno, i dosada već imamo devet verzija nacрта Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju i već pet šest godina se

čeka na njega i stalno se obećava, ali je još neizvjesno kad će biti donijet. Dakle, zakon na nema i ne znam dokle ćemo čekati, a čim ne postoji zakon, ne postoje ni podzakonski akti i mnoge su stvari samo djelomice regulirane, tako da, na žalost, postoji vakuum – ali ipak funkcioniramo.

HR: Posao svih koji rade s djecom je veoma zahtjevan i odgovoran. Kako se suočavate s time?

Moj credo u životu su dvije stvari: jedno je alternativa ili izbor. Uvijek i sam želim da mogu imati izbor, da me nitko ne sputava u tome. Drugo, uvijek u životu sve što sam radio, na implementaciji, uvođenju, poticanju novih programa, uvijek sam davao mogućnost da se pojavi i druga i treća varijanta, i da ljudi ili roditelji, u slučaju vrtića, mogu izabrati što oni žele. Nudi se i jedno, i drugo i treće, a što je bolje za moje dijete i za mene – to ću izabrati. Osim toga, u životu sam uvijek bio u službi nečega, sad sam u službi djece, prije toga sam bio u službi djece u specijalnoj školi, pa u domu za djecu, a također sam i u službi naše lokalne zajednice koja treba imati optimalne mogućnosti smještaja djece i izbora i mogućnosti.

HR: Smatrate li da uvijek postoji mogućnost izbora?

Uvijek postoji mogućnost izbora, to odražava ljudsku slobodu, jer ako imaš izbora onda si i odgovoran za taj izbor. ■

Jedinstveno i prepoznatljivo tkanje svilenog damasta u Bezdanu

Na stari način, za nove ukuse

*Najfiniji svileni damast i danas se u Bezdanu tka na razbojima iz 1871. * Poduzeće »Novitet-Dunav« je očuvanjem manufakturnog rada jedino je i jedinstveno u Srbiji i Crnoj Gori, ali i u Europi**

Danas ovakav način tkanja ima status starog obrta, a postojeći razboji i tehnologija proglašeni su u Somboru za kulturno dobro pod zaštitom države Proizvodni program je originalan i unikatan, a krasi najekskluzivnije hotele i restorane, te diplomatska predstavništva*

Piše: Dušica Dulić

Bezdan, malo pogranično mjesto kraj Dunava, nedaleko od Sombora, odavno je poznato po lovno-ribolovnom turizmu, ali mnogi još ne znaju da se u ovoj varošici na jedinstveni način tka svileni damast. Tkački obrt, odnosno obrt umjetnog tkanja potječe iz Češke i Mađarske, odakle je prenet na naše prostore još krajem XIX. stoljeća, kao i sama oprema, odnosno razboji. I danas se najfiniji damast tka na razbojima iz 1871., a dezeni se formiraju bušenim karticama, preplitanjem osnove i potke.

Žakard tkanje radi se na 18 starih, drvenih razboja, sa i bez dezena. Stara tehnologija je sačuvana, manufaktura je kroz više od jednog stoljeća mijenjala svoj naziv i organizaciju rada, a danas je to privatno poduzeće »Novitet-Dunav«, čiji su vlasnici *Karlo Logo* i *Jovan Gajin*. Ovo bezdansko poduzeće s 18 uposlenika očuvanjem takve vrste manufakturnog rada jedino je i jedinstveno u Srbiji i Crnoj Gori, ali i u Europi. Stari način proizvodnje novonastalom proizvodnji daje patinu starih vremena, a osobitost kva-

»Novitet-Dunav« kao čuvar stare manufakture

liteta daje ručna izrada bogatog i raznovrsnog dizajna.

JEDINSTVENA MANUFAKTURA: Bezdan se po prvi put pod današnjim imenom u pisanim dokumentima pominje 1579. godine, kao selo s 10 obitelji. Poveljom carice *Marije Terezije* 10. travnja 1772. godine dobiva status »slobodne i kraljevske varošice«, značajnu privilegiju koju su njeni žitelji platili 1.010 forinti. Tada je naseobina brojala 400 kuća, a u njoj je, osim poljoprivrednika i ribara, dobre prihode ostvarivao i 51 obrtnik, među kojima je prednjačilo 15 tkača, uskoro i cehovski dobro organiziranih. Tu

Jedinstveno ručno tkanje svilenog damasta

tkačku tradiciju će unaprijediti i iz temelja izmijeniti *Janoš Šmit*, umjetnički tkač, koji je u Bezdan doselio 1871. godine. Dobivši državnu potporu, s obvezom da uposli najmanje 5 novih radnika, on je napustio dotadašnji rad s kudeljom i lanom i prešao na tkanje damasta od uvoznog, specijalno obrađenog lana iz Češke i Engleske. Tkalo se tada najsuvremenijom tehnologijom koja se, u neizmjenjenom stanju, održala do današnjih dana, u poduzeću »Novitet-Dunav«.

Tkač sinkroniziranim pokretima obavlja tkanje naizmjeničnim radom obje ruke i noge. Lijevom rukom brdom razboja nabija se gustina niti, desnom rukom trzajem pokreće čunak koji nosi potku lijevo-desno po širini. Desnom nogom na šamli otvara zijeve. Lijevom nogom se diže i spušta šamla koja ubacuje karticu dezena. Šamle ili podnoške su drvene letve, jedna do druge osam komada. Noga klizeći prelazi s jedne na drugu, svaku treba pritiskom odraditi za prepletaj žakard tkanja. Nimalo lake pokrete treba uskladiti i uraditi čak 28 puta da bi se otkao samo jedan centimetar damasta. Razboji su u dobrom stanju, rađeni su ručno krajem XIX. stoljeća u Češkoj. Rađeni su tehnikom zakivanja, lijepljenja i čepovanja.

Kako kaže ravnateljica poduzeća »Novitet-Dunav« *Marija Ham*, te stare razboje danas održavaju redoviti uposlenici poduzeća, uz povremu pomoć jednog umirovljenog majstora koji ih je i naučio održavanju razboja starih gotovo stoljeće i pol.

Svaki komad damasta ima svoju cjelinu atlasnog dijela, bordure dezena i sredinu dezena. Ispod brda razboja nalazi se valjak na koji se namotava otkani damast, a sa svakim namotajem se osnova drži zategnuta. Na valjak se može namotavati do 30 metara damasta, nakon toga se on isjeca i radi mu se dorada, odnosno poru-

bljivanje salveta i stolnjaka, ili pak šivenje posteljine. Od ručno tkanog svilenog damasta trenutačno se prave dva programa: ugostiteljski: salvete, nadstolnjaci i stolnjaci, te posteljina: jastučnice, plahte i navlake za jorgan – dunju.

Danas ovakav način tkanja ima status starog obrta, pa turisti na svojem putovanju kroz somborsku općinu u okiru turističke ponude mogu obići i ovu jedinstvenu manufakturu.

Od siječnja 2005. godine postojeći razboji i tehnologija u Som-

Bezdanski damast u najekskluzivnijim ugostiteljskim objektima

boru su proglašeni za Kulturno dobro pod zaštitom države. Dokumentacija o stavljanju pod zaštitu nalazi se u Gradskom muzeju Sombor i Muzeju znanosti i tehnike Beograd. Korišćenje ovog kulturnog dobra tako mora biti u skladu sa Zakonom, njegovom namjenom, te se mora čuvati od strane svakog vlasnika u skladu sa zaštitnim mjerama koje isključuju njegovo oštećenje i uništenje.

PROIZVODNJA ZA NOVE POTREBE: Proizvodnja svilenog damasta u poduzeću »Novitet-Dunav« vrši na 18 drvenih razboja, na kojima radi 14 tkača, s mjesečnom proizvodnjom oko 1.000 četvornih metara. U proizvodnom programu je samo ručno tkani svileni damast, i to stolnjaci, nadstolnjaci, salvete i navlake za posteljinu. Svaki proizvedeni predmet je unikat.. Sirovinski sastav materijala je 49 posto pamuk i 51 posto rayon svila. Osnova je beljeni, češljani, gazirani, mercerizovani pamuk, svilastog sjaja velike čistoće. Potka je rayon svila koja se gotovo ne razlikuje od prirodne, a ima metalni sjaj i postojane boje koje ne blijede.

Kako kaže ravnateljica Marija Ham, radi se prije svega po porudžbama, bilo to one za potrebe ugostiteljskih objekata ili pak kućanstva. Pamuk se nabavlja iz Sinja, a rayon svila iz Loznice.

Tkanje je atlasno i dezenirano. Raspolaže se s tridesetak dezena i isto toliko boja. Boja i dezen nisu zavisni jedno od drugog. Nekoliko dezena namijenjeno je isključivo ugostiteljstvu. Proizvodi su u standardnim i izvanstandardnim dimenzijama, a najčešće je to po želji kupca. Postoji mogućnost tkanja amblema, odnosno monograma u proizvod.

Proizvodni program je originalan i unikat, stolnjaci, salvete i posteljina krasi najelitnije hotele i restorane i druge objekte diljem zemlje, ali i u inozemstvu.

Komercijalista u »Novitetu-Dunav« Snežana Trivunović kaže kako je bezdanski damast bio brand i prije nego što se počela forsirati ta strana riječ na našim prostorima. Naglašava i kako se ranije puno više i uspješnije radilo na izvozu ovih proizvoda. Poli-

tička i društvena događanja u proteklih petnaestak godina značajno su se održala na tržište te proizvodnju preusmjerila prije svega na novo, smanjeno domaće tržište. Poslije brojnih privatizacija ugostiteljskih objekata cilj je doći do novih vlasnika, uspostaviti novu poslovnu suradnju, te učvrstiti i proširiti već postojeće. Jedan od ciljeva je i ugovaranje značajnijeg izvoza jer se za sada samo u inozemstvu za ovakav ekskluzivitet može postići potpuna cijena i priznanje.

ZA DOMAĆE I STRANE KUPCE: S obzirom na specifičnost proizvodnje, široku lepezu dezena, boja, kao i različite dimenzije koje zahtijevaju kupci, uglavnom se ne proizvodi za skladište, niti za trgovinsku mrežu. Proizvodnja se bazira na poznatog kupca, jer je praksa pokazala kako je zbog različitog ukusa potrošača teško predvidjeti sve zahtjeve.

Za potrebe ugostiteljstva se, na zahtjev kupca, vrši prezentacija mogućnosti, dogovaraju svi detalji i ugovaraju rokovi izrade i isporuke. Ugostiteljska posteljina, koja se uglavnom koristi za opremanje apartmana i najluksuznijih soba, također se ugovara neposredno, zbog svih karakteristika koje treba obuhvatiti.

Klasična maloprodaja za sada ne postoji, ali su u tijeku pregovori da se ovi jedinstveni proizvodi nađu i u nekoliko maloprodajnih objekata, prije svega namijenjenih ekskluzivnom uređenju interijera. Za sada se u krugu tkačnice vrši prodaja za privatne osobe.

Cijena proizvoda obuhvaća samo proizvođačku cijenu i porez, dakle bez zaračunavanja maloprodajne marže i bilo kojih drugih troškova. Načelno postoji mogućnost poručivanja proizvoda telefonom, pismom ili e-mailom, ali ovaj vid kupovine preporuča se uglavnom stalnim kupcima – koji su upoznati sa svim detaljima proizvodnje.

Neki od ugostiteljskih objekata u kojima se koriste proizvodi »Noviteta-Dunav« su u Republici Hrvatskoj, a najveći ih je broj u

Karlo Logo unikatnim proizvodom darivao je i predsjednika RH Sjepana Mesića

Srbiji, i to u najekskluzivnijim hotelima i restoranima, te u ponekim diplomatskim predstavništvima. Bezdanski svileni damast krasi tako stolove beogradskih hotela »Interkontinental«, »Moskva«, »Palace«, te brojnih srbijanskih i vojvođanskih restorana, poput recimo Restorana »Majur« na Kelebiju.

Oni koji žele svoje ugostiteljske objekte ili pak domove ukrasiti jedinstvenim svilenim damastom, proizvedenim na način kojemu nema sličnoga u cijeloj Europi, »Novitet-Dunav« mogu potražiti u Bezdanu, u ulici Žrtava fašizma 2, ili na telefone: 025/810-930 i 025/81-137. ■

Proslavljena stota godišnjica karmela u Somboru

Baština za budućnost

Zapažena i vrijedna jednovjekovna prisutnost karmelićana u Somboru

Uzvanici na svetoj misi

Proteklih godinu dana somborski su karmelićani brojnim manifestacijama obilježavali stotinu godina boravka na ovome području, a prošloga je vikenda, 15. i 16. srpnja, održana završna proslava ovoga jubileja. Svečane mise služene prošlog petka i subote okupile su mnoštvo vjernika iz cijele Vojvodine, ali i brojne crkvene velikodostojnike iz zemlje i inozemstva, te uzvanike političkih i kulturnih krugova.

Svečano subotnje euharistijsko slavlje na hrvatskom jeziku predvodio je kardinal Josip Bozanić nadbiskup zagrebački, koji je okupljene podsjetio na podizanje karmelićanskog samostana u Somboru, te na karmelićanina o. Gerarda Stantića čiji su zemni ostaci u somborskoj karmelićanskoj crkvi i za kojega se u Rimu vodi postupak za proglašenje blaženim i svetim. Ukazao

Jubilej je okupio mnoštvo vjernika...

... i crkvenih velikodostojnika

je i na važnost djelovanja ovoga reda i njegovu zapaženu prisutnost u Somboru.

Proslavi stogodišnjice odazvali su se i kardinal *Péter Erdő* iz Esztergoma, nuncij *Eugenije Sbarbaro*, general reda karme-

ličana iz Rima otac *Luis Aróstegui Gamboa* i njegov generalni vikar *Zdenko Križić*, frajburški nadbiskup *Robert Colić*, beogradski nadbiskup *Stanislav Hočevar*, subotički biskup *Ivan Penzeš*, biskup

Župan Valter iz Krka, biskup Đakovačko-srijemske biskupije *Marin Srakić* i njegov pomoćni biskup *Đuro Gašparović*, zrenjanskini biskup *László Huzsvár*, te biskupi iz Sofije, grkokatolički biskup iz Ruskog Kr-

Prepuna karmelićanska crkva u Somboru

Euharistijsko slavlje predvodio je kardinal Josip Bozanić

Prinos darova

O. Mato Miloš na čelu procesije

stura, brojni svećenici, te predstavnici Srpske pravoslavne crkve na čelu s episkopom bačkim *Irinejom Bulovićem*.

Tijekom vikenda, misnim su slavljinama nazočili i veleposlanik RH u Beogradu *Tonči Staničić*, generalni konzul RH u Subotici *Davor Vidiš*, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Josip Zvonko Pekano-
vić*, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a

Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik Općine Sombor *Jovan Slavković*, predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*, te brojni predstavnici hrvatskih institucija iz Vojvodine.

Na svetkovini blažene Djevice Marije od Gore Karmela 16. srpnja, u prepunoj karmelićanskoj crkvi, liturgijsko pjevanje predvodio je zbor »Collegium musicum catholicum« iz Subotice, a sudjelovali su i

predstavnici kulturno-umjetničkih društava u narodnim nošnjama. Kako bi sudjelovali u proslavi iznimno vrijednog jubileja, doputovali su u Sombor i brojni karmelićani iz Hrvatske, Njemačke, Austrije i Bugarske.

Na kraju misnog slavlja pročitano je pismo upućeno od Svete Stolice u povodu jubileja, te su svi crkveni velikodostojnici

Svetkovini velikog jubileja odazvali su se i čelnici somborske općine, te brojnih hrvatskih institucija

bili darivani vrijednim darovima, uglavnom slikama od slame s grbovima ili motivom somborske karmelićanske crkve.

Nakon mise uzvanici su se okupili na salašu obitelji *Maje i Mate Matarića* na Nenadiću kraj Sombora, gdje je bio organiziran svečani objed. Isto poslijepodne kardinal Josip Bozanić je predsjedao svečanoj pjevanoj prvoj večernji u čast Gospe Karmelske.

U nedjelju 17. srpnja u kapelici na velikom katoličkom groblju bila je služena sveta misa za sve preminule karmelićane koji su tijekom sto godina boravili u samostanu, a nakon toga je bio organiziran odlazak u Skorenovac u Banatu, gdje je bilo ređenje karmelićana đakona, oca *Endrea Nagya*.

D. D.

Predstavnici Srpske pravoslavne crkve na čelu s episkopom bačkim: Irinejom Bulovićem

Kip Gospe od Karmela

Kardinal Josip Bozanić

Dužijanica u Bajmoku

Zahvalnost koja kuca u srcima

*Svečanost održana u organizaciji župe svetog Petra i Pavla i HKUD »Bajmok« * Svetu misu zahvalnicu predvodio vlč. dr. Andrija Kopilović * Vjernici se zahvalili Bogu na ovogodišnjem rodu pšenice*

Svečani dolazak pred crkvu sv. Petra i Pavla

U sklopu žetelačkih svečanosti »Dužijanica 2005.« održana je 17. srpnja Dužijanica u Bajmoku u župi svetog Petra i Pavla u organizaciji župe i Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Bajmok«. Svetoj misi zahvalnici prethodila je svečana povorka u kojoj su sudjelovali fijakeristi HKUD-a »Bajmok«.

Ovogodišnji bajmočki bandaš *Marijan Kopilović* i bandašica *Livija Bilinović* stigli su pred crkvu sv. Petra i Pavla na fijakeru, a svečano su ih dočekali i u crkvu uveli vlč. dr. *Andrija Kopilović*, župnik vlč. *Slavko Večerin* i župni vikar vlč. *Ervin Kovač*.

ZAHVALA ZA DAROVE BOGA: Svetu misu zahvalnicu na koju su vjernici došli zahvaliti se Bogu na darovima roda pšenice i radosno odati priznanje božanskoj veličini, predvodio je vlč. *Andrija Kopilović* uz asistenciju vlč. *Slavka Večerina* i vlč. *Ervin Kovača*. Za misna čitanja bandaš *Marijan Kopilović* i bandašica *Livija Bilinović* čitali su riječ Božju, a vlč. dr. *Kopilović* je u propovijedi rekao da Bog pomaže ljudima, a vjernici su se okupili u crkvi da bi kazali: hvala, jer u njihovim sr-

cima kuca zahvalnost, ali se i upitao, gdje su oni ostali koji su trebali doći izraziti zahvalnost na darovima Boga?

»U čemu je problem našeg vremena? Je li zahvalnost prema Bogu i ljudima nestala? Vjera je kao svjesno opredjeljenje u krizi. To je pitanje našeg vjerničkog odnosa prema Bogu, kada uspostavljamo odnos prema Bogu: 'ti i ja'. U naše vrijeme mnogi će reći da Bog postoji ili će reći da mora nešto postojati iznad nas, ali to je izraz zdravog razuma. Biti vjernik jest zauzeti stav prema Bogu. Vjernik Boga priznaje i poznaje, a bez dnevne molitve i nedjeljne mise ne može se biti kršćanin. Molitva i sveta misa je potreba za kršćanina. Ako je netko odbacio Boga, on je odbacio i čovjeka, jer bez poštivanja Boga ne može se poštivati ni čovjek. Kada nema susreta s Bogom, nema susreta ni s čovjekom, ali ni sa samim sobom i tada iz srca nestaje riječ: hvala. Dužijanca nas vraća sebi, bližnjima i Bogu i zbog toga smo se ovdje sastali. Mi smo zahvalni, a plemenit je osjećaj reći: hvala. Bog nas daruje, a zahvaljivanje znači u isti mah osvještenje o Božjim darovima. Sve što nam je darovano, nama je dano«, kazao je među ostalim vlč. Andrija Kopilović i na koncu propovijedi iznio da otkupna cijena pšenice već dugi niz godina nije adekvatna.

RAD SE MORA VREDNOVATI: »Sinoć sam bio na primanju u Beogradu na kojemu je bilo prisutno tisuću i dvije stotine ljudi. Među liječnicima, profesorima, umjetnicima, arhitektima, bilo je prisutnih i ekonomista. Jednoga od njih upitao sam zašto ne otkriju žitna i kukurzna polja u

Prinosni dar: Izrazi zahvale povodom Dužijance

Bačkoj? Već godinama otkupna cijena pšenice nije adekvatna i poljodjelci ne mogu zaraditi, iako teško rade. Rad se mora cijiniti i vrednovati, a zakoni koji se donose moraju biti prilagođeni čovjeku«, kazao je vlč. Andrija Kopilović, a potom se zahvalio Bajmoćanima i župniku Slavku Večerinu što je pozvan zajednički podijeliti s njima radost na ovogodišnjoj svečanoj Dužijance.

U tijeku mise pjevao je i crkveni zbor kojim je ravnao *Atila Garajski*, a kao izrazi zahvale na oltar su prineseni prinosni

darovi: križ, svijeća i zemlja, zrna žita, snop klasja, brašno, kruh, vino i voda, hostije, cvijeće i slika u tehnici slame. Na Dužijanci u Bajmoku bili su nazočni i bandaš i bandašica »Dužijance 2005.« *Siniša Kujundžić* i *Kristina Ivanković*, kao i *Grgo Kujundžić*, predsjednik Glavnog organizacijskog odbora »Dužijance 2005.«, čiji je organizator Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo«, a u večernjim satima, ispred prostorija KUD »Jedinstvo-Egyseg«, održano je »Bandašicino kolo«.

Z. Sarić

Bandaš i bandašica: Marijan Kopilović i Livija Bilinović

Mladi u nošnji dolaze u crkvu

V I J E S T I

Kraj žetve u sljedećih nekoliko dana

Ako vrijeme posluži, žetva pšenice mogla bi se okončati do kraja tjedna, čulo se na održanoj V. sjednici Općinskog stožera za praćenje ovogodišnje žetve 19. srpnja. Prema tadašnjim podacima pšenica je još nepožnjavana na više od 10 tisuća hektara, žetva jarog ječma je pri kraju, a soja je požnjavana. Član Općinskog stožera za praćenje ovogodišnje žetve *Mirko Ostrogonac* istaknuo je da poljoprivrednici pri žetvi trenutno prednost daju pšenici u odnosu na ostala strna žita. »Žetva pšenice je na površinama poljoprivrednih poduzeća obavljena na 46 posto površina, prosječan prinos je 4,53 tone po hektaru, dok je u individualnom sektoru požnjavano 51 posto površina, a prosječan prinos je 4,1 tone po hektaru. Kako žetva odmiče postupno pada prinos shodno tomu da dolazi do osipanja i poleganja žita te prorastanja korova što sve utječe na povećanje gubitaka u samoj žetvi«, rekao je *Ostrogonac* i dodao da bi žetva mogla biti završena do kraja tjedna. Glede dosadašnjih prinosa, čak 70 posto požnjavene pšenice je uglavnom B kvalitete, 13 posto je A i 17 posto C kvalitete, što bi se do kraja žetve moglo promijeniti, naveo je vlasnik ZZ »Salaš« *Josip Anišić*. Kako se tom prigodom moglo čuti, seljaci se najčešće odlučuju na varijantu isplate pšenice odmah ili skladištenje roda što je slučaj kod velikih proizvođača. Žetva jarog ječma je pri kraju, i prinosi su također dobri. Sa 1.685 hektara, prosječan urod je oko 3 tone po hektaru. Uljana repica je također dala dobar prinos, ističu stručnjaci. S oko 337 hektara, prosječno je požnjavano 2,23 tone uljane repice po hektaru.

Pomoć teško oboljeloj djeci

Edit Pinter Molnar

Fondacija za pomoć pri liječenju teško oboljele djece i omladine u Subotici registrirana je i počela s radom početkom 2005. godine. Do sada im je pristiglo petnaest molbi na razmatranje kojima su prethodile ozbiljni razgovori sa socijalnim i zdravstvenim radnicima oko raspodjele novčanih sredstava. Prilikom podnošenja molbi potrebno je dostaviti nalaze i mišljenje liječničkih konzi-lija, i samo u tom slučaju može se pravilno procijeniti težina molbi.

Pomoć za liječenje oboljele djece tražena je za nabavku lijekova, pomoć kod teško oboljelih srčanih bolesnika, pomoć kod nepokretnih bolesnika, specijalne analize krvi koje se mogu izvršiti samo u inozemstvu i druge.

Kršćanska Adventistička Crkva stavila je na raspolaganje ovoj fondaciji iznos od 29.600 dinara ostvaren od priređenog koncerta u Gradskoj vijećnici. Fondacija tako sada raspolaže s 356.617,62 dinara, dok je 139.850 isplaćeno za razne pomoći.

Ove proračunske godine bit će na raspolaganju još 500.000 dinara, a iznos je odobrila Skupština na početku godine.

Potpredsjednica Fondacije *Edit Pinter Molnar* u svom

priopćenju moli roditelje, da se Fondaciji obrate za pomoć samo ako dijete nije navršilo 18 godina života i ako su iscrpli novčanu nadoknadu od Fonda za zdravstvo.

Sjedište Fondacije za pomoć pri liječenju teško oboljele djece i omladine je na adresi Trg slobode 1, kontakt telefoni su: 024/553-583 i fax: 024/525-755, a donacije se mogu uplatiti na tekući račun Vojvođanske banke 355-10666-87-97.

Završen srpanjski upisni rok na fakultete

Završen je srpanjski upisni rok na fakultete i više škole u Subotici. Na Građevinski fakultet upisana su na proračun samo 74 studenta, a ostalo je 106 slobodnih mjesta. Za studente koji se sami financiraju upražnjeno je svih 100 mjesta. Na Ekonomskom fakultetu od 1.200 mjesta za brucše, popunjeno je svih 400 na proračun, a za samofinancirajuće ima još 231 mjesto. Na Višoj školi za obrazovanje odgojitelja popunjeno je svih 70 mjesta financiranih na proračunu, dok za samofinancirajuće ima još 31 mjesto. Viša tehnička škola upisala je na prvu godinu studija 147 studenata na proračun, ostala su 33 slobodna mjesta, dok za samofinancirajuće studente ima 90 mjesta.

Palić Open 2005.

Na Paliću je 18. srpnja otvoren ženski ITF teniski turnir Palić Open 2005. sa nagradnim fondom od 10.000 dolara. Otvaranju su osim teniserki prisustvovali i vodeći ljudi iz subotičke Lokalne samouprave.

Predsjednik Općine *Géza Kucsera* je službeno otvorio turnir a prisutnima se obratio i pokrajinski tajnik za sport i omladinu *Modest Dulić* koji je svim sudionicama poželio puno sportske sreće. Ovo je jedini teniski turnir s nagradnim fondom od 10.000 dolara koji se održava u Srbiji u ovoj kalendarskoj godini.

Mirjani Čabrić četvrti mandat

Na prijedlog Upravnog odbora »Kolijevke«, pokrajinsko Izvršno vijeće četvrti put uzastopno izabralo je za ravnateljicu ove ustanove *Mirjanu Čabrić*. Njezin novi mandat trajat će četiri godine. Dom sa 125 zaposlenih koji brinu o 170 uglavnom hendikepiranih i mentalno nedovoljno razvijenih mališana, slijedit će reformu sustava socijalne zaštite i radit će prije svega na unapređenju takozvanih otvorenih oblika zaštite najmlađih. Na jesen će se otvoriti »dnevni boravak« za smještaj oko 30 djece, a do rujna se treba osposobiti i poseban rehabilitacijski centar kako za djecu smještenu u »Kolijevci«, tako i za mališane iz obitelji s teritorija Sjeverno-bačkog okruga.

Odlukom Vlade Republike Srbije

Subvencioniranje proizvodnje i skladištenja pšenice

Vlada Republike Srbije je prošloga tjedna usvojila, na prijedlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uredbu o subvencioniranju proizvodnje i skladištenja pšenice roda 2005. godine. Tom Uredbom omogućava se fizičkoj osobi, odnosno, poljoprivredniku registriranom do dana stupanja na snagu ove uredbe, subvencija u iznosu od 5 tisuća dinara po hektaru zasijane pšenice za površine koje su prijavljene da su zasijane pšenicom u skladu s Uredbom o upisu u Registar poljoprivrednih gospodarstava.

Zahtjev za korištenje prava na spomenuta sredstva poljoprivrednik podnosi Upravi za javna plaćanja pri Ministarstvu financija do 1. rujna 2005. godine. Poljoprivrednik upisan u Registar poljoprivrednih gospodarstava do dana stupanja na snagu ove uredbe, ostvaruje pravo i na sredstva u iznosu od 750 dinara po toni uskladištene

pšenice kod skladištara za predanu pšenicu roda 2005. godine navedenu u zahtjevu, a najviše za prinos od četiri tone po hektaru i to za površinu zasijanu pšenicom koja je prijavljena u skladu s Uredbom o upisu u

Registar poljoprivrednih gospodarstava, pod uvjetom da je predana skladištaru. Zahtjev se podnosi Upravi za javna plaćanja od 1. do 15. studenoga, uz potvrdu o skla-

dištenju pšenice kojom se dokazuje da je pšenica fizičke osobe na dan podnošenja zahtjeva, odnosno u razdoblju od 1. do 15. studenoga 2005. godine, uskladištena kod skladištara i ugovor između poljoprivrednika i skladištara. Mjera subvencioniranja skladištenja će utjecati na to da se određena količina pšenice povuče s tržišta tijekom žetve, čime se pomaže mlinskim organizacijama da ne moraju pšenicu plaćati odmah i ulaziti u nepovoljne kreditne aranžmane; proizvođačima koji čuvaju pšenicu jer su očekivanja da će cijena vremenom rasti i proizvođačima koji prodaju odmah pšenicu jer će smanjena ponuda u žetvi utjecati na povećanje cijene. Osiguravanjem kratkoročnih kreditnih sredstva pruža se mogućnost da poljoprivrednici osiguraju dovoljno sredstava za zasnivanje nove proizvodnje dok ne prodaju pšenicu iz roda 2004./2005.

Uredba o poticanju jesenske sjetve

Krediti za poljoprivrednike

Vlada Republike Srbije na sjednici održanoj 14. srpnja usvojila je na prijedlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Uredbu o dopunama uredbe o utvrđivanju programa mjera za poticanje razvoja poljoprivredne proizvodnje za 2005. godinu. Ovom Uredbom se omogućava odobravanje kredita za jesensku sjetvu pšenice fizičkim osobama koje su upisane u Registar poljoprivrednih gospodarstava do dana stupanja na snagu ove uredbe i koji su pšenicu roda 2005. godine uskladištili kod skladištara. Krediti se odobravaju preko poslovnih banaka kod kojih registrirani poljoprivrednici imaju otvorene namjenske tekuće račune i to u iznosu od 12.000 dinara po hektaru, a najviše do površine zasijane pšenicom koja je prijavljena u skladu s Uredbom o upisu u Registar poljoprivrednih gospodarstava. Zahtjev se podnosi poslovnoj banci najkasnije do 1. rujna 2005. godine. Krediti se krajnjim korisnicima odobravaju s rokom vraćanja od 6 mjeseci i kamatnom stopom od 5 posto na godišnjoj razini bez valutne klauzule. Kamata se skupa s pripadajućom glavnicom vraća po isteku roka kredita na namjenski podračun. Poljoprivrednik koji je koristio kratkoročni kredit

po Programu mjera za poticanje razvoja poljoprivredne proizvodnje za 2004. godinu, stječe uvjet za podnošenje zahtjeva za kredit samo u slučaju da je sve obveze po prethodnom kreditu u potpunosti podmirio. Predložena mjera izravnog plaćanja po hektaru ima za cilj da pomogne registriranim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i da osigura dovoljnu sjetvu naredne godine.

Fond za razvoj poduzeća i inovacija

Fond za razvoj poduzeća i inovacija kojega podupiru Ministarstvo gospodarstva i Ministarstvo za znanost Srbije prošloga je petka predstavljen i u Subotici. Europska unija osigurala je 2 milijuna i 50 tisuća eura, a Fond za cilj ima razvijanje veće učinkovitosti i konkurentnosti gospodarstva Srbije. Fond za razvoj poduzeća i inovacija podrazumijeva bespovratnu pomoć poduzećima i neprofitnim organizacijama koje pružaju poslovnu podršku poduzetnicima. Sredstva pomoći bit će usmjerena prema projektima koji potiču osnivanje i razvoj poduzeća i uvođenje inovacija u poslovanje. Projekti moraju biti realni, trebaju se završiti za 10 mjeseci ili manje i moraju se odvijati u Srbiji, a moguće je imati partnere iz inozemstva. Sredstva za projekte za razvoj poduzeća kreću se od 25 – 100 tisuća eura, a za razvoj inovacija od 25 – 150 tisuća. Natječaj je raspisan, a rok za prijavu za dodjelu bespovratne pomoći je 19. rujan. Sve dodatne informacije mogu se dobiti na web stranicama www.edep-serbia.net i www.ear.eu.int.

Visok vodostaj na Velikom bačkom kanalu Voda zaustavlja promet

SOMBOR – Lokalna cesta L-405 Sombor-Bački Monoštor-Bezdan– Carinarnica bit će zatvoren za promet na dionici od Bačkog Monoštora do Bezdana, odnosno preko pontonskog mosta.

Vozila će se upućivati na magistralnu cestu M-17.1 preko Bezdana.

Uslijed visokog vodostaja na Velikom bačkom kanalu koji je prije dva dana porastao, ugrožena je stabilnost pontonskog mosta, kao i sigurnost učesnika u prometu na tom dijelu ceste. Iz tih razloga izdan je nalog za otvaranje pontonskog mosta, a prekid prometa na ovoj dionici ceste trajat će sve dok se vodostaj ne normalizira. ■

Hrvatski Agrokor želi kupiti akcije »Dijamanta«

Plod višegodišnje poslovne suradnje

ZRENJANIN – Hrvatski prehrambeni kombinat Agrokor službeno je najavio kako je spreman otkupiti akcije tvornice ulja Dijamant, koje su u posjedu Investicionog fonda za jugoistočnu Europu. Ovo je priopćio generalni direktor Dijamanta Sava Knežević na konferenciji za novinare, na kojoj je bilo riječi o novim investicijama.

Monoštorska grašijada

Natjecanje u kuhanju graha

BAČKI MONOŠTOR – U subotu 16. srpnja u turističkom naselju »Dondo« u organizaciji Turističkog društva »Dondo« održano je tradicionalno, šesto po redu natjecanje u kuhanju graha. Ovaj poseban kulinarški događaj organiziran je na čardi »Kod Švabe«, pokraj rukavca Dunava, u skoro netaknutoj prirodi Gornjeg Podunavlja. Natjecanje pod nazivom »Grahijada« okupilo je preko trideset timova koji su svoje kulinarstvo umijeće prezentirali pred više od šest stotina gostiju iz cijele općine, među kojima je bio i Predsjednik općine Jovan Slavković.

Četveročlani žiri je imao težak zadatak izabrati najbolje, ali su nagrade zaslužen otišle Ivici Miškoviću (1. mesto), Ivanu Pejaku (2.) i Damiru Šimunovu (3.). Za sve posjetioce se, pokraj natjecateljskih kotlića, kuhalo i u velikom kotlu, tako da su svi imali prigodu probati izuzetan i posebno pripremljen monoštorski grah.

Prema najavama Predsjednika općine i Mjesne zajednice u Bačkom Monošturu, organizacija »Grahijade« trebala bi sljedećih godina dobiti i organizacijsku potporu lokalnih institucija vlasti, kako bi se osiguralo očuvanje ove tradicije.

A. Forgić

Prema njegovim riječima, zrenjaninski proizvođač ulja ima višegodišnju poslovnu suradnju s Agrokorom. Početkom godine strateški partner tvornice ulja postao je Fond za jugoistočnu Europu kupovinom 26,9 posto akcija, za koje je zainteresiran Agrokor.

Dijamant je u proizvodnju uljarica ove godine investirao 10 milijuna eura. Očekuje se dobar rod s ugovorenih površina od oko 90.000 hektara pod uljaricama i 30.000 hektara pod sojom. U toku su radovi na adaptaciji silosa u Odžacima, koji je namijenjen skladištenju soje, dok je u Kikindskom mlinu otkup i skladištenje ugovorenih količina pšenice. Utvrđena cijena pšenice je 7,5 dinara dok je za otkup uljarica najavljena cijena od 13 dinara. U ovom trenutku Dijamant ulaže u proširenje proizvodnih pogona. Najveća investicija, vrijedna 11 milijuna eura priprema se u pogonu rafinacije, koja će omogućiti obrađivanje više od tisuću tona uljarica dnevno, prenosi list »Danas«. ■

Mala ljetna škola hrvatskog jezika i kulture

Jedni se vraćaju, drugi dolaze

Polaznici 13. »Male ljetne škole hrvatskoga jezika i kulture« prije polaska u Novi Vinodolski

ZAGREB – NOVI VINODOLSKI – »Jedni se vraćaju, drugi dolaze«. Tako je to uvijek u ljetnim mjesecima vezano uz projek - te Hrvatske matice iseljenika. U ponedjeljak, 18. srpnja, 39-toro djece trinaeste po redu Male ljetna škola hrvatskoga jezika i kul - ture krenulo je iz Zagreba prema Novom Vinodolskom gdje će do 29. srpnja unaprijediti svoje znanje hrvatskog jezika te upoznati kulturnu i prirodnu baštinu kraja u kojemu borave.

Tijekom dana, hrvatska djeca u iz raznih krajeva svijeta – Fran - cuske, Velike Britanije, Švedske, Nizozemske, Mađarske, SAD-a, Venezuele, Vojvodine i Makedonije – polako su se u prostorija - ma HMI okupljala, spremala, upoznavala i u poslijepodnevni - m satima, pod vodstvom voditeljice projekta, *prof. Lade Kanajet Šimić*, krenuli put Novog Vinodolskog.

Još prije polaska, prva zajednička fotografija ovogodišnjih po - laznika koji s nestrpljenjem očekuju dolazak na odredište – Novi Vinodolski, gdje će se u dvanaest dana i ne sluteći koliko, i ne sa - mo naučiti o svojoj domovini, već i međusobno se sprijateljiti i zbližiti. ■

U prostorijama HMI, s voditeljicom, prof. Ladom Kanajet Šimić (sasvim desno)

Jedni se vraćaju, drugi dolaze

Sjednica Odbora za gospodarstvo i privatizaciju

U žiži »Prehrana«

SOMBOR – Situacija u somborskom poduzeću »Prehrana« bila je tema posljednje sjednice Odbora za gospodarstvo i privatizaci - ju SO Sombor, koja je održana prošloga petka.

Na sastanku su radi detaljnijeg sagledavanja problema prisu - stvovali predstavnici sindikata »Nezavisnost« iz ovoga podu - zeća, Društva malih akcionara »Prehrane« kao i predstavnici konzorcijuma. Oni su upoznali članove Odbora s trenutnom situ - acijom u ovom somborskom poduzeću. Također je na sastanku bilo riječi i o mogućim pravcima inicijative. »Dogovoreno je da se, nakon odluke nadležnog suda po pitanju eventualnog raskida ugovora o privatizaciji, održi nova sjednica Odbora kako bi se pokušale spriječiti štetne posljedice«, stoji u priopćenju Odbora za gospodarstvo i privatizaciju SO Sombor. ■

U subotu na Trgu svetog Trojstva

Somborski kotlić

SOMBOR – Ovogodišnje »Somborsko ljeto« je otvoreno 14. srpnja i trajeće do 10. kolovoza, a odvija se pod pokroviteljstvom Općine Sombor. Ova manifestacija će ponuditi mnogobrojne izložbe, koncerte, game turnire, a za mlade i neafirmirane bandove će se održati Demo-fest.

U subotu 23. srpnja održat će se tradiciionalni »Somborski kotlić« na Trgu Svetog Trojstva (Čelavi trg), a u slučaju kiše ili lošijeg vremena, ovaj termin će biti pomaknut tjedan dana kasnije.

Kako najavljuju organizatori, deveti po redu Somborski kotlić imat će do sada najljepšu binu, najjači razglas i odličnu rasvjetu. U zabavnom dijelu programa

sudjelovat će gajdaš *Maksa Mudrinić* iz Sivca, Tamburaški orkestar »Hajo« iz Subotice, Tamburaški orkestar RTV Novi Sad i *Mileta Nikolića*, *Aleksandar Saša Petrović* i *Milan Prunić*, kao i poznati glumci vojvođanskog podneblja.

Po prvi puta ove će godine na »Somborskom kotliću« moći sudjelovati i građani koji nemaju svoje ekipe za kuhanje paprikaša, jer će okolne čarde imati stolove na kojima će biti služen riblji paprikaš za pojedince ili manje skupine posjetitelja. Organizatori očekuju do sada najveći broj sudionika, pa će dio stolova biti raspoređen i duž Zmaj -Jovine ulice.

Zlatko Gorjanac

Odličan nastup HKPD »Tomislav« iz Golubinaca

Cjelovečernji koncert

STARA PAZOVA – Centar za kulturu Općine Stara Pazova organizira tradicionalno Pazovačko kulturno ljeto, na Trgu dr. Zorana Đinđića. Tako je ove godine, prošloga petka, 15. srpnja, pripala večer Golubincima. Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Tomislav« dobilo je 30 minuta da se predstavi publici na trgu u Staroj Pazovi. Dan prije nastupa KUD »Golubinci« (to je drugi KUD koji djeluje i radi u Golubincima) odustaje od sudjelovanja u programu, tako da HKPD »Tomislav« dobiva cjelovečernji program.

Folklori ansambl se predstavio igrama iz Srijema, Banata, Posavine i svatovcem. Mnogi iz publike imali su prigodu prvi puta vidjeti nošnje i koreografije koje su urađene u posljednjih nekoliko godina, tako da publika nije štedjela dlanove za ono što je vidjela. Poslje folklornog programa HKPD »Tomislav«, nastupila je u deset minuta novoregistrirana Udruga Roma Stare Pazove s poznatim igrama koje obilježavaju ovaj narod. Posljednji dio programa pripao je tamburaškom sastavu HKPD »Tomislav«, koji je svojim pjesmama krenuo od sjevera Bačke, pa nama bliske Slavonije, do ravnoga Srijema i razgalio srca publike na trgu, koja je poslje svake pjesme htjela čuti još neku (publika u ovom dijelu Vojvodine ima

rijetku priliku poslušati dobru tamburašku glazbu, jer uz romske sastave ovo je jedini neromski tamburaški orkestar). Tako je od polsatnog programa HKPD »Tomislav« izveo skoro solistički koncert. Poslije nastupa na Đakovačkim vezovima i

Kulturnom ljetu Stare Pazove članovi »Tomislava« odlaze na odmor do prvog rujna, za kada je zakazano ponovno okupljanje za pripremanje jesenskih aktivnosti.

Ivan Radoš

HKPD »Tomislav« iz Golubinaca

Šokačka dožeonica

Žetvi u čast

»Petrijevci ala ste na glasu, žetvene vas svečanosti krasu«

PETRIJEVCI – Prošloga su vikenda 16. i 17. srpnja, u Petrijevcima kod Osijeka, održane 11. Petrijevačke žetvene svečanosti, koje su, istini za volju, po prvi puta održane na početku žetve a ne na njenom završetku, kako su i zamišljene. Ta dva dana smjenjivale su se manifestacije žetvi u čast, od tradicionalnog koncerta puhačkog orkestra DVD u Petrijevcima i pjevačke skupine Matice umirovljenika, do revije tradicijskoga narodnoga ruha i revijelne utakmice »debeli i mršavi«.

Kruna svečanosti je euharistijsko slavlje s prinošenjem darova u župnoj crkvi Sv. Petra, a potom povorka folklornih skupina ulicama Petrijevaca, te prikaz starinske žetve na polju u centru sela, odmah iza ljetne pozornice, i sve to uz pjesmu, igru i tamburašku glazbu.

Procesija kroz selo

ETNO-IZLOŽBA: »Naša je želja, evo već jedanaest godina, da od zaborava otrgnemo ljepotu narodnih običaja i tradicije vezano za žetvu, i našega kraja, ali i svih naših krajeva«, kaže načelnik Općine Petrijevci *Ivo Zelić*, »a osobno sam uvjeren da smo u tome i uspjeli. Proteklih je godina kroz naše malo mjesto prošlo stotinjak kulturno-umjetničkih društava i skupina i našu tradiciju obogatilo ljepotom svojih običaja, a ono po čemu smo posebni je neobična etno-izložba, u kojoj sudjeluje cijelo selo, gdje mještani uz cestu iznose starinske predmete, opremu i uređaje, šlinge i vez, a također smo poznati po njegovanju starih obrta, pa su danas u Petrijevcima kovač iz Koprivnice, lončar iz Belog Manastira, užar iz Gata, cokular iz Narda, remenar iz Petrijevaca, pečenje kruha i le-

pinje iz Zelčina i snaša Lenka iz Bocanje - vaca s prikazom pripreme starovinske torte. Posebnost je svakako i prikaz starovinske žetve na žitnome polju u centru mjesta što godinama čine naši mještani i članovi kulturnoga društva, a goste će i brojne posjetitelje do kasno u no zabavljati »Šokci« iz Valpova i đakovačke »Lole«.

Dopredsjednica manifestacije i članica općinskog poglavarstva zadužena a kulturu, *Višnja Gubica* pohvalila se da ove go-

Žeteoci na djelu

dine dolazi devet društava i skupina iz Slavonije, ali i iz Rumunjske, te njihovi prijatelji iz Biograda. Naša je Petrijevčanka udana u Biograd i tamo je predsjednica KUD »Kralj Tomislav« te smo s njima uspostavili jako dobre odnose, odlazimo mi k njima, dolaze oni ovdje, a ove godine po prvi puta žetvu e ukasiti i mažoretkinje iz Biograda. Tu su još društva iz Strizivojne, Oriovca, Darde, Ladimirevaca, Vođinaca i naravno naša kulturno-umjetnička udruga »Nikola Šubić Zrinski«. Tu su i gosti iz Rumunjske, koji se nalaze u Babinoj Gredi, a pošto mi s njima imamo dobre odnose, bit će i naši gosti i danas i sutra.

REVIJA NOŠNJI I SNAŠA: »Od samoga smo početka željeli njegovati ljepotu našega narodnoga ruha i odnos današnjih naraštaja prema tome ruhu«, kaže *Snježana Jung*, zadužena za pomladak udruge iz Petrijevaca, »te organizirao reviju narodnih nošnji snaša i djevojaka. Što se večerašnje revije tiče, imamo desetak sudionica, a tu su djevojke *Maja Divljaković* i Bapske, *Kata Pirić* iz Jaruga, *Marina Nemet* iz Đakovačke Satnice i *Dubravka Pušić* iz Ladimirevaca, te snaše *Mira Živ-*

ković iz Jaruga, *Milica Pušić* iz Ladimire - vaca, *Snježana Kolak* iz Bapske, *Lucija Šifner* iz Gašinaca i *Mihaela Šogorić* iz Semeljaca. Sve djevojke i snaše imaju vrlo lijepo i vrlo staro ruho, a što je najvažnije vrlo ga lijepo nose«.

»U okviru Petrijevačkih žetvenih svečanosti predstavljen je 7. broj Petrije - vačkog ljetopisa«, kaže *Stjepan Bahert*, Petrijevčanin koji je radni vijek odradi u Zagrebu. Godišnjak je to s pregršt zanimljivih tema iz bogate povijesti Petrije - vaca u kojemu ima ponešto za svakoga. *Zdravko Pavlović* piše o šetnji petrije - vačkim krajolicima, *Vinko Čuržik* o mogućnostima razvitka turizma, *Stjepan Najman* o petrijevačkim vatrogascima, *Jelka Mihaljev* o životinjskom svijetu u narodnoj predaji, *Biserka Bošnjak* o Hrvatskoj udruzi žena a *Višnja Gubica* o proteklom žetvenim svečanostima. »I moja je malenkost dala svoj doprinos kroz pet-šest priloga a namjera nam je da sve to ostane zabilježeno i ukoričeno kao podsjetnik mladim naraštajima. Ne kaže se badava, ono što nije zabilježeno, nije se ni dogodilo, a mi upravo dajemo sve od sebe da se to ne dogodi«.

I dok su na okolnim poljima kombajni skidali prve otkose pšenice i otimali od vremenskih prilika i neprilika ovu važnu krušaricu, jer ni stariji se Petrijevčani ne sjećaju ovako kišovito srpnja, a žetvene

Čekajući goste

su svečanosti obično pravljene kao dožeonica, prostranom su se slavonskom ravnicom razlijevali zvuci tamburaške glazbe i pjesma Šokačka: »Petrijevci ala ste na glasu, žetvene vas svečanosti krasu«.

Slavko Žebić

39. Međunarodna smotra folklora u Zagrebu

Posebna tema – proljetni ophodi

»Kraljice«

Kruna od žitnog klasja

ZAGREB – Međunarodna smotra folklora koja će se održati u Zagrebu od 20. do 24. srpnja 2005. bit će posvećena folkloru istočne Hrvatske (Slavonije, Srijema i Baranje) s osobitom namjerom da uključi i Hrvate u širem panonskom prostoru, u Vojvodini i Mađarskoj. Uža tema te

smotre bit će proljetni ophodi (kraljice – ljelje, križari, filipovčice, dodole i dr.) uključujući i kraljice u Hrvata u Vojvodini i Mađarskoj.

Uz sudionike iz Hrvatske nastupit će i sudionici iz desetak stranih zemalja. Među popratnim priredbama Smotre

održat će se koncert crkvenog pučkog pjevanja (u koncepciji *Zvonimira Toldija*, etnologa iz Slavenskog Broda), te koncerti etnoglazbe »Zvuci i odjeci Irske«. Smotru će pratiti i glazbene i plesne radionice.

Monoštorci na smotri folkora u Zagrebu

Kraljice

BAČKI MONOŠTOR – Kulturno umjetničko društvo Hrvata »Bodrog« iz Bačkog Monoštora sudjelovat će na 39. međunarodnoj smotri folklora koja će se održati u Zagrebu od 20. do 24. srpnja ove godine. Jedan od ciljeva ove smotre jeste i uključivanje folklora i iz drugih država, tako da će sudionici smotre biti iz Srbije i Crne Gore, Mađarske, Češke, Bugarske, Rumunije, Makedonije, ali i iz Italije, Egipta, Latvije, Omana, Rusije, Španjolske, Švedske, Turske, Irske...

KUDH »Bodrog« nastupit će u petak na svečanoj priredbi »Kraljice i srodni običaji« izvođenjem narodnog običaja »Kraljice«. U KUDH-u žele istaći kako su im učešće na ovoj smotri omogućili Hrvatsko nacionalno vijeće, Općina Sombor, ali su dobrim dijelom financije za put osigurali osobno.

Trideset i šest sudionika iz Bačkog Monoštora putuje u Zagreb u petak prije podne i tamo će biti gosti organizatora festivala dva dana. Dobro raspoloženje pred polazak garant je već ustaljenog kvalitetnog nastupa monoštorskih folklorša.

A. Forgić

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

Komisija episkopata Europske unije i Europski Caritas (s katoličke strane) u zajedničkom dokumentu vide nezaposlenost kao glavni socijalni problem. Pitanje nezaposlenosti treba rješavati u cjelini gospodarstva. Rad je temeljna vrijednost, ali ne jedina. Uza nj treba gledati i na druge vrednote: odgoj i prosvjetu, slobodno vrijeme i kulturu općenito

Vrijednost rada

Čovjek tvorac («homo faber») i proizvodni rad

Nastavljam svoje razmišljanje o vrijednosti rada iz prošloga broja. Nastavljam jednim razmišljanjem koje duboko doživljavam i kao svoje, makar nije u cijelosti samo moj tekst. Isplati se ipak i našim čitateljima dati za razmišljanje jedno pitanje i jednu analizu, kao i poticaj. I kao pojedinci, i kao Crkva imamo što reći, barem sebi ako nas već drugi ne čuju.

Kad je riječ o radu, mislimo na rad u najširem smislu kao djelovanje: »Riječ *rad* označava svako čovjekovo djelovanje bez obzira na značenje i okolnosti toga djelovanja«. No, ipak tako široko antropološko shvaćanje rada kao djelovanja valja suziti, u ovom raspravljanju, na onaj oblik koji je u prvom redu vrednovan kao rad u suvremenoj industrijskoj civilizaciji, uza svu opasnost da se time okrnji širina čovjekova djelovanja koje zahvaća mnogo više od onoga što je danas uključeno u pojmu »rada«. Uz to valja imati pred očima da rad ima različito značenje u raznim civilizacijama. U agrarnoj civilizaciji rad je društven u prvom redu preko obitelji kao temeljne društvene i gospodarske ustanove i time ima neke oznake koje većinom nedostaju, barem ne izričito, u današnjem poimanju »rada«. U modernom industrijskom i kapitalističkom društvu rad je bitno određen tržištem, koje se skoro posve osamostalilo te se rad uglavnom shvaća kao »proizvodni« rad s tržišnom cijenom.

ONAJ KOJI STVARA: Moderni oblik ugovorenoga, »najamnog rada« kao temeljni i, po mogućnosti, doživotni izvor prihoda razvija se usporedno s razvojem moderne industrijske civilizacije. Sama riječ »rad« počinje se upotrebljavati u tom posebnom značenju po prilici na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće. Otad imamo, s jedne strane, problem kako organizirati »tržište rada« i, nakon bolnih iskustava, kako mu dati ljudsko lice (pitanje humanizacije rada), jer ljudski rad ne bi smio biti novim oblikom ropstva,

na što su upozoravali mnogi i prije Marxa, posebice u Francuskoj s druge strane, vidjevši goleme prodore 19. stoljeća na znanstvenom i tehničkom polju, mnogi će biti zapanjeni čovjekovim uspjesima i njihovim povratnim učincima na samoga čovjeka. Čovjek se ponosno shvaća kao onaj koji stvara, kao *homo faber*.

U kršćanskoj antropologiji tijekom minulih stoljeća rad će imati većinom pozitivno značenje, kao mogućnost da bi čovjek mogao opstati i živjeti: »Tko neće da radi, neka i ne jede«, zaključuje sv. Pavao (2 Sol 3,10). Imat će i duhovnu dimenziju, izraženu u benediktinskom načelu: »Moli i radi«. Isticat će se potreba radinosti i izbjegavanja lijenosti (lijenost je jedan od »sedam glavnih grijeha«), ali se neće prijeći u ideologiju rada. Treba dodati da je izričito antropološki pristup radu plod novijeg datuma, u katoličkoj socijalnoj misli osobito nakon Drugoga vatikanskog sabora.

No, masovna pojava nezaposlenosti u novije vrijeme navodi na preispitivanja. Moderna znanstvenotehnička civilizacija jednostrano je prenaprasila rad kao proizvodnje i tako shvaćen rad postao je temeljem cjelokupne društvene superstrukture. U tom kontekstu imaju svoju težinu određene kritike koje mnogi upućuju suvremenoj civilizaciji. Veliku korekturu će učiniti Drugi vatikanski sabor u dokumentu *Radost i nada* i Ivan Pavao II. u enciklici *Laborem exercens*, dajući izričito prednost radu pred kapitalom i personalnoantropološkim učincima pred proizvodnjom, što je velik izazov osamostaljenoj tržišnoj gospodarstvu.

POJAVA NEZAPOSLENOSTI: Današnja nezaposlenost u industrijski razvijenim zemljama upućuje na temeljite analize i nova usmjerenja, koja moraju voditi računa o nekim novim čimbenicima u današnjoj civilizaciji: moderne tehnologije (elektronika, informatika

itd.), globalizacija, ekologija, želja za samoodređenjem pojedinaca, zaposlenost žena, kriza socijalne države i sve slabija »solidarnost generacija«, međunarodne migracije itd.

Glavni simptom ne samo promijenjene naravi rada nego i, čini se, cjelokupnog gospodarsko-društvenog sustava mnogi vide baš u pojavi nezaposlenosti, s kojom ni bogate i industrijski razvijene zemlje ne mogu izići na kraj. Europska unija u cjelini muku muči kako riješiti problem nezaposlenosti. Vijeće ministara Europske unije pozvalo je i crkve da iznesu svoje mišljenje o socijalnoj problematici. »Europska komisija za Crkvu i društvo«, »Eurodiakonija« (protestantska varijanta Caritas), Komisija episkopata Europske unije i Europski Caritas (s katoličke strane) u zajedničkom dokumentu vide nezaposlenost kao glavni socijalni problem, ali za njegovo rješavanje potrebne su »promjene u europskim gospodarskim i socijalnim paradigmama«. Pitanje nezaposlenosti treba rješavati u cjelini gospodarstva. Rad je temeljna vrijednost, ali ne jedina. Uza nj treba gledati i na druge vrednote: odgoj i prosvjetu, slobodno vrijeme i kulturu općenito.

Danas se u pristupu ljudskom radu prelamaju brojni stavovi i pogledi koje nije lako uskladiti, posebice ne u praktičnom pogledu (radna mjesta, mirovine, zdravstveno osiguranje i općenito socijalne službe), ali ne možemo pobjeći pred pritiskom što ga čini moderni društveni razvitak. Na svima je da pridonesemo svoj dio da bismo po mogućnosti s malo više svjetla i sigurnosti plovili budućnošću koja je već počela.

Pred nama je vrijeme i velike nade da će suvremeno društvo pokušati razmišljati i socijalnom naukom Crkve koja i kao Majka i kao odgojiteljica ima što reći ne samo svojim vjernicima nego i suvremenom društvu koje je u muci. I opet se vraćamo potrebi spoja duhovnog i materijalnog: rada i molitve.

Piše:
Alojzije Stantić

(Od zemunice do salaša XVI. dio)

Odranjivanje živine na majuru

Gazdovanje u majuru je za primer kako su sav rod litine izhasnira za odranjivanje josaga (stoke, blaga) i pileža (peradi) i kako kroz njegovu prodaju unovči i ljudski rad. Rad tušta kojekake živine u majuru Laze Bešlića su bile obaško staje:

ODRANJIVANJE MARVE: U oko 50 meteri dugačkoj volarici (štala samo za marvu) s velikim korlatom (ogradenim ispustom), kojoj su nadili su ime »švajceraj«, odranjivali su oko 120 krava mlikulja, junica i bikova čiste švajcarske rase »simental«. U to vrime krave ovi rasa su imale najviše mlika. Bešlić je odranjene junice zadržo za se el ji je stevne (bremenite) prodo drugima za sime (rasplod). Junice i danas prodaju kad u njoj mož napi-pat tele), a bikove je uranio (utovio) el prodo za sime. Tušta su zemljodilaca kod njeg dovodili pod bika krave koje se vode (traže bika), da bi imali rasniju, što bolju telad.

Marvi su ranu do jasala dogurali u lorama, a iz nji vilama el rukama izdilili u jaslje, napajali su je iz vodovoda. U cimentirannom dnolu jasala su izmed svake dvi krave el junice napravili udubljenje koje su napunili vodom da je marva pije po želji. To je početak kako su se sitili da naprave današnje automatske pojilice. Lazo je od baruna naslidio volove podolce (rasa marve) i bivole, al ji je posli par godina zaminio mašinama, najpre kazanom s kojim je oro klatečim plugom.

Bunjevci su rado odranjivali podolce, el »madžarce« kako su ji još zvali. To je rasa marve koja je otporna na bole, nije izbirljiva na rani (hrani), mirna je, volovi su jaki i izdržljivi, dobro se goje, a meso njim je zdravo dobro. Zato jel podnosi veliku ladnoću, meso podolca je mramorirano, protano lojem, rad tog nije soparno, zato su ga rado kupovali henteši (kasapi. mesari). Tu su marvu lako mogli prodat i u daljim mistima, prija neg su ovim krajom pošli gvozdeni putovi (željeznica). Na daleke pece su polagano otirali, a da nisu izgubili na težini.

Od Ane Bešlić i Mirka Milašinovića sam čuo da su ugojene bikove i drugu marvu kupovali velike dernice (klaonice): Gavrilović iz Petrinje, Korhec iz Subatice, Pick iz Segedina i drugi henteši iz okolice. Nuz »švajceraj« u obaškoj volarici je gojio odjedared oko 100 junadi.

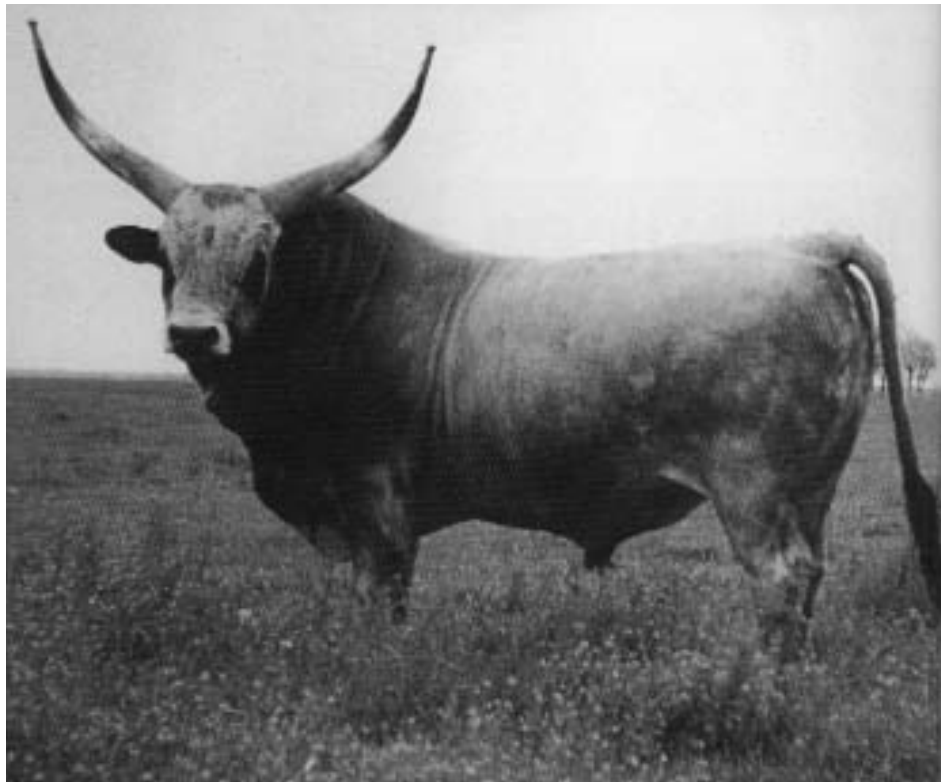
U volarici je jedno vrime imo bika koji je izmiren imo 14 meteri, nije skako na krave,

al ga pokazivo kupcima da vide šta je odranio od rasne marve.

Od skorupa s mlika petkom su mutili puter kojeg su prodavali hotelima, jedno vrime slali su ga i jednom hotelu u Bled, a i kafanama po okolnim varošima, a obranim mlikom i surutkom su pojili prasice. Mliko i sve od njeg po vrućem vrimenu držali su u ledari.

rali za fijakere, skoro svaki dan su išli makar jedared na genciju (željeznički kolodvor) u Babapustu (Aleksa Šantić) el Bajmak, Sombor, a subatom su u crnom fijakeru iz Stančića (Stanišića) donosili Hercegovca dr. Marića, koji je ličo bolesnu čeljad u majuru.

Čikoš (jahač) je poslendanom odjašio do Bajmaka di je odno el dono poštu, iz

Bik podolac (madžarac)

ODRANJIVANJE KONJA: Lazo Bešlić je držo je rasne konje »Nonius«, imo je umatičene kobile, od koji je odranjivo i prodavo ždribad el je s njima prominio svoje istirane (iscrpljene) radne konje. Za odranjivanje ždribadi staro se obaško pogođen ždribečar, čovik koji se staro samo o njima. S rasnim ždripcom je opasivo (oplođavo) kobile, a za to su mu plaćali najčešće s mrvljenim kuruzima. U dvadesetim godinama prošlog vika opisanje kobile je naplaćivo 125 do 150 kila mrvljeni kuruzi. Tako plaćanje je pasiralo i Lazi Bešliću jel mu je kuruz tribo, a i korisniku je bilo lakše platit neg novcima.

Obaško je bila košara za za tri para paradeša rase »Furioso«, koje su zvali »furin«, i jednog konja za jašenje. Te su izgledne konje drugačije timarili i abrokovali (nigovali). Nuz ovu je košaru bio obaško korlat za konje. Paradeše su hasni-

njevog pretinca. Nosio je kojekake poruke na genciju u Babapustu, Sombor, Stančić, obavljao je »kurirski« poso, jel je s konjom mogao ić u svako vrime i po svakom putu. U obaškoj košari su bili četrdesetak katkad i više radni konja. Kadgod ji je imo i više al ako je počo kupovat mašine za oranje?

Podolce su u Karpatsku kotlinu dotirali madžarska plemena kad su se doselili u ovaj kraj. Zapatili su je u Podmoskovlju (Podolsk je gradić blizo Moskve). Naši stari su se dolaskom u ovaj kraj latili odranjivanja ove marve. Još u sridnjem viku su Madžari ovu marvu »izvozili«, prodavali po Evropi, pa Nimci u Nirnbergu još i danas imadu spomenik podolcu. Zabiluženo je da su Madžari podolce prodavali u mediteranskim zemljama, a izvozili su ji priko Raguze (Dubrovnika). Kad su ji digod tirali s njima su na dan prišli oko 25-30 kilometri, a da pri tom nisu izgubili na težini.

Priča o Hrvatima – 19. stoljeće (57.)

Janko Drašković

Drašković se zalagao za postupno reformiranje feudalnoga sustava, za humaniji odnos prema kmetovima, za razvoj industrije i trgovine, za izvoz agrarnih proizvoda, za osnivanje novčarskih i kreditnih zavoda.

Odgovarajući na ideju grofa Szecsenya o uspostavi Velike Mađarske, Drašković se založio za stvaranje Velike Ilirije. Ubrzo su na velikomađarsku ideju reagirali i Poljaci i Česi i Rumunji i Srbi, stvarajući svoje »velike države« i stvarajući svoje nacionalnih programa

Piše: Zdenko Samaržija

Još 1796. godine objavio je Josip Šipuš, iskusen poduzetnik i trgovac, gospodarsko djelo »Temelji žitne trgovine polag narave i događajev«. Budući da je Hrvatska tada pretežito agrarna zemlja, on glavnim izvorom svih dobara, osobito za nas, smatra poljodjelstvo.

Zagovarajući teoriju o merkantilnom gospodarstvu na selu, Šipuš preporučuje i vlastelinu i njegovu podložniku (kmetu) da nastoji proizvesti mnogo više nego što je potrebno za vlastitu potrošnju. Njegove su preporuke: više stanovništva, više uspjehnog gospodarstva i, napokon, više sveukupnog bogatstva u zemlji.

PROMETNA NEPOVEZANOST: Najveće kočnice gospodarskoga razvoja Šipuš vidi u prometnoj nepovezanosti, razmršljenosti hrvatskoga etnikuma u raznim političkim i upravnim sustavima u kojima vrijede različite monete kao i mjere za obilje, količinu, težinu te upotreba raznih narječja. Šipuš predlaže uvođenje jedinog monetarnog i fiskalnog sustava, upotrebu jednog narječja za službeni jezik

Hrvata te veće korištenje riječnoga prometa u trgovini i kopanje kanala između Dunava i Save.

Ništa manje nije važan Ivan Kapistran Adamović, vlastelin Čepinskoga vlastelinstva. I on je u drugoj polovici 18. stoljeća predlagao znatne reforme, no obraćao se plemstvu, osobiti veleposjednicima, a ne trgovcima i poduzetnicima. Predlagao je opsežne melioracijske zahvate i kopanje plovinih kanala, sadnju novih kulutra te kvalitetniju obradu od ranije poznatih biljaka novim alatima. Djela je pisao i štokavskim i kajkavskim narječjem, ovisi jeli ih namijenio čitateljima u Slavoniji i Srijemu ili čitateljima Banske Hrvatske.

DISERTATIJA: Nakon smrti Josipa II. dvadesetak je narednih godina donijelo neprestane promjene političkih sustava u hrvatskim zemljama. Tek što se nakon burnih godina ustalila politička situacija (1815.), koja je pogodovala razvoju trgovine i gospodarstva, uslijedila su prezezanja mađar-

skog plemstva prema Hrvatskoj. Sporadični otpori hrvatskih intelektualaca i svećenika nisu im se mogli oduprijeti. Bio je potreban širi i organiziraniji pokret. Već 1832. godine, dvije godine nakon Gajeve »Kratke osnove«, grof Janko Drašković objavio je u Karlovcu »Disertaciju ili razgovor darovan gospodi poklisarom«, koja je postala opće prihvaćena politička osnova hrvatskoga narodnog preporoda – bio je to prvi hrvatski nacionalni program, pisan štokavskim narječjem.

Grof Janko Drašković je u Disertaciji predlagao sjedinjenje Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Rijeke i Vojne krajine u jednu cjelinu – Veliku Iliriju, koja bi ostala u sastavu Austrijske Carevine. Ona bi trebala obuhvatiti i slovenske krajeve i Bosnu. Službeni jezik u Velikoj Iliriji bio hrvatski (štokavsko narječje), a vrhovnu bi vlast imao ban. Velika Ilirija bila bi u sastavu Ugarskoga Kraljevstva pa tako i u sastavu Austrijskoga Carstva. ■

Gavrilovićev početak

Kolera, bolest prve polovice 19. stoljeća, harala je 1830. godine hrvatskim zemljama; od 1812. do 1819. te 1836. godine hrvatskim je zemljama harala kuga

Godine 1817. Đuro Gavrilović je u Petrinji otvorio radionicu za preradu mesa i proizvodnju mesnih prerađevina; potkraj stoljeća radionica je prerasla u pravu tvornicu u kojoj su proizvođeni poznati proizvodi poput salame Gavrilovičke. Tvornica radi i danas.

Geslo mađarskih preporoditelja bilo je: »Kao što ima jedan Bog i jedan kralj tako između Karpata i Jadrana treba biti jedna država, jedan narod i jedan jezik.

U Zadru je 1818. godine otvorena tvornica maraskina, koja djeluje i danas.

U Zadru je 1821. godine otvorena i prva škola za primalje u hrvatskim zemljama.

U vinogradima biskupa Vrhovca postavljeni su 1824. godine prvi gromobrani u Hrvatskoj.

Godine 1824. u je otvorena u Osijeku tvornicu ulja.

Cesta Zadar – Obrovac završena je 1821. godine, a »prekovelebitska magistrala« (Obrovac – Mali Alan – Sv. Rok) koja je povezala sjevernu Dalmaciju s Likom 1832. godine; nakon što se upoznao s teškoćama koje imaju graditelji, car je izjavio da kilogram velebitskoga kamena iskapanoga na cesti preko Maloga Alana vrijedi kao kilogram zlata.

Godine 1827. Antun Pavić, liječnik Požeške županije objavio je knjigu o duhanu, u kojoj piše o štetnosti pušenja te upotrebi duhane u medicinske svrhe.

Godine 1832. Gaj je napisao preporodnu budnicu Horvatov sloga i sjedinjenje, koja je pod naslovom Još Hrvatska ni propala postala preporodnom himnom; uglazbio ju je Ferdo Livadić.

Godine 1834. u brodogradilištu Kraljevici dovršen je prvi parobrod u hrvatskim brodogradilištima.

Održan međunarodni skup etnologa u Baji

Korištenje cripulje kod Bunjevaca

Ravnatelj Etnološkog odjela HKC »Bunjevačko kolo« Alojzije Stantić održao predavanje o cripulji, sudu koji je služio za spremanje hrane

U okviru XV. Međunarodnog festivala folkloru Po-dunavlja u Baji, održan je 13. i 14. srpnja VI. Međunarodni skup etnologa naroda i narodnosti koji žive u međurječju Dunav-Tisa, u organizaciji županijske samouprave Bacs-Kiskun i Nacionalne fondacije županije Bacs-Kiskun. Na skupu je sudjelovao i ravnatelj Etnološkog odjela Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« Alojzije Stantić.

Tema predavanja Alojzija Stantića bila je o korišćenju cripulje kod Bunjevaca oko Subotice. Cripulja je sud koji Bunjevci zovu još i cripnja, u Dalmaciji se zove pekva, u hrvatsko-slavonskom kraju pokljuka, u užem kraju Slavonije vršnik, u hrvatskoj Podravini pokrivača, u Slavoniji još i cr (ij)epnja, a u Mađarskoj pupli, versenyek, vorsnyeg, cserepulya, cserepuja, bujdoso, kobujdoso, bureto, borito.

POUZDANI TRAGOM: »U istraživanju običaja naišao sam na pouzdan trag nekoliko cripulja od kojih ću izdvojiti saznanje od *Vece Jaramazovića* iz Đurđina. Veco se sliča kako mu je majka pripovijedala da su na starom salašu u pododžaku, na otvorenom ognjištu na banku, hasnirali cripulju i da su pod njom prija I. svetskog rata pekli kruv, kojekako kvasno tisto, a katkad i meso. Početkom XX.

vika napravili su nov, podesniji salaš, sa zidanim šporaljom u velikoj kuhinji i okanili su se hasniranja cripulje. Po starovinskom adetu, ono što njim nije trebalo, a možda će kadgod zatribat, cripulju su metnili na tavan starog salaša. Drugi slučaj je očitiji, dokazan je ode slikom i crtežom pokazanom cripuljom. Ona je danas svojima *Ivana Bačlije-Pivača* u Subotici. Ovu je cripulju talovo od oca kad se oženio. Nisu je hasnirali, držali su je na tavanu«, iznio je Alojzije Stantić u svome predavanju, a potom je govorio o vrstama cripulja.

VRSTE CRIPULJA: »Po obliku su pravili dvije fele pekvi: jedne su sferne, nalik kaloti, teške, katkad u unutrašnjoj strani s utisnutim kamenčićima i s jednom drškom na gornjem dilu, a druge su nalik zdili,

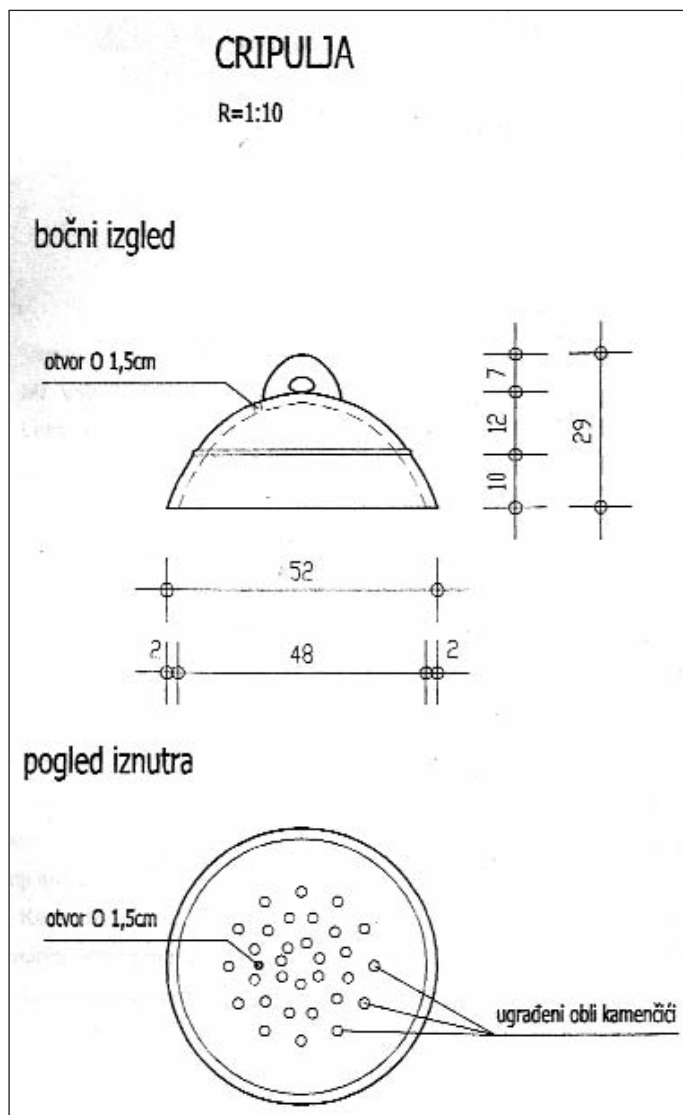
lakše, tanjeg zida, s ravnim gornjim dilom i imadu pod dva uva sa strane, odnosno drške za podizanje. Većinom su pravili glinene pekve, one su jeptine, jedno domaćinstvo ji mož imat i više komada. *Milovan Gavazzi* je opisao glinenu pekvu, a iz opisa istraženog porikla pekvi znamo da su u vrijeme dolaska Bunjevaca u ovaj kraj, zemljane pekve nalik zdili Bunjevci poznavali i u starom kraju, al kad su došli u južnopanonski kraj, ode su upoznali i privatili težu, al zato veću kalotnu pekvu i nadili joj ime cripulja«, kazao je Alojzije Stantić, a zatim je predočio kako su se koristile cripulje.

KORIŠĆENJE PEKVE: »Ko je imo i hasnirao cripulju prema tom u kojem je kraju živio, znao je na otvorenom ognjištu ložit najpodesniji ogriv, od kojeg će friško

dobit vatru, a čija žerava, pa i gar, dugo ostanu vrući. U našem kraju Bunjevci su za ogriv hasnirali dračove, grančice el čutke, koje gore jakom vatrom, a žerava njim dugo traje, daje visoku toplinu, dobro zagrije otvoreno ognjište kojim poklope pekvu. Kad je izgorio ogriv, ostala žerava razgrne se s ložišta, na zagrijano ležište metnu sud s ilom koje će peč, poklope ga cripuljom, na nju nagru žeravu do vrva i čekaju dok se ilo ne ispeče. Žerava dugo tinja, i do jedan sat, i ako je ima tušta daće visoku toplinu i tušta vruće gari, pa će za spremanje ila bit više toplote neg koliko bi trebalo da se ilo zgotovi. Nema ni jednog ila koje se pod pekvom ne mož ispeč za barem do jedan-podrug sata, bilo da se pod njom peče meso, kruv el kako drugo pecivo. Rana koja se ispeče pod pekvom i danas se više čini od rane spremljene na šporelju el u lerni, ispod pekve je ukusnija, najmanje se izgu-bi isparljivi tvari, zato je ta razlika zdravo uočna. Danas u boljim restoranima di spremadu najbolju ranu, nude gostima i ila spremljena pod pekvom. Kad su se Bunjevci selili u ovaj kraj, na putu koji je trajo nediljama, čeljad su morala i ist, a za to njim nije bilo dosta samo mliko i meso, tribo njim je i kruv, a njeg su ispekli na podesnom mistu di mož časnom

napraviti otvoreno ognjište. Cripulja je najpodesnija da se u takoj prilici pod njom ispeče kruv el bilo koja druga rana. Ovo je moje nagađanje, al ga temeljim na istini da su Bunjevci i u starom kraju hasnirali cripulju, cigurno su je ovamo doneli, pa su je onda, valjda, usput i hasnirali za zgotovljenje ila. Po pripovijdanju *Nestike Skenderovića-Leše* on je od stariji čuo da su u vantelečkom, pavlovačkom gazdaluku od oko 300 lanaca zemlje pod cripuljama pekli kruv i kejako kvasno tisto«, kazao je Alojzije Stantić, a zatim je održao i predavanje o laciji (»litnoj kuhinji«), o čemu ćete moći čitati u narednom broju »Hrvatske riječi«

Z. Sarić

Jučer otvorena izložba slika Stipana Šabića

»Crteži s puta« naslov je izložbe *Stipana Šabića* (1928. -2003.), koja je otvorena u četvrtak, 21. srpnja u Zavičajnoj galeriji dr. Vinka Perčića (Maksima Gorkog 22). Izložba je otvorena do 23. rujna, a može se pogledati utorkom i petkom od 10 do 12 sati, te četvrtkom od 14 do 16 sati, a izvan nevedenih termina najavom na telefon 024/555-128. Na dan »Dužijance« u Subotici,

14. kolovoza, galerija će biti otvorena od 10 do 14 sati.

Okrugli stol u sklopu 20. saziva Kolonije

Večeras, 22. srpnja u Domu kulture u Tavankutu održat će se okrugli stol na temu »Stpljivost i istrajnost pobjeđuju – osvrt

na proteklih 20 godina rada Kolonije«, na kome će sudjelovati *dr. Andrija Kopilović*, etnologinja *mr. Milka Mikuška*, te akademski slikar *Josip Ago Skenderović*. Početak ovog okruglog stola, koji će biti otvoren za javnost, zakazan je za 17 i 30 sati.

Izložba fotografija pod nazivom »Palić«

Izložba fotografija *Edvarda Kirbusa* i *Nikole Tumbasa*, pod nazivom »Palić«, otvorit će se u petak, 22. srpnja, u Galeriji Gradske knjižnice, s početkom u 12 sati.

Koncerti i filmovi u okviru »Somborskog ljeta«

Pod pokroviteljstvom Skupštine općine u Somboru je 14. srpnja počelo tradicionalno »Somborsko ljeto« koje će trajati do 10. kolovoza. U okviru ove manifestacije bit će održano 15 koncerata, nekoliko filmskih projekcija, jedna radio-drama, izložbe, game turniri i poseban program za najmlađe.

Od velikih skupina, pokraj već održanih koncerata skupina Obojeni program i Superhiks (Skoplje), 30. srpnja nastupit će KUD Idijoti (Pula), te večeras, 22. srpnja, novosadski Atheist Rap. Na filmskom platnu bit će izvedena 22 najbolja amaterska

filma iz programa zagrebačke »Revije amaterskog filma«, kao i premijera filma *Maria Kovača* »Bore Lee II«, koji je nastavak kultnog hrvatskog filma nezavisne produkcije, a tu je i film subotičkog

entuzijaste *Stipana Milodanovića* »Putevima Tibora Sekelja«, koji će nakon Sombora, u nešto izmijenjenoj verziji, biti prikazan i na festivalu u Parizu. Slušanje radio-drame na otvorenom svakako će biti jedinstven doživljaj, a u pitanju je djelo »Most – zov delte« autora *Huseina Oruševića* iz Mostara, dobitnika prestižnih nagrada.

A. R.

Otvoren 52. festival igranog filma u Puli

Tradicionalnim vatrometom te svečanom ceremonijom, prošle subote 16. srpnja, u pulskoj Areni otvoren je 52. pulski festival igranog filma, najstariji filmski festival u Hrvatskoj i jedan od najstarijih filmskih festivala u Europi. Kao i prethodnih godina, središnje mjesto festivala pripast će hrvatskim filmovima i filmskim umjetnicima, a sedam hrvatskih naslova bit će, do 23. srpnja, prikazano kao prvi film večeri u Areni.

Otvarajući festival ministar kulture *Božo Biškupić* kazao je da će i ove godine u Areni biti prikazana najnovija ostvarenja hrvat-

skih filmskih umjetnika, ističući da bi se svima onima koji sudjeluju u stvaranju tog umjetničkog izraza trebali osigurati što bolji uvjeti.

Nakon svečanosti otvaranja pulskoj je publici prikazan film »Dva igrača s klupe« redatelja *Dejana Šorka* u kojem glume, među ostalim, *Ksenija Pajić*, *Goran Navojec* i *Tarik Filipović*. Prvi je to u nizu od sedam hrvatskih filmova koji se natječu za festival-ske nagrade. Ostali filmovi, njih 49, prikazuju se u sklopu festival-skih programa.

Otvorenje 20. saziva prve likovne kolonije naive u tehnici slame »Tavankut 2005.«

Čuvari i promoteri tradicije slamarstva

*»Mislim da smo dali svoj prinos održanju tradicije, jednog korijenitog obilježja našeg naroda, to je prinos koji se ne smije i neće nikad zaboraviti«, kazao je Branko Horvat **
Izložba s prošlogodišnjeg 19. saziva likovne kolonije bila je postavljena u kući poznate slamarke Anice Balažević, jedne od osnivačica Društva i slamarske sekcije

Tjedan dana prije »Dužijance«, koja će u Tavankutu biti proslavljena 24. srpnja, u subotu 16. srpnja u prostorijama Doma kulture a u organizaciji HKPD »Matija Gubec« održana je svečana akademija. Razlog doista značajan – otvorenje 20. saziva prve kolonije naive u tehnici slame »Tavankut 2005.«

Rad kolonije se odvija sve do 23. srpnja kada će uz prigodan kulturno-zabavni program biti, također svečano, i zatvorena. Tijekom ove likovne smotre organizirano je predstavljanje rada slamarki u Subotici, a za večeras okrugli stol na temu »Strpljivost i ustrajnost pobjeđuju«, o čemu ćete moći čitati u sljedećem broju »Hrvatske riječi«.

PRIČA O POČECIMA: Poetično opisujući Tavankut kao mjesto »di je žito zriolo, di je uvijek naša duša velika«, voditelj programa akademije *Ladislav Suknović* je pozdravio sve goste a potom nas proveo kroz kratku priču o počecima rada ove ko-

»Rezultat je za nas veliki, jer smo istrajali«
predsjednik HKPD »Matija Gubec«, Branko Horvat

Glazbeni dio programa: Boris Godar i tavankutski tamburaši

lonije: »Godine 1961. Tavankučanin *Stipan Šabić*, nastavnik likovnog odgoja, dolazi na ideju osnutka likovne kolonije, te s još četiri Subotičanina osniva likovnu koloniju pod nazivom 'Grupa šestorica'. Odmah nakon osnutka u rad kolonije uključuju se i naivne slikarice *Cilika Dulić*, *Marga Stipić*, *Jela Cvijanov*, *Nina Poljaković*, *Ana Skenderović* te *Ana Milodanović*, tada već nadaleko poznata pletilja kruna i drugih simbola od žita i slame... Iza toga u rad kolonije uključuju se i druge slamarke *Teza i Đula Milodanović*, te *Kata Rogić*, *Mara Ivković*, *Ivandečić*, *Ana Balažević*, *Teza Vilov*, *Marija Dulić* i *Ruža Sarić*. Slijede skupne izložbe u Jugoslaviji i inozemstvu.«

Svečanoj akademiji pridružile su se i najmlađe slamarke *Maja Stantić* i *Sunčica Kopunović* koje su ovu svečanost uvećale čitajući stihove *Ante Sekulića* i *Alekse Kokića*, te *Lidija Sarić* i *Dijana Stipić* koje su

Ponovno u rodnom mjestu:
Josip Ago Skenderović

u kasnijem dijelu programa publici približile literarne uratke *Tomislava Žigmanova* i *Jakova Kopilovića*.

Riječima »Slamarke to vole kazati kada prave sliku – nikada slika nije toliko lipa, nikad nije toliko duboka i visoka ako je ne prati nekoliko tavankutskih tamburaša« najavljen je glazbeni dio programa za koji su bili zaduženi tamburaši HKPD »Matija Gubec« s kojima se skupa predstavio i vokalni solist *Boris Godar*.

VELIKI REZULTAT: Predsjednik HKPD »Matija Gubec« i čovjek koji je od samih početaka uključen u rad ove kolonije, *Branko Horvat*, također se obratio gostima: »Dvadeset godina u koje smo utkali sebe, svoje ideje, snagu i umijeće je prošlo. Taj je rezultat za nas veliki jer smo, prije svega, istrajali. Mislim da smo dali svoj prinos održanju tradicije, jednog korijenitog obilježja našeg naroda, to je prinos koji se ne smije i neće nikad zaboraviti«, kazao je Horvat ističući svoje zadovoljstvo mogućnošću da sudjeluje u radu »tijekom dvadeset godina likovnog buđenja u ovom mjestu«.

Gost ovogodišnje kolonije je akademski slikar *Josip Ago Skenderović*, rođeni Tavankutanin, koji već duže vrijeme živi i radi u Parizu. Obraćajući se publici svečane akademije on je istaknuo kako mu svaki puta kada dođe u Tavankut »srce zaigra pred bogatstvom zelenih i žutih polja koja jednog likovnog stvaraoca nadahnjuju u svakom trenutku«. Konstatirajući kako je umjetnost djelatnost koja zbližava i oplemenjuje ljude te iz toga izvedenim slogom »Da nam umjetnost bude naše prija-

teljstvo« poznati je slikar i službeno otvorio ovaj saziv kolonije.

JEDINSTVENA KOLONIJA: Stručni osvrt na dva desetljeća rada kolonije dala je ovom prigodom nekadašnja kustosica Gradskog muzeja u Subotici *mr. Milka Mikuška*: »Dana 20. srpnja 1986. osnovana je prva kolonija naive u tehnici slame čiji je organizator bilo, tada, KUD 'Matija Gubec'. Kolonija je u to vrijeme, ali i danas, jedinstvena po tehnici i materijalu. Bila je to i ostala, jedina kolonija naive u tadašnjoj Jugoslaviji. Bez obzira na poteškoće u različitim vremenskim epohama ona je ostala u narodu kao poruka za budućnost, da se ne zaboravi vrtlogu vremena narodno stvaralaštvo da se njeguje i čuva«.

Govoreći o radu slamarki Mikuška je podsjetila kako je tijekom godina »slama u vještim rukama postala zlato koje je obasjalo svojom pojavom mnoge sumnjičave«: »Anonimni stvaraoci okupljaju se u društvu tada poznatih umjetnika u Tavankutu. Tavankut je ušao u pojmovnik likovnih zbivanja i ovdje je nastao novi vid slikarskog izražavanja utemeljen na tradiciji narodnog stvaralaštva. Slama kao izvorni predmet okruženja poslužio je kao sredstvo nadohvat vještih ruku i stvaralačkog duha. Tako su slamarke iz seoskih i

Milka Mikuška

mještanima koji su, po njezinim riječima, svojom ljubavlju pridonijeli da ova kolonija živi.

Izložba s prošlogodišnjeg 19. saziva likovne kolonije bila je postavljena u kući poznate slamarke Anice Balažević, jedne od osnivačica Društva i slamarske sekcije. Riječ je o izložbi radova koja je prikazana

Izložba radova s prošlogodišnjeg saziva Kolonije u kući Anice Balažević

salašarskih kuća prodrle do gradskih izložbenih prostora«.

»Svake godine broj sudionika se povećava. Tijekom minulih devetnaest godina kolonije sudjelovalo je više stotina stvaralaca«, istaknula je Mikuška zahvalivši se na kraju izlaganja organizatorima ali i

prošle godine u vestibulu Gradske kuće pred centralnu Dužijancu u Subotici. Ovo je ujedno i prva izložba postavljena u kući poznate slamarke, a sudeći po tome izgleda da će Tavankut ovakvim potezom dobiti i novi izložbeni prostor.

D. Bašić Palković

Otvoren 12. međunarodni festival europskog filma – »Palić 2005.«

Europa na 35 milimetara

*Prve večeri dodijeljene su i ovogodišnje nagrade za izuzetan doprinos europskom filmu »Aleksandar Lifka«, koje su pripale poljskom redatelju Andržeju Vajdi i domaćoj glumici Evi Ras **
»Glavni natjecateljski program posvećen je onim europskim filmovima koji postavljaju pitanja, iznose mišljenja kroz različite socijalno-povijesne aspekte, ali i sve druge aspekte važne za ljudsku egzistenciju«, ističe se u katalogu Festivala

Piše: Davor Bašić Palković

Na Ljetnoj pozornici na Paliću, u nedjelju 17. srpnja je po dvanaesti put otvoren međunarodni filmski festival »Palić 2005.«, festival koji se u svojoj višegodišnjoj praksi konceptijski uspio determinirati kao utočište filmova europskih kinematografija.

Festival traje do nedjelje 23. srpnja a ove godine u njegovoj ponudi nalazi se više programa s prijeko 60 igranih i kratkometražnih filmskih ostvarenja.

Ipak uspio primiti nagradu: Miklós Jancsó

OTVORENJE FESTIVALA: Ispred osnivača Festivala, Skupština Općine Subotica, gostima i publici prvi se obratio predsjednik Općine, *Geza Kucsera* koji je u svom izlaganju, uporedivši festival s malim dvanaestogodišnjim djetetom »koje želi i hoće puno, ali još ne može sve da od-

radi«, istaknuo: »Poželimo ovom djetetu da postane odrastao čovjek, čovjek s puno vrlina, pravih vrijednosti koje već sada ima, a nadam se da će ih u budućnosti imati mnogo više«.

Prvi čovjek Ministarstva kulture Republike Srbije, koje je uz Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu pokrovitelj Festivala, *Dragan Kojadinović*, pozdravio je sve nazočne ljubitelje filmske umjetnosti i podsjetio kako je u periodu od prošlog Festivala, SiCG postala 31. članica Europske asocijacije filmskih industrija (Euroimage) te ukazao i na to kako je prije nekoliko dana u Beogradu otvorena i »Kodak«-ova filmska laboratorija.

Festival je ove godine službeno otvorio glasoviti mađarski redatelj *Miklós Jancsó* kome je ovom prigodom uručena nagrada »Aleksandar Lifka« iz 2000. godine. Iste

večeri dodijeljene su i ovogodišnje nagrade za izuzetan doprinos europskom filmu »Aleksandar Lifka«, koje su pripale poljskom redatelju *Andržeju Vajdi* i domaćoj glumici *Evi Ras*.

GLAVNI NATJECATELJSKI PROGRAM: Nakon filma »Život je more« *Alehandra Amenabara*, dobitnika Oskara za najbolji strani film, koji je prikazan van konkurencije, grčkim filmom »Isporuca« autora *Nikosa Panajotopolosa* otpočeo je program službene selekcije kojim žiriraju *Marion Dering*, *Miroslav Lekić*, *Kornelije Kovač*, *Labina Mitevska* i *Peter Meszáros*, a čiji su selektori novinarka »Politike« *Dubravka Lakić* i ruski redatelj koji živi i radi u Njemačkoj, *Nikolaj Nikitin*. »Glavni takmičarski program posvećen je onim europskim filmovima koji postavljaju pitanja, iznose mišljenja kroz različite soci-

Od sljedeće godine Festival u dva grada

Novina prošlogodišnjeg festivala, program »Mladi autori Europe«, unijela je žanrovsko proširenje na kratki, eksperimentalni i animirani film. »Ove godine Festival čini prvi korak ka prekograničnoj suradnji sa susjednim gradom Segedinom. U Segedinu se prikazuju programi 'Novi srpski film' i 'Mladi autori Evrope'. Nadamo se da će suradnja rezultirati zajedničkim festivalom u dvije države, dva grada i jedinstvenim programom, selektorskim timom i žirijem«, najavili su selektori programa »Mladi autori Europe«, *Petar Mitrić* i *Szabolcs Tolnai*.

jalno-povijesne aspekte, ali i sve druge aspekte važne za ljudsku egzistenciju», ističe se u katalogu Festivala, »u njima je čovjek središte, a filmski junak zapitan nad sudbinom ljudskog roda, nad osobnom i sudbinom svoje obitelji«.

Ovogodišnja dobitnica
»Srebrnog medvjeda« Julija Jentsch

OSTALI PROGRAMI: U sklopu Festivala prikazuju se i programi »Novi austrijski film« i »Novi mađarski film«, sa pet, odnosno sedam najznačajnijih naslova na stalih prošle godine u kinematografijama ovim zemljama, dok se u omaž programu filmova dobitnika nagrade »Aleksandar Lifka« prikazuju klasici *Andržeja Vajde*, *Dušana Makavejeva* i *Aleksandra Petrovića*.

U ponedjeljak 18. srpnja otpočeo je i takmičarski program »Paralele i sudari« posvećen kao i prijašnjih godina, dugometražnim igranim filmovima iz zemalja nekadašnjeg geopolitičkog Istoka i Jugostoka Europe, a najboljem filmu u ovoj konkurenciji prema odluci ocjenjivačkog suda koji čine ugledni europski filmski kritičari, članovi Međunarodne federacije filmskih novinara i kritičara (Fipresci) – *Živa Emeršić-Mali*, *Jean Roy* i *Ninos Feneke Mikelides* pripast će nagrada »SI-SI Tolerance award«.

PRIČA O HRABROSTI: Drugog festivalskog dana u okviru službene selekcije prikazan je njemački film »Posljednji dani Sophie Scholl« – priča o članici pokreta otpora »Bela ruža« u nacističkoj Njemačkoj za vrijeme II. svjetskog rata koja nakon neuspjele akcije širenja letaka biva uhićena. Težište radnje odvija se u istražnom postupku protiv mlade aktivistice, kojim rukovodi oficir Gestapoa, *Mohr*. Kroz njihov odnos sukobljenih ideoloških stavova, ali na momente i ljudskih preispitivanja,

daje se slika političke atmosfere unutar same nacističke Njemačke. Film je u potpunosti baziran na dokumentima sa suđenja. *Sophie Scholl* je kao povijesna ličnost i simbol borbe protiv nacizma, prije pet godina proglašena ženom 20. stoljeća i uvrštena u Dvoranu slavnih (Hall Of Fame). Glumica *Julia Jentsch*, ovogodišnja dobitnica »Srebrnog medvjeda« u Berlinu za ulogu Sophie, se nakon projekcije zajedno s redateljem filma *Marcom Rothemundom* poklonila publici te zahvalila se na izuzetnom prijemu.

Drugi film ove večeri, norveško ostvarenje »Uno« prikazao je dilemu mladiću *Da-vida* koji u odlučujućim trenucima, iako do tada usmjeren bescilnom dokoličarenju sa svojim vršnjacima, izabire okrenuti se i pomoći svojoj obitelji. Mladića igra *Aksel Hennie* koji je i redatelj te scenarist ovoga filma.

Brojni ljubitelji sedme umjetnosti na Paliću

Slovenski film »Predgrađe« prikazan je prvi u okviru programa »Paralele i susreti«, a nakon projekcije predstavili su ga redatelj *Vinko Moederndorfer* i producentica *Eva Rorman*. Nakon toga uslijedilo je bugarsko ostvarenje »Ukradene oči« *Radoslava Spasova* koje govori o nemogućoj ljubavi između dvoje pripadnika različitih naroda, Turkinje i Bugarina.

VELIKA ZAINTERESIRANOST PUBLIKE: U utorak 19. srpnja veliku zainteresiranost publike izazvao je mađarski film »Besudbinstvo« *Lajosa Koltaija*, prikazan u okviru programa službene selekcije. O ovom filmu smo već pisali, kada je prije izvjesnog vremena u Subotici imao svoju SiCG premijeru. Ukratko, riječ je ekranskoj verziji romana *Imrea Kertésza*, za koji je dobio Nobelovu nagradu za književnost i koja prikazuje unutarnji život i shvaćanje osobne pozicije mladog Židova u neljud-

skim uvjetima koncentracijskog logora.

Ozbiljno narušene obiteljske odnose unutar suvremenog švedskog društva, donio je film »Predah« autora *Bjorna Rungea*. U više ispreplitanih priča kojese sve događaju tijekom jedne noći, Runge je koristeći se pravovremenom montažom, na interesantan način prikazao izgubljenost i

Bez filmova iz Srbije i Crne Gore

Palički festival od svojih početaka ne guje tradiciju premijernog prikazivanja domaćih filmova. »Ove godine filmska produkcija je bila više nego skromna, a i filmovi koji su realizirani su već viđeni na drugim mjestima. Jedini film koji je mogao da konkurira za ulazak u glavni program jeste film 'Pogled s Afjelovog tornja'. No, producent je tražio cijenu koju mi nismo bili u mogućnosti prihvatiti«, obrazložila je selektorica Dušanka Lakić.

nepovjerenje u život likova, koji na kraju, uz opraštanje, komunikaciju i shvaćanje pripadanja jednih drugima, ipak uspijevaju ostvariti novi početak.

Istog dana u okviru programa »Paralele i sudari« u subotičkom kinu »Korzo« predstavljani su češki film »Šampioni« *Mareka Najbrta* i makedonsko-talijanska koprodukcija »Bal can-can« u režiji *Darka Mitrevskog*.

U svojoj dosadašnjoj tradiciji palički

Scena iz filma »Predah« Bjorna Rungea

filmski festival pokazao je tendenciju stalnog razvitka. Ovogodišnji program se kreće u više smjerova a preliminarno bi se dalo naslutiti kako bi baš ova godina mogla mnogome odrediti njegovu budućnost.

Ukoliko još niste, potrudite se uhvatiti ponešto od festivalskog programa, te putem filmskog jezika otputujte diljem starog kontinenta ali i osigurajte sebi unutarnju emotivnu odiseju kroz neobične ljudske priče kakve nerijetko ovakvi filmovi donose...

Nakon filmova koncerti

Prateći program Festivala i ove godine podrazumijeva koncerte koji se održavaju ispred »Yachting« kluba na Paliću. Tijekom prvih festivalskih dana koncerte su održali post-rock skupina Drey iz Francuske (koja je uživo stvarala glazbu za nijemi ruski film »Zemlja« iz 1930. godine), te makedonska etno-jazz-funky atrakcija Foltin. Večeras, 22. srpnja nastupa Belgradeyard Sound System.

Feljton: Značajni hrvatski skladatelji iz Srijema (2.)

Glazbeni doprinos Franje Štefanovića, tvorca dječje opere

*Tijekom 1909. i 1910. godine pohađao glazbenu školu Hrvatskog glazbenog zavoda *
Kao dugogodišnji zborovoditelj skladao je 70 muških i 35 mješovitih zborova, što predstavlja
značajan doprinos našoj zornoj glazbi * Skladajući operu »U vilinoj gori«*

Štefanović nije ni slutio da postaje tvorcem dječje opere u kojoj sve uloge tumače isključivo djeca

Piše: Đuro Rajković

Franjo Štefanović,
petrovaradinski skladatelj (1879.-1924.)

Petrovaradinski skladatelj, koji je počeo glazbeno stvarati upravo pred smrt Ilije Okrugića, bio je učitelj i skladatelj *Franjo Štefanović*. Rodio se 13. ožujka 1879. godine u staroj i poznatoj petrovaradinskoj obitelji. Bio je posljednje, jedanaesto i najdarovitije dijete svojih roditelja. Dan svoga rođenja smatrao je nesretnim, što nije bilo neopravdano mišljenje glede njegovog života. Nižu i višu pučku školu završio je u Petrovaradinu, a učiteljsku školu u Osijeku gdje je počeo skladati muške zborove i glasovirske predigre.

Kao učitelj Štefanović je službovao u srijemskim podunavskim mjestima, Stankamenu, Čereviću i Petrovaradi-

nu. U svim ovim mjestima osnivao je i pjevačke zborove, a prema potrebi vršio i orguljašku službu. Osim toga bavio se i fotografijom, u vrijeme, kada to nije bilo nimalo lako. Njegove su fotografije tako uspjele kao da su načinjene danas.

ŠTEFANOVIĆEV DUH: Štefanović je bio bohem u pozitivnom smislu. Uvijek vedar, nasmijan i šaljiv obično je na zbornim pokusima uvježbavao svoje skladbe. Već tada, posjedujući razne električne naprave, on je na pokusima, tijekom odmora, elektrizirao pjevače. Bilo je i smijeha i straha kada se ruke pjevača, uhvaćenih u kolo, nisu mogle rastaviti.

Dok je službovao u Čereviću često je posjećivao obitelj *Mateja Prepreka*, oca skladatelja *Stanislava Prepreka*. Gotovo svaku svoju novu skladbu otpjevao bi, uz harmo-

nij, Mateju i tražio njegovo mišljenje. Nakon otpjevanje i odsvirane skladbe Matej bi mu često govorio: »Meštre, Vi opet plaćete!« Naime, Štefanovićeve skladbe skladane su većinom u duru, ali su im napjevi najčešće sjetni pa su i dojmovi uglavnom opravdavali ovakve ocjene.

RAD U ŠKOLI I GLAZBENO USAVRŠAVANJE U ZAGREBU: Nastupivši učiteljsku službu 1906. godine u Petrovaradinu nastavio je Štefanović svoju glazbenu djelatnost u školi i u mjesnom Hrvatskom pjevačkom društvu »Neven«. S đacima je propisano gradivo brzo svladao, a onda se samo ponavljalo i pjevalo. Skladao je bezbroj napjeva dječjim pjesmicama iz tadanjih čitanki. Na žalost, gotovo je sve te dječje popijevke odmah i uništio. Sačuvao je samo tridesetak od kojih je većina skla-

Rodna kuća Franje Štefanovića u Petrovaradinu, Reljkovićeve ul. br. 18

Spomen ploča u OŠ »Vladimir Nazor«, sada škola »Jovan Dučić« (nedavno preimenovana)

dana dvoglasno. Najuspjelije su »Rosa«, »Veselje mladosti«, »Što volim«, »Labud« i »Lastavicama«. Njima treba pribrojiti solo-popijevku »Majci« i djeci veoma drage popijevke uz glasovirsku pratnju »Bačke nevolje« i »Vračare«.

Nezadovoljan svojim glazbenim znanjem i skladateljskim umijećem otišao je na glazbeno usavršavanje u Zagreb nakon što mu je odobren dvogodišnji dopust u tu svrhu. Tako je 1909. i 1910. godine pohađao glazbenu školu Hrvatskog glazbenog zavoda. Završivši ovu školu osposobljen je za nastavnika pjevanja u učiteljskim i srednjim školama. Nakon isteka dvogodišnjeg dopusta izučavao je u Zagrebu 1911. godine, privatno, nauku o kompoziciji. Tako je Štefanović postao školovanim glazbenikom.

Vrativši se s glazbenog naukovanja u Petrovaradin položio je ispite iz matematičko-prirodoslovne skupine predmeta za višu pučku školu. Sada je osim glazbenog odgoja predavao i matematiku, fiziku, kemiju i prirodopis. Ovi naponi i uspjesi omogućili su da bude izabran za ravnatelja više pučke škole. Dužnost ravnatelja obnašao je samo dvije godine, jer je iznenada preminuo od galopirajuće tuberkuloze u 45. godini života. Preminuo je 26. siječnja 1924. godine i sahranjen na Staromajur-skom novom groblju u Petrovaradinu.

RAZNOVRSTAN SKLADATELJSKI

OPUS: Pjevačko društvo »Neven« nastao je Štefanović u tijeku I. svjetskog rata, a nakon rata se povukao iz kulturnog života Petrovaradina. Kao dugogodišnji zborovoditelj skladao je 70 muških i 35 mješovitih zborova, što predstavlja značajan doprinos našoj zornoj glazbi. Njegovi su po najbolji zborovi »Imam pjesme«, »Večer«, »Djedovski dom«, »Zanimivo poglavlje«, »More mi je ljubav tvoja« i rukovjet popijevaka »Misliš diko«.

Skladao je i 15 popijevaka za glas i gla-

sovir. Najbolje su »Sljemenskoj ciklami« i »Chanson«. Popijevka »Chanson« umnogome je uspjelija od istoimene popijevke vojvodanskog skladatelja Petra Konjovića.

Ovdje treba spomenuti i Štefanovićevu baladu za sopran i ali solo, mješoviti zbor i glasovir »Majčina pjesma« i komičnu ope-

ci. Povukavši se iz javnog života Petrovaradina još je više prionuo na stvaranje dječje glazbe. Gotovo opčaran njome žarko je želio djeci darivati djelo u kojem bi se više i potpunije iskazala. Tako je došlo do prijelomnog i presudnog trenutka kada se 1918. godine latio skladanja dječje opere »U vilinoj gori«. Nakon ove opere užurbano je skladao još tri. To su opere »Šumska kraljica« (1919. god.), »Na Orlovgradu« (1920. god.) i »Seoba Slavena«, zapravo alegorija u dvije slike, (1921. god.). Brzina stvaranja ovih. opera bila je, na žalost, nagovještaj njegove iznenadne smrti.

Skladajući operu »U vilinoj gori« Štefanović nije ni slutio da postaje tvorcem dječje opere u kojoj sve uloge tumače isključivo djeca. To nisu igrokazi u kojima se i govori i pjeva, a nisu ni opere u kojima djeca sudjeluju uz odrasle. To su prave male opere, potpuno prilagođene dječjem uzrastu, a njihovi su tekstovi u cijelosti uglazbljeni. Sastoje se od solističkih napjeva, recitativa, dvopjeva, zborova i plesova (umjesto baleta). Skladane su u jednom činu s prizorima, a svaki je prizor zaočružena tekstovno-glazbena cjelina. Pratinja im je glasovirska, da bi se lakše izvodile i brže naučile.

Đaci Građanske škole u Sušine - Đurđenovcu na većemjoj proslavi otvorenja nove školske zgrade 3. svibnja 1925.: Živa slika naroda, vila i patuljaka iz dječje opere od Franje Štefanovića

ru jednočinku s glasovirskom pratnjom »Matek i Jana«. Glasoviru je namijenio skladbu »Laku noć« i 20 fuga.

Na području crkvene glazbe ostavio je 5 misa od kojih je najbolja »Na glas zvona« za mješoviti zbor. Od 12 popijevaka uz pratnju orgulja osobito se ističe popijevka »U slavu sv. Srca«.

TVORAC DJEČJE OPERE: Bezbroj popijevaka namijenjenih, najmlađima očiti je dokaz Štefanovićeve ljubavi prema dje-

činjenicu, da je Štefanović uistinu tvorac dječje opere ne samo kod nas, nego i u svijetu, istraživala je u prošlom vijeku grupa stručnjaka na čelu s našim muzikologom i skladateljem *Albom Vidakovićem*. Pregledavši sve naše i inozemne leksikone i enciklopedije nisu pronašli da je netko prije 1918. godine napisao pravu dječju operu.

Nastavak u sljedećem broju

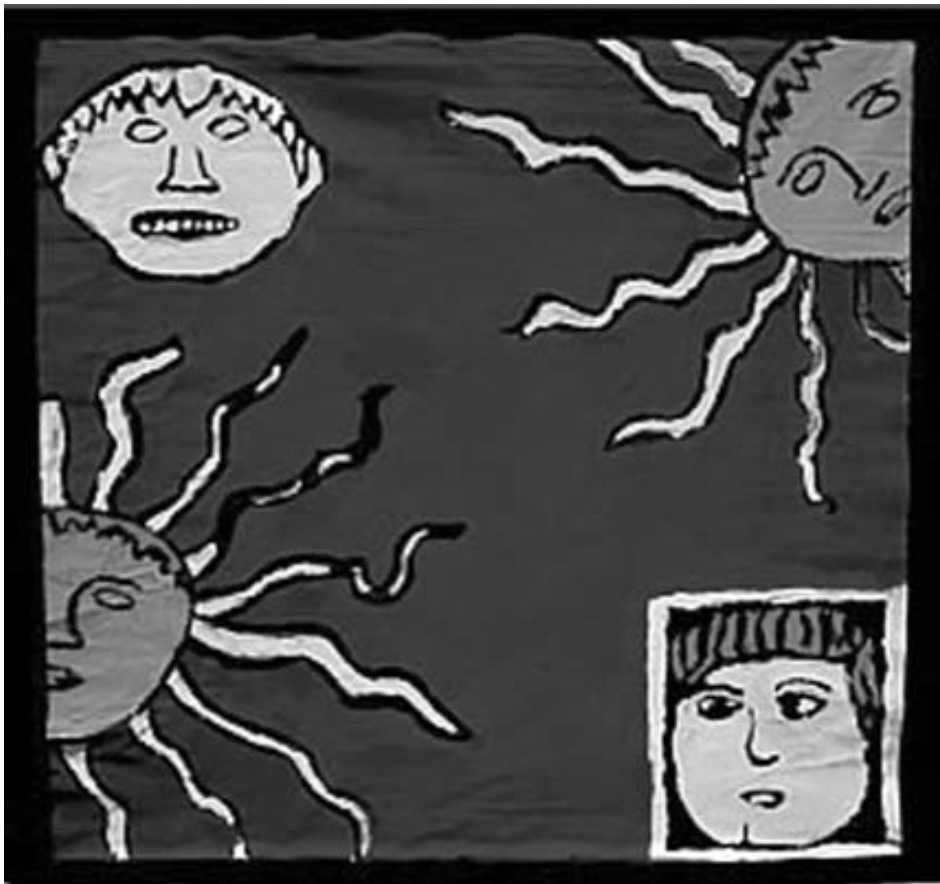
TV starovi na Festivalu djeteta u Šibeniku (2. dio)

Lov na zvijezde

*Djeci sam najpoznatiji kao jedan od voditelja »Huga«, TV emisije koju sam vodio čak 8 godina, teenagerima iz »Scolovke« i »Big Brother«, mojim vršnjacima iz »Smogovaca«, ljubiteljima sporta kao najavljiivač u ringu tijekom nedavnog boks spektakla u pulskoj areni, kazao je Boris Mirković **

Publika je tijekom Festivala djeteta u Šibeniku imala prilike vidjeti mnoge gostujuće TV starove, da bi u zadnjim festivalskim danima »ponos i dike Šibenika« upotpunili našu priču

Pišu: Ljubica Suturović i Arsen Čosić

Međunarodni
dječji festival
Šibenik - Hrvatska
18. lipnja - 2. srpnja 2005.

The International
Children's Festival
Šibenik - Croatia
18th June - 2nd July 2005

Lovimo i dalje. Loveći ulovili smo lovca. I to ne makar kakvog, već Scolovca. Boris Mirković, voditelj »Scolovke«, domaćin jednog od najvećih svjetskih reality showa »Big Brother« u Hrvatskoj, svakako je među najviđenijim TV licima RTL televizije. Starija publika, otkrio nam je Boris, prepoznat će ga i u kulnoj TV seriji za djecu »Smogovci«, gdje je glumio Dadu. Šarmantan i elokventan, zabavljao nas je neprekidno okružen obožavateljima.

Subotičkoj publici Boris Mirković se predstavio kao dio ansambla ZKL, u vodećim rolama predstave »Umišljena mišica«, na 11. Međunarodnom festivalu kazališta za djecu.

Boris Mirković

► **Voditelj, TV lice, glumac, lutkar, spiker, komentator... Tko je ustvari Boris Mirković?**

Boris: Najviše od svega svakako kazališni glumac-lutkar. Moj brat Mario i ja gotovo smo odrasli u kazalištu. Bili smo članovi dječjeg studija »Zvezdane ladike« u ZKM (Zagrebačko kazalište mladih). To je odredilo naš životni put. Već onda, glumeći u kazalištu, televizija se počela uplitati u naše živote angažmanom u »Smogovci« ma«, gdje je brat glumio Cobru, a ja Dadu.

► **Pozdravljamo Dadu. Vjerojatno ni jedna domaća serija za djecu nije toliko gledana. Kako se razvijao Vaš kazališni put?**

Boris: Brat je također glumac, u kazalištu Kerempuh u Zagrebu. Za razliku od mene uspio je upisati akademiju, ali mu pored glume satisfakciju donosi i pisanje kazališne glazbe. Moje prvo uposlenje bilo je u varaždinskom Nacionalnom kazalištu,

Arsen Dedić

gdje sam proveo prve tri godine glumačkog staža. Bilo je izvanredno, postigli smo repertoar koji je kazalište u odumiranju postavilo na noge. Putovati mi je bilo jako naporno, te sam potražio angažman u Zagrebu. ZKL mi je pružio utočište gdje sam već 14 godina.

► **Čekajte, ovdje matematički nešto ne štima: 14 plus 3, plus godine u Ladikama, od kada ste u kazalištu, od treće godine?**

Boris: Hvala lijepo, ali ja sam četiri banke, stari moj. Imam dvije djevojčice, *Petru* (11) i *Niku* (8).

► **Ovo je šok! Recite nam nešto još o sebi...**

Boris: Što vas zanima? U horoskopu sam jarac-lav, volim akciju, kreativnost, do gađanja. Imam vremena za sve. Slobodno vrijeme volim provesti sa kćerima i novim ljubimcem, rotvailerom Ronom.

► **Po kojem TV nastupu vas publika najviše prepoznaje?**

Boris: Ovisi o dobi publike. Djeci sam najpoznatiji kao jedan od voditelja »Huga«, TV emisije koju sam vodio čak 8 godina,

teenagerima iz »Scolovke« i »Big Brother«, mojim vršnjacima iz »Smogovaca«, ljubiteljima sporta kao najavljiivač u ringu tijekom nedavnog boks spektakla u pulskoj areni.

► **Što vas najviše ispunjava? Je li kazalište satisfakcija spram moćnih medija?**

Boris: Kazalište je najveća satisfakcija. Najсреtniji sam kad se počinje raditi nov projekt za djecu. Najbitnije je odrediti kojoj je dobi projekt namijenjen. To je najvažnije i određuje predstavu. Na žalost, lutkarsko se kazalište kod nas, uvijek pa i danas, smatra sekundarnim stupnjem kazališta. To je definitivno drugi vid komunikacije s publikom preko lutke. Na žalost u Hrvatskoj je prisutna tehnološka stagnacija lutkarstva. Sve se mijenja i napreduje, pa tako i gluma, te bi to trebalo pratiti i lutkarstvo.

Dragi su mi svi nastupi podjednako, ali prijenosom putem TV odlazi širom svijeta moj nastup ali ne ja. Kazalište mi donosi tu satisfakciju da sam u svakom nastupu ja prisutan, te mi je s toga taj oblik komunikacije sa publikom mnogo draži, to sam se uvijek trudio izgraditi. Parametri govore da su moje TV emisije gledane i popularne. Nastojim izaći u susret svoj publici, te kao i sad, nađem vremena za autogram ili fotku s fanovima.

► **(Dok je odlazio fotografirati se sa skupinom teenagerica postavili smo Borisu posljednje pitanje): Na kojem projektu sada radite?**

Boris: U zadnje vrijeme uvježbavam se za sportskog komentatora, sviđa mi se taj oblik komunikacije s gledateljima. Najmlađu publiku pozvao bih u kino dvorane da me »posluša« u glavnoj roli najnovijeg crtića »Madagaskar«.

Publika je tijekom Festivala djeteta u Šibeniku imala prigodu vidjeti gostujuće TV starove, da bi u zadnjim festivalskim danima »ponos i dike Šibenika« upotpunili našu priču. To su glumac *Špiro Guberina* i kantautor, skladatelj, pjesnik, glumac... *Arsen Dedić*.

Špiro Guberina se družio s mališanima i ostalom publikom tijekom Šibenske večeri, prikazujući video materijale od prije 30 godina, na kojima je skupa sa zborom *Zdravo maleni*, koketirajući s publikom, više starijom nego mlađom, podsjećajući na vremena kad se za djecu i sa djecom radilo mnogo bolje.

U okviru središnje večeri Festivala, kako je organizator nazvao večer druženja s gospodinom Dedićem, ili kako nam je ljepše

reći s Arsenom, jednostavno, kakav je Arsen u biti, predstavio se svojom slikovnicom poezije za djecu »Dječje oči«.

Vidno boljeg zdravstvenog stanja Arsena je prvo predstavio zbor *Zdravo maleni*, a potom pisac za djecu *Tito Bilopavlović*, koji je ujedno napisao i pročitao kratki predgovor Arsenovoj slikovnici. Sve vrijeme na nogama, čak i kad je trebao zaspirati na glasoviru, sa sigurnom zaleđinom šibenskog dječjeg zbora, uz pomoć dječjeg zbora *Splitski Bonboncini* i glumice *Dore Fišter*, Arsen je priredio večer poezije za djecu koju će djeca svake dobi zauvijek pamtit. Po iscrpljenom repertoaru slikovnice »Dječje oči« uslijedile su već antologijske pjesme za djecu drugih autora u izvedbi Arsena Dedića, kao što je »Nije lako bubamarcu«, »Kad bi svi ljudi na svijetu«, itd. U jednoj od dječjih pjesama pridružila se i gospođa Dedić, alias *Gabi Novak*, s dobro znanom pjesmom »Sat«.

Špiro Guberina

Danima su gromoglasni pljesci tresli pozornice Šibenika, ali ni jedan poput ovog nije prijetio srušiti je.

Na žalost intervju s Arsenom vam ne donosimo, jer nakon svršetka koncerta, gospodin Dedić je odlazio iz Šibenika, a na Okruglom stolu idućeg dana zastupali su ga *Tito Bilopavlović* i u ime izdavača slikovnice, nakladničke kuće »Meridijani« *Milan Čaić*.

Ovim putem htjeli bismo se, između ostalog, zahvaliti Međunarodnom dječjem festivalu, Arsenu Dediću i nakladničkoj kući »Meridijani« na ustupljenoj izložbi slikovnice »Dječje oči«, koja će biti postavljena u Dječjoj čitaonici Gradske knjižnice u Subotici. ■

Radionica »Glazba Istre« u Grožnjanu

Upoznavanje s istarskom etno glazbom

Učilo se tu svirati na roženicama, sopilama i na mihu, istarskim instrumentima, a učilo se i »kantati po našu« (pjevati istarsku narodnu pjesmu)

Tekst: Ana Bedrina

Foto: Melita Matijević

Grožnjan je mali srednjovjekovni istarski gradić na brežuljku koji zimi »sniva«, a ljeti živne i postaje »java« mnogih međunarodnih umjetnika. Prolazeći uskim kamenitim uličicama, gotovo se sa svakog prozora čuje neka violina ili flauta, a svaki »portun« postaje ulaz u galeriju umjetnina. Ustvari, cijeli gradić postaje jedna koncertna dvorana ili otvorena galerija.

Upravo u tom idiličnom prostoru ove je godine i Hrvatska matica iseljenika u suorganizaciji s Hrvatskom glazbenom mladeži organizirala etno glazbenu radionicu: »Glazba Istre« za pripadnike hrvatskih autohtonih manjina iz susjednih zemalja. Devet polaznika iz Vojvodine (SiCG) i Makedonije sudjelovalo je od 9. do 17. srpnja na seminaru za istarsku etno glazbu. Nimalo lake, pomalo disonantne napjeve, vrijedna je grupa mladih svladavala uz vrsne voditelje *mr. sc. Irenu Miholić* i *mr. sc. Mojcu Piškora* (Institut za etnolo-

Detalj sa završnog koncerta glazbene radionice

giju i folkloristiku u Zagrebu) i *Daria Marušića*, etnomuzikologa iz Istre. Učilo se tu svirati na roženicama, sopilama i na mihu, istarskim instrumentima, a učilo se i »kantati po našu« (pjevati istarsku narodnu pjesmu).

Sve je to lijepo, ali kako to svladati s tako raznolikom grupom u tako kratko vrijeme. Jer, kaže vrsni učitelj Dario Marušić »istarska se pjesma, kao mnoge druge narodne, uči s rođenjem i odrastanjem u svojoj sredini«.

Kako to naučiti u tih nekoliko dana?

Da ne duljimo, mini koncert zadnje večeri seminara oduševio je sve nazočne – slučaj - ne i stalne posjetitelje Grožnjana. Tako se Bačka Hrvatica uhvatila roženica i odsvirala uspješno teški istarski napjev iz Čičarije podno Učke gore. Nikola iz Skopja »zakanta« je u duetu s učiteljem disonantni napjev i završio uspješno u istarskom unisonu-jedno - glasu. Izveli su i novonastalu pjesmu u istarskom stilu koju su izvođači posvetili vodi - teljici projekta *Meliti Matijević* i ostalim voditeljima radionice.

Mladi sudionici su uspješno svladali mnoge vrste »trajna-ni-ne-na-na« i iznudili dva bise, »a treći ćete dobiti na CD-u slijedeće godine«, poručio je nazočnima voditelj Marušić.

Preuzeto sa web stranice Hrvatske matice iseljenika

Iz knjige »Lira naiva 2005«

Marija Maja Dulić

Život

Tako je divno živjeti
radovati se, smijati
voljeti i patiti.

Ma kakav život bio
on je samo tvoj
od Stvoritelja na dar dan.
Čuvaj ga, iskoristi um i snagu skupi
budi u svakoj prilici jak
spremno pomoz drugima – braći ljudima
i ne osudi ih radi slabosti.

Pa ako i dođu kušnje
nadvije obzor oblak crn
znaj, sve prolazno je.
Život je jedinstven, lijep.

Marija Maja Dulić je rođena 1925. godine u Subotici. Učiteljsku školu završava u Zagrebu gdje i diplomira 1945. godine. Radila je kao učiteljica u Gornjem Tavankutu samo do 1948. kada na montiranom procesu biva osuđena na 14 mjeseci strogog zatvora kao članica tzv. »ustaško-križarske« organizacije. Nakon izdržane kazne u Požarevcu više nikada nije dobila posao kao učiteljica. Radila je kao financijski radnik i u međuvremenu završila Višu ekonomsko-komercijalnu školu u Subotici.

Pjesme i crtice piše povremeno, a objavljuju su u katoličkom mjesečniku »Zvonik« i u kalendaru »Subotička Danica«. Sudjelovala je na drugom susretu pjesnika Lira naiva.

Lollobrigida »Cartoon Explosion«

DOP Records/Menart, 2005.

Dugo očekivani prvi singl »Party«, ovog ženskog dua iz Zagreba koga čine *Ida* i *Nana* pojavio se u jesen prošle godine. Slijedilo je učestalo pojavljivanje u medijima koje im je priskrbilo popularnost, posebice Idin rad na popularnim TV emisijama »Briljanteen« i »Direkt«. Kraj prošle godine Lollobrigida je okončala hitom »(Ne) sretan Božić« i nastupom na velikom hrvatskom »Friju Briju« festivalu. U ovu godinu ušle su samosvjesno i odlučno te je, kao rezultat toga, pred nama njihov debitanski album »Cartoon Explosion«.

Članice ove neobične skupine svoju glazbu, kako to često ističu u medijima, stvaraju u spavaćoj sobi uz pomoć kompjutera i dječjih sintisajzera, a u skorije vrijeme su tako stvorenim matricama pridodale i bas gitare. Svoju glazbu definiraju kao »girl bubblegum electro trash soundtrack za animirane filmove i protokompjuterske igrice«, u kojoj se kao referenca namjeće electro pop 80-ih – Denis i Denis, Videosex, *Nena*, New Order ali i odjek novijih glazbenih pojava poput Mogwai i Pussy Galore. Ovakav zvuk nužno prati i određena konografija, koju su i Lollobrigide na sebi osoben način usvojile, rukovođene pop-artističkim idejama u koketiranju s kitsch umjetnošću. Za potpuni doživljaj ove skupine stoga je nužno pogledati i neki od njihovih nastupa, što smo i imali prigodu učiniti na ovogodišnjem »Exit« festivalu.

Lollobrigide pjevaju o partijama i njihovim nuspojavama, muško-ženskim odnosima (gdje se najviše osjeća obraćanje bivšim dečkima u osvjetničkom tonu), poznatim ličnostima (i sam naziv skupine nosi prezime poznate talijanske glumice), lažnom sjaju glamoura...

I ako u potpunosti predane većini odrednicama electro-popa, ispod površine ovakve »svetlucave« zabave vrlo je lako uočiti i dozu parodiranja s ovim glazbenim žanrom te pojavama koje ga prate.

Ovaj zabavan album od 14 pjesama pokraj već pomenutog

singla »Party« svoje najbolje momente donosi u pjesmama »Straight Edge« i »Cut And Paste« (koja je njihov komentar na račun mijenjanja imidža pripadnica ženskog spola s namjerom kako bi se nekome svidjele). Tu je i »Electric Blue«, otpjevana u stilu najboljih dana *Marine Perazić* čiji su zavodljivi uzdasi iz »Program tvog kompjutera« zasigurno poslužili kao inspiracija u pratnji stihovima 'takni me, I'm on fire'. Ritmički najuvjerljivija je numera »Bubblegum Boy«, a odmah do nje i »Katarina Velika« koja opisuje situaciju među trendy djevojkama, nazvanih od strane Lollobrigide u ovoj pjesmi kao 'starlete s pedigreeom indie-pop scene'. Ovaj album iako veoma vitalan, na jednom stupnju upada u aranžmansko i stilsko ponavljanje. Album krasi i jedna balada pod naslovom »Es geht darum«, ali to i dalje ne sprečava pomenutu liniju monotonosti albumske cjeline.

Pojava ovakve skupine je značajna za hrvatsku glazbenu scenu, a kako će se razvijati estradna putanja ovih electro-princeza odredit će njihova kreativnost i promjenjive, ali neizbežne, zakonitosti diskografskog tržišta.

D. B. P.

Fran Krsto Frankopan (1643.-1671.)

Fran Krsto Frankopan, hrvatski plemić, ratnik, urotnik i pjesnik, rođen je 4. ožujka 1643. u Karlovcu, a ubijen 30. travnja 1671. u Bečkom Novom Mjestu. Brat *Katarine Zrinski* i šurjak *Petra Zrinskog*, s kime je bio jednim od organizatora urote hrvatskih i ugarskih velikaša nezadovoljnim centralizatorskom politikom Bečkoga dvora koji je sklapao ponižavajuće mirovne sporazume s Osmanlijama, najviše na štetu Hrvata i Mađara.

Velikaš izrazite umjetničke nadarenosti; rođeni pjesnik, za života je objelodanio samo jedan književni rad, spjev »Elegia« (1656.). Današnji istraživači vjeruju da dio njegove zbirke »Gartlic za čas kratiti«, što ju je priredio u posljednjim danima života kao zatočenik, sve do nedavna poznata samo djelomice, sadrži i pjesme napisane u doba vedre mladosti, u danima kad je prevodio Molierovu komediju »Georges Dandin«. Prošla su puna dva stoljeća dok je ovu zbirku otkrio knjižničar *Ivan Kostrenčić*; koji ju je prvi i objelodanio, i to odmah u knjizi (»Vrtić«, 1871.), ali samo u izboru, kako neke od tih pjesama, one erotske iz »Gartlica« i ciklusa »Zganke«, ne bi vrijeđale moralni osjećaj čitatelja. Iako je pojava te knjižice bila litararna senzacija, ipak nitko od tadašnjih kritičara nije u njoj prepoznao posebnu vrijednost, kao ni vrijednost u cjelini hrvatske književnosti. Tvrdnjom da je Frankopanov jezik »mješovit i šarovit« nije se ni moglo doći do ispravnog estetskog suda. Jer ta »mješovitost i šarovitost« nije bila mana nego specifična osobina svih pisaca ozaljskog kruga, koja nažalost nije dala onakve plodove kakve je mogla dati. Frankopanova, po idiomu tronarječna poezija, djelovala je tada kao odstupanje od središnjega tijeka razvoja hrvatskoga jezika. Tek su novija jezičnopovijesna istraživanja, posebice *Josipa Vončine*, dostojno opisala i vrjednovala Frankopanov umjetnički izraz.

HRCKOVA SVEZNALICA

Uređuje: Ivana Petrekanić Sič

JESTE LI ZNALI?

Ružičasti dupini žive u rijeci Amazoni u Južnoj Americi. Kada se rode gotovo su crni, ubrzo promijene boju u sivu, da bi onda iz bijele postali ružičasti. Pretpostavlja se da su 'obojeni' zbog načina ishrane. Hrane se, između ostalog, i rakovima i školjkama u kojima se nalazi crveni pigment. Ako se ne probave sve molekule pigmenta, crvenilo se može odraziti na boju kože.

Prsten, odnosno svijetli krug oko Mjeseca najavljuje kišu.

Ovi svjetlucavi krugovi nastaju zbog loma zraka svjetlosti dok prolaze kroz kristaliće leda u cirusima. Ti oblaci često stižu prije kišovitog ili snježnog vremena. Inače, ta pojava naziva se halo.

Mnogim ljudima je mirisni trag, koji ostavlja kiša nakon što tek padne na suhu površinu (bilo asfalt, bilo zemlju) osobit, i djeluje na njih opuštajuće. Izvor tog mirisa je petrikor, ulje koje proizvode biljke i koje je apsorbirano u stijenama i tlu. Nakon što kiša tek padne na (vruće) suho tlo, ona većinom odmah i isparava, a prilikom toga se s vodenom parom oslobađa i miris ulja, koji tako blagotvorno djeluje na većinu ljudi.

Rajčica nije samo povrće. Rajčica je i drugi naziv za rajске ptice, porodicu egzotičnih ptica, koja nastanjuju tropska otočja zapadnog dijela Tihog oceana i sjeverne predjele Australije.

Priredio: Zoltan Sič

HRCKOVE ZGODE

Sič. w

MAMA, DONIO SAM DVIJE KORNJAČE DA TI ULJEPŠAJU VRT.

O, KAKVA KRASNA IDEJA. A ŠTO JEDU?

SUTRADAN... HRCKO, NOSI OVE KORNJAČE DOK NISU ZAVRŠILE KAO MOJ VRT!

Dječje radove odabrali: Ljubica Suturović i Arsen Čosić

Učenici I h, OŠ »Matko Vuković«, Subotica

ŠTO ĆU RADITI NA LJETNIM FERIJAMA?

Nina Kovačević: Ići ću u Grčku na more.

Petra Orčić: Ljetovaću u Hrvatskoj s Martinom i Korinom.

Martina Sivić: Pravićemo bazen kod kuće, ići ćemo u Crikvenicu.

Nikola Mukić: Ići ću kod strica u Đurđin u lov na zečeve.

Miran Kujundžić: Ići ću kod strica i djeda na Bikovo, hranićemo krave i presovati bale na njivi.

Filip Nimčević: U Tavankutu kod bake radićemo u voćnjaku, pomoći ću tati žuljati.

ČEKAM LI FERIJU I ZAŠTO?

Joakim Glasnović: Čekam feriju jer ću ići u Zagreb.

Filip Nimčević: Volio bih ići na ljetovanje u Hrvatsku, zato čekam feriju.

Zdravko Pančić: Čekam da se odmorim, čitam knjigu, pomažem mami i tati.

Martina Sivić: Čekam da budem više sa svojom obitelji, jer su i oni tada slobodni.

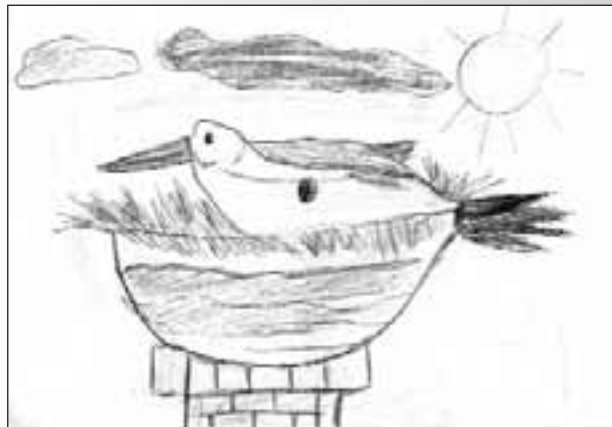
Ivana V. Tunić: Ja baš ne čekam feriju.

ŠTO BIH PREPORUČIO DRUGOVIMA DA RADE NA LJETNIM FERIJAMA?

Ivana V. Tunić: Da čitaju »SMIB«, preskaču konop, izađu na zrak, da se puno igraju.

Nikola Mukić: Da čitaju knjige, igraju se i kupaju u bazenu.

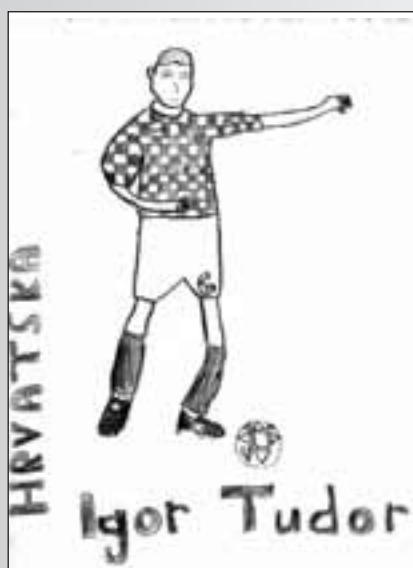
Petra Orčić: Da se dobro odmore.

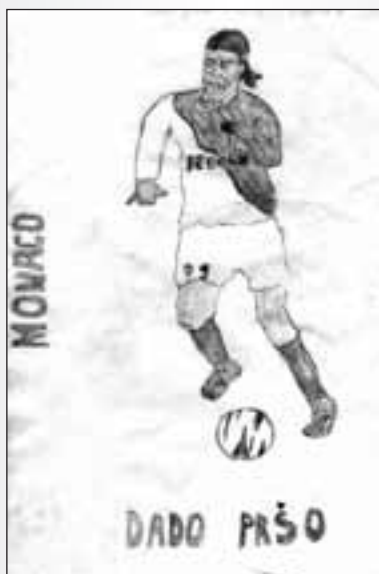
Alen Miličić, I.a, OŠ »Ivan Goran Kovačić«, Sonta

Nina Kovačević, I.h, OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Gojko Tokić, III. razred
OŠ »Jovan Mikić« Subotica

Ivan Perušić, IV. razred
OŠ »Miloš Crnjanski« Subotica

Suzana Ovari, III. razred,
OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

Dr. med. Silvano Prenc, liječnik i stručnjak za tradicionalnu medicinu

Akupunktura je još uvijek nedovoljno poznata javnosti

Pokraj tradicionalnih igli danas se tretmani rade uz pomoć elektrostimulacije, lasera i djelovanja putem kvantne medicine

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Dr. med. Silvano Prenc (1961.) je mladi liječnik iz Pule, koji već za sobom ima bogato iskustvo u primjeni stručnog znanja iz opće, ali i tradicionalne medicine, koju je izučavao tijekom svog boravka u Kini. Studij opće medicine je završio u Rijeci, nakon toga je završio dvogodišnji studij tradicionalne medicine na ESDP u Beogradu, prošavši poslije brojne stručne seminare u Austriji i Italiji, s kojima i danas tijesno surađuje.

► **Kao liječniku opće medicine otkud želja za bavljenjem tradicionalnom medicinom i posebice akupunkturom?**

Želja za akupunkturom je postojala još u djetinjstvu, a da bih stigao do nje, prvo sam se odlučio završiti studij opće medicine. Iako mnogima ova vrsta liječenja stvara određene nedoumice i nepoznanice, postoje registrirana liječnička društva akupunkturologa i Svjetska zdravstvena organizacija priznaje ovaj metod liječenja određenih oboljenja, te je od 1979. verificirana i lista bolesti za koje se preporuča ova drevna metoda.

► **U svojoj liječničkoj praksi s kojim se vrstama oboljenja najčešće susrećete?**

S obzirom na to da nisam posebno specijaliziran za određenu

oblast susrećem se s brojnim i širokim spektrom oboljenja kod pacijenata, koji mi se obraćaju za liječničku pomoć. Najviše, ipak, ima pacijenata koji se žale na reumatske smetnje, probleme sa zglobovima i kostima, ali opet imam veliki broj pacijentica s ginekološkim smetnjama (steriliteti), te osoba koje pate od problema s disajnim organima (sinusi, upale pluća, bronhitis).

► **Akupunkturu prati jedan opće prihvaćeni i pogrešni stereotip da je u pitanju neko »bockanje iglama«. O čemu se zapravo radi?**

Akupunktura je liječnička vještina stara više od 5.000 godina i široj javnosti je najpoznatiji njezin oblik djelovanja iglama, kao najstarijoj vrsti primjene tretmana na određeno bolno mjesto ili organ. Danas, u modernom dobu uznapredovale znanstvene tehnologije, akupunktura se primjenjuje uz pomoć laserskih zraka, elektrostimulacijom i najnovije, u domeni kvantne medicine, putem kibernetičke akupunkture. Razvojem suvremene znanosti i sama akupunktura je zakoračila u novo tisućljeće.

► **Prosječnog pacijenta najviše interesira efikasnost i duljina prosječnog tretmana, koji je potreban da bi se sanirao određeni zdravstveni problem. Koliko je potrebno vremena za uspješnu i djelotvornu terapiju?**

Kinezi vole reći da: »Treba liječiti dok se ne izliječi«, dok Zapad ima neka posve druga uvriježena mjerila, pa se najčešće prepisuje oko 10 tretmana. Osobno, uvijek nastojim procijeniti koliko je neophodnih »dolazaka na terapiju« da bi se postigao određeni efekt liječničkog tretmana. No, poslije 10 terapija je uobičajeno napraviti barem mjesec dana pauze da bi se vidjelo – što se sve dogodilo »novoga« u organizmu i kakve su promjene.

► **Što je s osobama koje se ne žele prepustiti bodljikavima iglama?**

Za njih postoji tretman putem specijaliziranih uređaja za elektrostimulaciju, s kojima, također uz pomoć svoje asistentice *Tajane Subotić Đaković*, uspješno pomažem svima koji ne preferiraju igle. Nabavkom određenog aparata osobe, koje koriste takve tretmane, mogu ih obaviti i kod kuće.

► **U čemu je tajna specifičnosti akupunkture kao načina liječenja?**

U pitanju je, prije svega, jedan holistički pristup cijelom problemu organizma kojemu se nastoji pomoći. Za razliku od tzv. zapadne medicine, koja se usko vezuje za određenu bolest ili organ, istočnjačka metodologija posmatra organizam u cjelini. Akupunkturom se vrši balansiranje energije u organizmu, a ono se može vršiti prirodnim putem, vježbama, masažom, stimulacijom akupunkturnih točaka (laser, struja).

► **Što je to »puls-jezik« dijagnostika?**

U pitanju je jedan od specifikuma kineske medicine, kada se uz pomoć pulsa (bilo) na obje ruke utvrđuje stanje u svih šest energetskih sustava u ljudskom organizmu. Ako se na taj način utvrde disbalansi, onda se može djelotvorno pristupiti liječenju i sanaciji određenog zdravstvenog problema. Jer često puta glavni problem i uzrok smetnji nije onaj zbog kojeg je pacijent došao na pregled.

Let 3, riječki rock-sastav u pripremi novog materijala

Interaktivni album

Suradnja s fanovima putem naše web stranice je dragocjeno iskustvo

Razgovor vodili: Davor B. Palković, Thomas Šujić i Dražen Prčić

Popularna rock-skupina »Let 3« iz Rijeke od početka svog djelovanja na hrvatskoj glazbenoj sceni plijenila je iz dva karakteristična razloga. Prvi je osеbujan glazbeni izraz, prepoznatljivog žestokog zvuka, dok je drugi vezan za njihov provokativno-atraktivni nastup na sceni, prilikom kojeg su spremni, često puta, i šokirati malograđansku javnost svojim ekshibicijama.

Trenutačno pripremaju, uz pomoć internet pomoći svojih fanova, novi album pomalo nesvakidašnjeg naslova »Bombardiranje Srbije i Čačka«, a nešto više o svemu za »Hrvatsku riječ« je pojasnio frontman sastava *Zoran Prodanović Prlja*.

► **Vaši albumi uvijek izazivaju veliku pozornost javnosti svojom provokativnošću. Što ste nam spremili ovoga puta s novim albumom koji se najavljuje kao »Bombardiranje Srbije i Čačka«?**

U principu, dosta dobar dio javnosti je upoznat da mi novi album radimo interaktivno s našim fanovima i svim drugima, koji se aktivno žele uključiti u sve to. Želja nam je da se, uz rad na novom materijalu, i svi dobro zabavimo, naravno, uz pomoć »sa strane«

► **Kakvi su prvi dojmovi?**

Dojmovi su dobri, jer je na našoj web stranici www.let3.iskon.hr već registrirano

jako mnogo ljudi koji su se aktivno uključili u glazbeni posao. Svakodnevno stižu brojni konstruktivni prijedlozi, koje mi poslije unutar sastava razmatramo i nastojimo ono najbolje uzeti u razradi ponuđenih materijala. Moram priznati da je u pitanju vrlo dragocjeno iskustvo, kako nama, tako i našim fanovima.

► **Što možemo očekivati od novog albuma na glazbenoj razini?**

Upravo o rezultatima rada naših fanova će u mnogome i ovisiti glazbena razina cijelog materijala za novi album. Jer, ponavljam, cijela stvar u svezi suradnje sa svima koji imaju konstruktivne i kvalitetne prijedloge je posve ozbiljna i mi ćemo najbolje koncepte doista iskoristiti i realizirati.

► **Hoće li biti neke značajnije promjene u prepoznatljivom zvuku?**

Neće. Postava je ostala ista, a čine je: basist *Mrle*, na klavijaturama *Faf*, jedna gitara je *Baljak*, druga je *Knki*, dok je na bubnjevima *Husta*, a vokal pjevam ja (Prlja op. a). Nastavljamo svirati naš zvuk po kojemu smo i stekli naše vjerne fanove. Bit će to jedan klasični »Let« zvuk. Inače naše zvuk je plod svojevrsnog crossovera kojemu podliježemo osobno.

► **Prije tri godine ste imali zapažene nastupe u Beogradu i posebno na festivalu EXIT-u u Novom Sadu. Planirate li ponovno posjetiti ove krajeve, promovirajući novi album?**

Pokušat ćemo u skorijoj budućnosti koncertirati i u SiCG, za to su već ostvareni i prvi probni kontakti. Ove godine nismo išli na EXIT, ali ja mislim da ćemo sljedeće godine vjerojatno biti tamo.

► **Tko će raditi distribuciju novog albuma u SiCG?**

Distribuciju će raditi »Dallasova« podružnica u SiCG

► **Vaši brojni hitovi poput »El desperado«, »Golub Dinko«, »Vjerran pas«, »Drama« spadaju u karakterističnu ordernicu vaše glazbe, ali »duet« sa ženskom skupinom »ENI« donio je nešto posve novo.**

Cure iz žeske skupine »ENI« su nam često puta pomagale u nekim našim prijašnjim nastupima, pa smo mi njima bili odlučili uzvariti u duetskoj obradi naše pjesme »Profesor Jakov«. Sve skupa je jako zgodno ispalo i stvar je u Hrvatskoj postala veliki hit.

► **Ima li nekih naznaka da biste mogli izaći, produkcijski gledano, i na inozemno tržište?**

O tome uvijek ima govora, ali smo došli do jednog višeg produkcijskog nivoa na kojemu se želimo zadržati i ne želimo ići ispod njega. Postoje neke mogućnosti preko naše produkcijske kuće »Dallas«, a glede samog inozemstva ono vam je danas postalo vrlo relativan i širok pojam. Na kraju krajeva, igrom slučaja, i SiCG je za danas inozemstvo...

Gazdaričin lonac

Specijalitet podravske kuhinje

Sastojci:

0,3 kg sušene peradi
0,3 kg sušena bunceka
0,06 kg svinjske masti
0,2 kg luka
0,2 kg sušenih vrganja
0,1 kg krem juhe od gljiva
0,08 kg koncentrata od rajčica
0,01 kg crvene mljevene paprike
0,3 kg krumpira
0,5 kg hajdine kaše
0,1 kg suhih šljiva
0,05 kg češnjaka
0,05 kg soli
0,05 kg peršinova lista
0,01 kg papra
0,01 kg vegete
0,4 l vrhnja
0,2 kg svježe paprike

Opis:

Skuhati sušenu perad i buncek. Namočiti sušene gljive i hajdinu kašu. Očistiti luk i češnjak. Kuhani krumpir narezati na kockice.

Priprema: Na zagrijanu svinjsku mast stavimo sitno sjeckani luk. Pržimo ga do zlatno žute boje te postupno dodajemo sitno sjeckani češnjak. Još malo popržimo te dodajemo namočene gljive, namočenu hajdinu kašu, sušeno kuhano meso narezano na kockice i kuhani krumpir narezan na kockice. Pirjamo oko 15 minuta. Dodajemo sušene šljive, crvenu papriku i koncentrat rajčice uz podlijevanje vodom u kojoj se kuhalo sušeno meso. Začinimo sa soli, paprom, vegetom. Pirjamo još 10 minuta te zalijevamo s krem juhom od gljiva i na kraju dodajemo list peršina. Kad je jelo gotovo stavimo ga u zemljanu zdjelu, poredamo svježu papriku narezanu na listove i četiri jušne žlice kiselog vrhnja. Sve zajedno stavimo u pećnicu i zapečemo oko 15 minuta na temperaturi 180°C.

Gazdaričin lonac se poslužuje kao toplo predjelo ili kao glavno jelo.

Bregovska pita

Specijalitet podravske kuhinje

Sastojci:

Tijesto za savijaču
šećer
orasi
grožđice
mak
jabuke
maslac
kiselo vrhnje
jaja
cimet

Opis:

Tepsiju namažemo maslacem, stavimo listove tijesta, namažemo maslacem, prelijemo vrhnjem i posipamo orasima. Na sljedeće nivoe stavljamo jabuke, mak i grožđice. Na kraju zalijemo vrhnjem u kojemu smo razmutili jaje. Pečemo 45 minuta na 170°C.

V I J E S T I

Tennis

Hrvatska u polufinalu
Davisova čupa

Zahvaljujući *Ivanu Ljubičiću*, koji je ponovno donio sva tri moguća poena, Hrvatska tenis reprezentacija je izborila po prvi puta u svojoj povijesti plasman u polufinale Davisova čupa.

Sigurnim pobjedama, bez izgubljenih seta, protiv Rumunja *Hanescua* i *Pavla*, uz pobjedu u paru s *Mariom Ančićem*, »Ljubom« je ponovio »američku tricu« i donio polufinalni susret protiv momčadi Rusije, koji će se igrati koncem rujna u Hrvatskoj. U posljednjem susretu, revijalnog karaktera s obzirom kako je cijeli meč bio riješen, Ančić je svladao Hanescua i Hrvatska je u ukupnom zbiru pobijedila Rumunjsku s uvjerljivih 4:1.

Nogomet

Hajduku superkup

Aktualni prvaci Hrvatske nogometaši Hajduka u uvodnom susretu iduće nogometne sezone, pobijedili su Rijeku, osvajača nacionalnog kupa, s 1:0, pogotkom *Nike Kranjčara* u 113. minuti susreta odigranog na splitskom Poljudu. Osvojeni »superkup« je prvi Hajdukov trofej ove sezone, ali i prvi pokal u rukama novog trenera *Čire Blaževića*.

Nogomet

Intertoto kup

Na gostovanju kod velikog Deportiva nogometaši Slaven Belupa tijesno su poraženi (0:1) u prvom susretu trećeg kola

Intertoto kupa. Ovim povoljnim rezultatom Koprivničani ulaze s velikim nadama u uzvratni susret na svom terenu. Drugi hrvatski predstavnik Varteks odigrao je neodlučeno (1:1) na svom terenu protiv francuske momčadi Lensa i čeka ga teško gostovanje i nada da će uspjeti osigurati prolaz u iduće kolo.

Vaterpolo

Svjetsko prvenstvo

Tijekom sljedeća dva tjedna Kanada i Toronto su domaćini Svjetskog prvenstva u vaterpolu i plivanju. U skupini prednatjecanja Hrvatska reprezentacija igrat će s momčadi domaće Kanade, Rumunjske i Mađarske. Prvak skupine ide izravno u četvrtinu finala, dok druga i treća momčad moraju igrati u osmini finala.

Biciklizam

Armstrong i dalje u vodstvu

Najbolji svjetski biciklist *Lens Armstrong* i dalje vozi u »žutoj majici«, koja pripada vodećem biciklistu u generalnom plasmanu glasovitog Tour de Francea. U veoma neizvjesnoj borbi iz etape u etapu, »tour« polagano ulazi u svoju završnu fazu, ali je za očekivati da će iskusni Amerikanac i višestruki pobjednik ponovno prvi proći kroz cilj u Parizu.

Veljko Rogošić, legenda hrvatskog maratonskog plivanja

Od Savudrije do Prevlake

*Želio bih koncem rujna preplivati morsku razdaljinu između Afrike i Europe
i postati prvim plivačem kojemu je uspjelo spojiti dva kontinenta*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Danas već pomalo davne 1969. godine najpoznatiji hrvatski plivač na duge staze **Veljko Rogošić** (1941.) započeo je svoju maratonsku karijeru, povezujući jadranske otoke (Brač, Hvar, Vis...) sa Splitom. Prošle godine, točnije 14. kolovoza, dosegao je vrhunac karijere preplivavši glasoviti kanal između Engleske i Francuske, čudljivi La Manche, upisavši svoje ime, kao prvi Hrvat kojemu je to uspjelo, u vječnu listu vrhunskih pli-

vača kojima je to uspjelo. Danas, gotovo godina dana kasnije, 1. srpnja započeo je novi sportski podvig, odlučivši svojim plivanjem spojiti dvije krajnje hrvatske morske granice, onu na sjeveru Savudriju iz koje je i počeo plivati, s najjužnijom Prevlakom koja graniči s SiCG.

► **Kako je uopće došlo do ideje za ovim nesvakidašnjim sportskim podvigom?**

Sama ideja o ovom plivačkom maratonu od Savudrije do Prevlake nije nova, ona je postojala još od prije, ali je baš u vrijeme njene prvobitne realizacije započeo rat i ona je odložena za budućnost. Ta budućnost se događa u sadašnjosti – u dva udarna ljetna mjeseca i kroz blizu šezdeset etapa nastojat ću preplivati cijeli Jadran. U svojoj dosadašnjoj aktivnoj plivačkoj karijeri više puta sam preplivao brojne jadranske dionice, ali sada želim to učiniti »u komadu«.

► **Cijela ideja ovog, za Hrvatsku značajnog sportskog pothvata, koji je i pod pokroviteljstvom predsjednika Mesića, ima i poruku mladim naraštajima. Što želite poručiti svojim plivanjem tijekom kojeg ćete prekriti više od 1.000 morskih kilometara?**

U prvom redu poruka, koju bih želio odaslati tijekom trajanja ovog maratona, je »Sportom protiv droge«, a ovim sloganom nastojim ukazati mladima da žive svoje živote daleko od te opake napasti i da se što više bave sportom. Također, na ovaj poduhvat me je navela i jedna poražavajuća okolnost ishoda ankete rađene na ulicama Splita, kada 87 posto mladeži nije znalo niti gdje je Savudrija niti Prevlaka. Predsjednik Mesić, generalni i počasni pokrovitelj ovog maratona, rekao je: »Poslije ovog maratona i djeca u vrtićima će znati gdje su Savudrija i Prevlaka«.

► **Svojevrsna uvertira ovom velikom sportskom pothvatu bilo je prošlogodišnje preplivavanje La Manchea. Kako godinu dana poslije gledate na taj veličanstveni pothvat kojim ste postali prvi Hrvat kojemu je to uspjelo?**

Izuzetno mi je drago što mi je pripala ta čast da budem prvi Hrvat čije je ime upisano u zlatnu knjigu plivača koji su uspjeli savladati hiroviti kanal između Engleske i Francuske. Na klisurama engleskog grada i luke Dover danas se vijori i naša zastava, na što sam osobito ponosan.

► **Statistički gledano, kako je izgledao taj plivački poduhvat prilikom kojeg ste »spojili« englesku i francusku morsku obalu?**

La Manche sam uspio preplivati iz drugog pokušaja, jer su prilikom prvog pokušaja vremenske prilike bile izrazito nepovoljne pa sam morao odustati. U drugom startu krenuo sam u 10 sati i 46 minuta (Dover, Engleska – Shakespeare beach) izjutra i na drugu stranu stigao u 22 sata i 13 minuta

Plivački uspjesi

Tijekom svoje duge karijere brojni su plivački uspjesi, koje je Veljko ostvario plivajući diljem svijeta. Primjera radi još 1971. godine je postao svjetskim prvakom, plivajući maraton Capri – Napoli, što je ponovio i sljedećih nekoliko godina, osvajajući laskavu titulu najboljeg svjetskog maratona. Između brojnih vodeni destinacija plivao je u SAD, Kana di, Australiji, Kini, Seychellima. Na svjetskom kongresu WPMSF proglašen je »Legendom svjetskog maratonskog plivanja«, a za doprinos afirmaciji plivačkog sporta odlikovan je brojnim visokim državnim i mjesnim odlikovanjima.

(Calais, Francuska – Cape Gris Nez). Za 11 sati i 27 minuta preplivao sam, zbog djelovanja morskih struja, te plime i oseke) cijelih 44.964 m (44,96 km). Inače, u ravnoj crti dužina samog kanala je 35,28 km, ali je poradi jakih morskih struja nemoguće držati taj najkraći kurs. Temperatura mora na kojoj sam plivao je bila u prosjeku oko 15 stupnjeva, a temperatura zraka 19-20 stupnjeva Celzija. Tijekom plivanja sam izgubio 6 kilograma, a prosječno sam plivao 3,9 km na sat. (65,2 m u minuti).

Brzina

Već u jednoj od prvih etapa ovog maratona Veljko Rogošić je pokazao o kakvoj se plivačkoj veličini radi, kada je u Vrsar stigao sat vremena prije očekivanog dolaska.

► Govori se da pripremate poslije 1.000 kilometara »Jadrana« još jedan vanse - rijski plivački pothvat. O čemu je riječ?

Postoji ideja i ozbiljna namjera da preplivam morsku razdaljinu između Afrike i Europe i tako postanem prvi maratonac kojemu je uspjelo spojiti dva kontinenta. Ali, za realizaciju tog opsežnog pothvata potrebno je osigurati i značajna financijska sredstva, pa ostaje sve pod znakom pitanja glede ostvarenja te zamisli. I ovaj maraton od Savudrije do Prevlake realizira se zahvaljujući nesebičnoj podršci prijatelja i sponzora. Ukoliko se osiguraju dostatna sredstva ja sam spreman to napraviti krajem rujna.

► Tijekom svih proteklih desetljeća plivali ste gotovo svuda po svijetu, u različitim »vodenim uvjetima«. Kako je plivati u »svom« Jadranu?

U Jadranu je lijepo plivati iz više razloga. Prvo što je to naše more, neopasno za plivanje jer ne može biti previše uzburkano i more koje nema morskih pasa, što je najbitnije. Lijepo je plivati kada plivaš licem okrenut prema svom Jadranu, kada te na obali dočekuju tvoji ljudi. Drukčije je to nego kada se pliva u opasnim morima, rijekama ili jezerima u kojima vrebaju raznorazne opasnosti u vodi. Ja sam plivao u svim većim svjetskim morima, čak i tamo gdje su mnogi nastradali. Primjerice, kada se sjetim Novog Zelanda i Cookovog prolaza u kojemu je četvoricu plivača ispred mene morski pas rastrgao, a ja sam ipak prošao dalje i postao jedini kojemu je to uspjelo.

► Koja je Vaša prosječna brzina kada plivate u tzv. normalnim uvjetima?

Kada sam plivao maraton Podgora – Rijeka, moja je brzina iznosila prosječno 5,1 km na sat, tijekom ovog maratona koji trenutno plivam ona, ovisno o uvjetima mora, iznosi između 3,7 – 4,2 km. Ali mogu reći da sam sada znatno izdržljiviji i u odličnoj tjelesnoj kondiciji.

► Koje su dužine etapa tijekom maratona »Savudrija – Prevlaka«?

Najduža etapa bi trebala biti 25 km, a najviše ih ima od 15 do 20 km. To prije svega ovisi o gradu koji želi da dođem u njega, jer sam ulazak u pojedini grad donosi barem dodatni kilometar skretanja sa zamišljene rute.

► Poznato je da tijekom višesatnog boravka u moru gubite na težini. Čime se okrepljujete za vrijeme plivanja?

Nekada sam pio »Pipi«, smijeh (u pitanju je bila velika reklama za poznatu oranžadu), sada smo »odrasli« pa pijemo vina, smijeh. Ali, okrepa je u posve drugom planu tijekom plivanja, mnogo je važnija zaštita od jakih sunčevih zraka kojima je tijelo sve vrijeme izloženo. Iznim-

Brijanje brkova

Zaštitni znak Veljka Rogošića su njegovi brkovi, po kojima je godinama poznat kod svih ljubitelja plivačkog sporta. Prije »prelaska« La Manchea zarekao se da će ih obrijati ukoliko uspije, što je i učinio u Calaisu na francuskoj obali.

no je važno koristiti pravilnu zaštitu, u pitanju su posebno pripravljene kreme, jer ako dođe do rana na leđima onda je gotovo s daljnjim plivanjem.

► Kako ste se pripremali za ovaj maraton i koliko članova momčadi vas prati?

Na treninzima i pripremama za ovaj pothvat preplivao sam više od 3.000 km i posve sam spreman u svakom pogledu. Glede momčadi koja me prati i osigurava sigurnost mog plivanja, u njoj je trenutno 18 ljudi i oni su također izloženi velikim tjelesnim naporima, posebice momci koji idu ispred mene u gumenim čamcima po 6-7 sati na užarenom suncu.

► Imate li još kakvih želja u vezi maratonskog plivanja?

Imam želju, a to namjeravam i uraditi, da ponovno preplivam La Manche, ali u oba smjera i postanem jedini plivač u povijesti kojemu je to uspjelo. ■

Banovina Hrvatska Vladka Mačeka

Priredio: Zdenko Samaržija

16. srpnja 1989. godine umro je u Salzburgu *Herbert von Karajan*, austrijski kultni dirigent. Rođen je 5. travnja 1908. u Salzburgu

18. srpnja 1696. godine osnovano je prvo vinarsko društvo u Hrvatskoj.

18. srpnja 1936. godine buknuo je Španjolski građanski rat u kojem su sudjelovali mnogi hrvatski dragovoljci.

19. srpnja 1526. zauzele su Osmanlije Petrovaradin.

19. srpnja 1893. godine u Gruziji, u selu Bagdadi rodio se *Vladimir Majakovski*, ruski pjesnik, dramatičar, pisac filmskih scenarija, slikar, redatelj i glumac. Samoubojstvo je izvršio 14. travnja 1930. godine.

20. srpnja 1969. godine, u 21 sat, 17 minuta i 42 sekunde na mjesecavu se površinu spustila američka letjelica Apollo-11 s astronautima *Neilom Armstrongom* i *Edwinom Aldrinom*. Treći astronaut *Michael Collins* ostao je kružiti oko Mjeseca.

nagoditi s beogradskim vlastodršcima. Nakon Radićeve smrti i

20. srpnja 1879. godine u Jastrebarskom rođen je *Vladko Maček*, hrvatski političar i disident. Diplomirao je pravo, doktorirao i zarana se priključio političkoj koncepciji *Stjepana Radića*. Prvih godina monarhističke Jugoslavije pratio je Radića u svim aktivnostima i uspinjao se u hijerarhiji stranke, a kada je Stjepan Radić utamničen, postao je, zapravo, lider stranke. Kao vješt pregovarač često se znao

formalno je preuzeo vođenje stranke. Robijao je nevin – na montiranom procesu nije mu dokazana krivnja za bombaški napad u Zagrebu – i zbog protivljenja odredbama Oktroiranog ustava; potpisao je Zagrebačke punktacije. Nakon smrti kralja *Aleksandra* pušten je iz zatvora, a vješto koristeći međunarodne čimbenike te opće nezadovoljstvo postojećim državnim sustavom, prisilio je vladu, iza koje je stajao namjesnik knez *Pavle Karađorđević*, na pregovore s vođama hrvatskoga naroda. Uskoro je stvorena Banovina Hrvatska (25. kolovoza 1939. godine), kojom je počela federalizacija monarhističke Jugoslavije – vodeća politička odrednica Vladka Mačeka. Međutim, s Banovinom nije, osim Mačeka, valjda nitko bio zadovoljan. Nije mogla saživjeti ni zbog vanjskih čimbenika – 6 dana nakon njenoga stvaranja počeo je Drugi svjetski rat. Odbio je ponudu nacista da bude vođa Hrvatske pod njemačkim protektoratom. Ustaški ga je režim zatvorio u Jasenovac a kasnije ga držao u pritvoru. Protivio se komunističkom režimu te emigrirao. Umro je 15. svibnja 1964. u Washingtonu. Posmrtni ostaci preneseni su 1996. godine u Zagreb.

20. srpnja 1866. godine u vodama pokraj Visa odigrala se značajna pomorska bitka između Austrije i Italije.

21. srpnja 1773. godine ukinut je isusovački red. Družbu Isusovu, crkveni red osnovao je *Ignacije Loyola*. Vještima manevrima, isusovci su koncentrirali golemu moć te su smetali mnogim moćnicima. No kako bi obnovio Katoličku crkvu nakon Francuske revolucije i dominacije *Napoleona*, papa je 1814. godine iznova utemeljio isusovce.

21. srpnja 1982. godine umro je u Splitu *Mirko Rački*, hrvatski slikar. Rođen je 13. listopada 1879. godine u Novom Marofu kraj Varaždina. Studirao je u Münchenu i Rimu. Prijateljvao je s *Bukovcem*, *Meštrovićem*, *Kršnjavićem*, koji su ostavili golem utjecaj na njegovo slikarstvo. Slikao je monumentalne kompozicije nadahnute nacionalnim zanosom te pejzaže, religiozne slike, a osobito je puno portretirao.

22. srpnja 356. godine prije Krista rođen je *Aleksandar*, makedonski vladar, kojeg ubrajamo u najveće osvajače u povijesti. Umro je 13. lipnja 323. godine prije Krista u Babilonu.

BASTVOD- VICA SUBA	SLAVNI HRVATSKI TENISAČ (NA 50. I 60.)	POSUŽI- TELJ	ETAŽA	ČOVJEK KOJEM JE UBRILA ŽENA	PISAC MATAVULJ	OTOK POKRAJ ZADARA	ORGANSKI SPOLNOM NUŽNI ZA KRAVLJU (20- 30. I 40. I 50.)	VELIKA RJEKA U JUŽNOJ AM. (1800)							
FRAKTIČNO POZNA- VANJE ČINJENICA															
KUŠANKAS KOSIČIĆ															
SAMO RADNE STRAVE															
NI NALO GITAČAN															
BRUKA, STRANICA															
"URAN"															
NE IZOSTAVI OSUJCAJ															
GRAD U DALMA- TINSKOJ ZALUČJI															
VIEŠTA JEDINI (NA OR- JENTU)															
"IRIDIJ"															
ŽITELJ OCARSKI															
ČRČKO OTOK U JEDNOM ZALJEVU (OTKLE DA GRČE IČIŠE) PROTIV PERZIJANACA OLUMAC HADKMAN															
MOŠTITI PRIROD- NOJ VELIČINI															
RAŠVJEŠE PILIN															
SAŠTAJN VEZNIK															
"ŠTANJOL- SKA"															
MALICNA OTEKLINA VI (2000) IČIŠE IČIŠE IČIŠE IČIŠE IČIŠE															
ŽIDOVSKA OBECANA ZEMLJA															
VATRA															
ČIMUJ, /AVI /IČIŠE															

RJEŠENJA IZ PROŠLOGA BROJA:

DINOSAUR, AMAZONKA, NEPOSLOH, ILAN, ASL, EA, SAS, O, L, OKSER, ALBATROS, TIARA, BA, REDUKTOR, BR, PORTAL, RASAD, O, KALE, BAJADERA, VOL, ISKAKANJE, AN, IZOSTAVNIK, MOPS, ČIRO, KADROVIK, K, MOMA, RAN, IRSKA, JAVANAC, IKS, AV, A, OLIN, ACETILEN, RUDI, OCTAR, SAKE, ARIJADNA, RASTER, MAKARANKA, KAIRO.

PETAK 22. 7. 2005.

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Gilmoreice, serija
 11.00 – Divlja Australoazija:
 Južna mora

12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Saga o Maiama, serija
 13.20 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Prosjaci i sinovi,
 dramska serija
 15.05 – Globalno sijelo
 15.35 – Reprizni program
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Alpe-Dunav-Jadran
 16.55 – Brod, dokumentarna serija
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Gata
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Ljeto u gradu: Omiš
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.15 – Kronika 52. filmskog
 festivala u Puli
 22.30 – Plač, mini-serija
 00.20 – Ljeto za sjećanje,
 hrvatski film
 01.55 – Seaquest, serija
 02.40 – Špijunke, serija
 03.25 – Svijet prema Jimu 2.,
 humoristična serija
 03.50 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 04.15 – Večer s Joolsom
 Hollandom
 05.00 – Hit ljeta
 05.30 – Alpe-Dunav-Jadran
 06.00 – Ljeto u gradu: Omiš
 06.55 – Saga o Maiama, serija

HRT 2

07.30 – TV vodič
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – Connan, crtana serija
 08.50 – ŽUTOKLJUNAC
 09.45 – Pleme 3., serija
 10.35 – Dobri zmaj Dexter,
 nizozemski film za djecu
 11.55 – Hit ljeta
 12.25 – Seaquest, serija
 13.10 – Bijeli Očnjak 2.,
 američki film
 14.55 – Vijesti za gluhe
 15.05 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila
 za dečke moje kćeri
 tinejdžerice,
 humoristična serija
 16.35 – Bob Paterson,
 humoristična serija
 17.10 – Alias 2., serija
 17.55 – Zabavni program
 18.20 – Krugovi – sigurnost u
 cestovnom prometu
 18.40 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Svijet prema Jimu 2.,
 humoristična serija
 19.15 – Zvezdane staze:
 Enterprise 2., serija
 20.05 – Probuđena savjest,
 američki film
 22.37 – Promet danas
 22.40 – Montreal: Vaterpolo, SP:
 Hrvatska – Mađarska, sn.
 23.50 – Špijunke, serija
 00.40 – Večer s Joolsom
 Hollandom
 01.25 – Sašina ekipa, serija
 02.15 – 24 (3.), serija
 03.00 – Frasier 6.,
 humoristična serija

08.35 Taxi free
 09.00 Jedan na jedan,
 talk show Alke Vuice
 10.10 Izlog strasti, serija
 10.35 Rubi, serija
 11.25 Zatočenica, serija
 12.25 Ciganke, serija
 13.25 Dream Team, serija
 13.50 Izlog strasti, serija
 14.25 Šaljivi kućni video
 14.55 Nauči me voljeti, serija
 15.50 Ciganke, serija
 16.45 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija

17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Idealan muž, igrani film
 22.45 Tour d' France – sažetak
 23.00 Drugo lice – Petar
 Vlahov show
 00.00 Pripravnik, reality show
 00.55 Motovun film festival,
 reportaža
 01.15 Buffy, ubojica vampira, serija
 02.00 Kraj programa

07.30 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija (R)
 08.20 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 09.10 Sanja, talk show (R)
 10.05 Eksploziv, magazin (R)
 10.45 Razbojnik– u sjeni laži,
 dramska serija (R)
 11.40 Ambasador, igrani film,
 drama
 14.10 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 15.00 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 16.00 Simpsoni,
 humoristična
 animirana serija
 16.25 Roseanne,
 humoristična serija
 16.55 Bračne vode,
 humoristična serija
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Proklet bio alkohol!,
 talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Razbojnik– u sjeni laži,
 dramska serija
 20.35 Osvježanje u plavom,
 igrani film, komedija
 22.25 Mala Odessa, igrani film,
 kriminalistička drama

23.55 Vijesti, informativna emisija
 00.05 Pakleno ludilo, igrani film

SUBOTA

HRT 1

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Vijesti
 08.10 – Kinoteka: Kotch,
 američki film

10.00 – Vijesti
 10.10 – Promet danas
 10.15 – Gilmoreice, serija
 11.00 – Gužva na nebu,
 dokumentarna serija
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Saga o Maiama, serija
 13.15 – Prizma – multinacionalni
 magazin
 14.00 – Vrtlarjenje,
 dokumentarna serija
 14.30 – Život sa stilom
 15.00 – Vijesti
 15.15 – Sinatra, mini-serija
 16.45 – Promet danas
 16.50 – Oprah Show
 17.35 – Put života,
 dokumentarna serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Danteov Vrh, američki film
 21.55 – Dnevnik
 22.05 – Vijesti iz kulture
 22.10 – Kronika 52.
 filmskog festivala u Puli
 22.25 – Terminator, američki film
 00.15 – Shootfighter:
 Borba do smrti,
 američki film
 01.50 – Fredy je popušio,
 američki film
 03.15 – Newyorški plavci 11.,
 serija
 04.00 – Sinatra, mini-serija
 05.30 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 05.45 – Oprah Show
 06.30 – Saga o Maiama, serija

23. 7. 2005.

- 07.35 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.00 – Parlaonica
 08.50 – U zemlji igračaka, crtani film
 09.35 – Julija, serija
 11.05 – Kućni ljubimci
 11.35 – Vijesti iz kulture
 11.40 – Duhovni izazovi
 11.55 – Na rubu znanosti: Iskustva bliska smrti
 12.55 – Hockenheim: Kvalifikacijski trening F1 za Veliku nagradu Njemačke, prijenos
 14.00 – Automagazin
 14.35 – Hit ljeta
 15.35 – Zabavni program
 16.05 – TV raspored
 16.10 – Može li kondom ubiti? dokumentarni film
 16.55 – Simpsoni 13., humoristična serija
 17.25 – HNL: Cibalia – Dinamo, prijenos
 19.25 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 20.15 – Newyorški plavci 11., serija (12)
 21.00 – Omiš 2005., prijenos festivala
 22.35 – Promet danas
 22.40 – Sport danas
 23.00 – Omiš 2005. – proglašenje pobjednika
 23.30 – Može li kondom ubiti?, dokumentarni film
 00.15 – National Geographic: Krokodili ubojice iz Ugande
 01.05 – Put života, dokumentarna serija

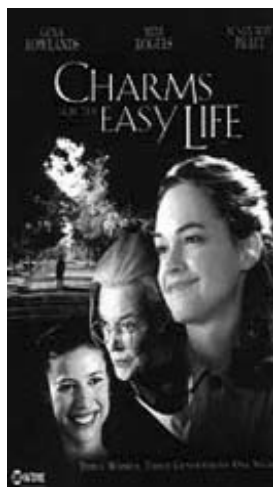

- 08.00 Dječji program
 Pokémoni
 Kralj šamana
 09.45 TV prodaja
 10.00 Mr. Bean, crtana serija
 10.25 Futurama, crtana serija
 10.45 TV prodaja
 10.55 Basket jam 2005. – Zadar
 11.05 Andy Richter, serija
 11.30 Moja slavna sestra, serija
 11.55 Mi nismo plavuše, serija
 12.20 VIP DJ, glazbena emisija
 13.30 Kraljica mača, serija
 14.20 Čarobnice, serija
 15.15 Bumerang, serija

- 16.10 Vijesti
 16.20 Čokolada, igrani film
 18.30 Automotiv, auto-moto magazin
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Ona ili on, kviz
 21.00 Velika poplava, igrani film
 22.45 Tour d' France – sažetak
 23.00 Na rubu zakona, serija
 23.55 Izvještaj Matrix, serija
 00.50 Angel, serija
 02.00 Kraj programa

- 07.10 Ambasador, igrani film (R)
 09.35 Beyblade, crtana serija (3 epizode)
 10.45 Lud za tobom, humoristična serija (2 epizode)
 11.35 Kako su me oženili, humoristična serija
 11.55 Male čari za lakši život, igrani film, drama

- 13.45 Everwood, dramska serija
 14.35 Školske tajne, humoristična dramska serija (2 epizode)
 16.15 Osvježenje u plavom, igrani film (R)
 17.50 Zvijezde Ekstra– Zašto su zvijezde lijepe, zabavna emisija
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Exploziv: Tvornica misica, magazin
 20.15 Plava munja, igrani film, akcijska komedija
 21.50 Sahara, igrani film, akcijski
 23.40 Playboy: Put strasti, igrani film, erotski
 01.20 Mala Odessa, igrani film, kriminalistička drama (R)

NEDJELJA 24. 7. 2005.

- 07.20 – TV kalendar
 07.30 – Vijesti
 07.40 – Lantern Hill, kanadski film
 09.30 – Aladdin, crtana serija

- 09.50 – Timon i Pumbaa, crtana serija
 10.15 – Promet danas
 10.20 – Ciklus Columbo: Ubojstvo, dim i sjenke, američki TV film
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Plodovi zemlje
 13.20 – Split: More
 14.00 – Nedjeljom u dva
 15.05 – Vijesti
 15.15 – Promet danas
 15.20 – Život sa stilom
 15.50 – Svečana priredba Međunarodne smotre folklor, snimka
 17.30 – Mladenkin otac, američki film
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Kraljica noći, hrvatski film
 21.40 – Dnevnik
 21.50 – Vijesti iz kulture
 22.00 – Ciklus Rocky: Rocky III, američki film
 23.40 – Nedjeljom u dva
 00.40 – Las Vegas, serija
 01.25 – Siska 4., serija
 02.25 – Mladenkin otac, američki film
 04.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.20 – Simpsoni 13., humoristična serija
 04.45 – Svečana priredba Međunarodne smotre folklor, snimka
 06.15 – Split: More

- 07.30 – TV vodič
 08.15 – Julija, serija
 10.40 – Biblija
 10.50 – Portret crkve i mjesta
 11.00 – Omiš: Sveta misa, prijenos

- 12.05 – Opera Box
 12.35 – Vijesti iz kulture
 12.45 – Mir i dobro
 13.20 – Inside Grand Prix
 13.50 – Hockenheim: Formula 1 za Veliku nagradu Njemačke, prijenos
 16.00 – Krešo Ćosić – čovjek ispred vremena, dokumentarni film
 16.55 – Dokumentarni program
 17.25 – Plač, mini-serija
 19.15 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 20.05 – Las Vegas, serija
 20.55 – Siska 4., serija
 21.55 – Simpsoni 13., humoristična serija
 22.15 – Promet danas
 22.20 – Ruby Wax s Joan Collins
 22.55 – Sport danas
 23.55 – Montreal: Plivanje, SP – prijenos
 02.00 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 02.45 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 03.30 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 04.15 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 05.00 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 05.45 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija

- 07.00 Dječji program
 Pokémoni
 Kralj šamana

NEDJELJA

08.40 Životna utakmica, igrani film
 10.25 Ukočeni od straha, igrani film
 12.30 VIP DJ, glazbena emisija
 13.40 U sedmom nebu, serija
 14.35 Kralj Queensa, serija
 15.05 Ona ili on, kviz
 16.00 Vijesti
 16.10 Spy Kids II, igrani film
 18.00 Red Carpet, zabavna emisija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Lude 70-e, serija
 20.00 Od glave do pete, zabavna emisija
 21.00 Sjećanja mog srca, igrani film
 22.40 Tour d' France – sažetak
 22.55 Zona smrti, serija
 23.50 Čovjek bez prošlosti, serija
 00.45 Automotiv, auto-moto magazin
 01.25 Kraj programa

08.50 Beyblade, crtana serija (3 epizode)
 09.55 Astro boy, crtana serija
 10.45 2 glupa psa, crtana serija
 11.10 Spiderman, crtana serija

11.30 Kramer protiv Kramera, igrani film, drama
 13.10 Školske tajne, humoristična dramska serija (2 epizode)
 14.40 Plava munja, igrani film, akcijska komedija (R)
 16.20 Poigravanje, igrani film, drama
 18.00 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Salto, zabavna emisija
 20.15 Nebo gori, igrani film, crna komedija/ kriminalistički
 21.55 FBI: Istraga, dokumentarno-kriminalistička serija
 22.50 Novi forenzičari, dokumentarno-kriminalistička serija
 23.45 Autopsija, dokumentarno-kriminalistička serija
 00.15 Playboy: Put strasti, igrani film, erotski (R)

PONEDJELJAK 25. 7. 2005.

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Gilmoreice, serija
 11.00 – Divlja Australoazija: Zemlja eukaliptusa
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Saga o Maiama, serija
 13.25 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.15 – Prosjaci i sinovi, TV serija
 15.10 – Globalno sijelo
 15.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Svete planine svijeta: Veliki potop
 16.55 – Brod, dokumentarna serija
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Hvar

19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Idemo na sjever
 21.50 – Dnevnik
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.10 – Ljetni hit: Udana za mafiju, američki film
 23.50 – Vrijeme je za jazz
 00.50 – Mučke 2., humoristična serija
 01.20 – Seaquest, serija
 02.05 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 02.50 – Bez traga 2., serija (12)
 03.35 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 04.00 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 04.25 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.40 – Hit ljeta
 05.10 – Idemo na sjever
 05.55 – Saga o Maiama, serija

07.30 – TV vodič
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Ružno pače, crtana serija
 08.50 – ŽUTOKLJUNAC
 09.45 – Pleme 3., serija
 10.35 – Kojoti, američki film za djecu
 12.05 – Hit ljeta
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – Ciklus Columbo: Ubojstvo, dim i sjenke, američki TV film
 14.55 – Vijesti za gluhe
 15.05 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 15.35 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.20 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 16.40 – Bob Patterson, humoristična serija
 17.00 – Alias 2., serija
 17.45 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 18.15 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 19.00 – Umag: Tenis, ATP – prijenos prvog meča
 21.20 – Bez traga 2., serija (12)
 22.10 – Mučke 2., humoristična serija
 22.40 – Promet danas
 22.45 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 23.30 – NOĆNI RETROVIZOR: Frasier 6., humoristična serija
 23.55 – Montreal: Plivanje, SP – prijenos
 02.00 – Sašina ekipa, serija
 02.50 – 24 (3.), serija
 03.35 – Umag: Tenis, ATP – snimka drugog meča

09.15 Taxi free
 09.45 Šaljivi kućni video
 10.15 Izlog strasti, serija
 11.00 Rubi, serija
 11.50 Ciganke, serija
 12.35 Zatočenica, serija
 13.50 Šaljivi kućni video
 14.20 Mr. Bean, serija
 14.55 Nauči me voljeti, serija
 15.50 Ciganke, serija
 16.45 Vijesti

16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Jelena, serija
 21.00 Prvi u tjednu
 Vjenčanje iz vedra neba, igrani film

22.50 JAG, serija
 23.45 Izvještaj Matrix, serija
 00.40 Kraj programa

08.40 Dr. Stefan Frank, dramska serija (R)
 09.35 Luna– sirena s kariba, telenovela (R)
 10.20 Sanja, talk show (R)
 11.10 Ekkluziv, magazin (R)
 11.55 Razbojnik– u sjeni laži, dramska serija (R)
 12.45 Smrtonosni zavjet, igrani film, triler
 14.15 Luna– sirena s kariba, telenovela
 15.05 Dr. Stefan Frank, dramska serija
 16.00 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.50 Bračne vode, humoristična serija
 17.15 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Prijatelji stari, gdje ste..., talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Razbojnik– u sjeni laži, dramska serija
 20.40 Super nanny, dokumentarna sapunica
 21.30 Netko poput tebe, igrani film romantična komedija
 23.10 Vijesti, informativna emisija
 23.25 Nebo gori, igrani film, crna komedija/ kriminalistički (R)

UTORAK 26. 7. 2005.

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.03 – Mali savjeti za uređenje doma
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Gilmoreice, serija
 11.00 – Divlja Australoazija: Otočne arke
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Saga o Maiama, serija
 13.25 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.15 – Prosjaci i sinovi, TV serija
 15.15 – Globalno sijelo
 15.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Svete planine svijeta: Himalaja – staništa bogova

16.55 – Brod, dokumentarna serija
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Jelsa
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Fokus
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.20 – Ljetni hit: Gradska vijećnica, američki film
 00.10 – Mučke 2., humoristična serija
 00.40 – Seaquest, serija
 01.25 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 02.10 – U vrtlogu igre, serija
 03.05 – Whoopy, humoristična serija
 03.25 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 03.50 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 04.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.25 – Hit ljeta
 04.55 – Fokus
 05.50 – Saga o Maiama, serija
 07.30 – TV vodič
 07.50 – TV kalendar

HRT 2

08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Obiteljski pas, crtana serija
 09.45 – Pleme 3., serija
 10.35 – Povratak u tajni vrt, američki film za djecu
 12.05 – Hit ljeta
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – Boja prijateljstva, američki film
 14.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 14.55 – Vijesti za gluhe
 15.05 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 15.35 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.20 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejđerice, humoristična serija
 16.40 – Bob Patterson, humoristična serija
 17.00 – Alias 2., serija
 17.45 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 18.15 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 19.00 – Umag: Tenis, ATP – prijenos 1. meča
 21.20 – Whoopy, humoristična serija
 21.45 – U vrtlogu igre, serija
 22.35 – Promet danas
 22.40 – Mučke 2., humoristična serija
 23.15 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 00.00 – Montreal: Plivanje, SP –] uključanje u prijenos
 02.10 – Sašina ekipa, serija
 03.05 – 24 (3.), serija
 03.50 – Frasier 6., humoristična serija
 04.15 – Umag: Tenis, ATP – snimka drugog meča

09.00 TV prodaja
 09.15 Taxi free
 09.45 Šaljivi kućni video
 10.15 Izlog strasti, serija
 10.45 TV prodaja
 11.00 Rubi, serija
 11.50 Jelena, serija
 12.35 Zatočenica, serija
 13.35 TV prodaja
 13.50 Šaljivi kućni video
 14.20 Mr. Bean, serija
 14.45 TV prodaja
 14.55 Nauči me voljeti, serija
 15.40 TV prodaja
 15.50 Ciganke, serija

16.45 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Jelena, serija
 21.00 Tanka plava linija, serija
 21.30 Izgubljeni, serija
 22.30 Svi vole Raymonda, serija
 23.00 JAG, serija
 23.55 Izvještaj Matrix, serija
 00.50 Kraj programa

08.35 Dr. Stefan Frank, dramska serija (R)
 09.30 Luna – sirena s Kariba, telenovela (R)
 10.15 Sanja, talk show (R)
 11.10 Eksploziv, magazin (R)
 11.50 Razbojnik – u sjeni laži, dramska serija (R)
 12.45 Dracula: Veseli mrtvac, igrani film, horor komedija
 14.15 Luna – sirena s Kariba, telenovela
 15.05 Dr. Stefan Frank, dramska serija
 16.00 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.55 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Dadija, humoristična serija
 17.45 Sanja: Bio sam tjelehoranitelj Severini, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Razbojnik – u sjeni laži, dramska serija
 20.40 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija
 21.40 Pleasantville, igrani film, fantastična komedija

23.45 Vijesti, informativna emisija
 00.00 Netko poput tebe, igrani film, romantična komedija (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Gilmoreice, serija
 11.00 – Divlja Australoazija: Novi svjetovi

12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Saga o Maiama, serija
 13.25 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.15 – Prosjaci i sinovi, TV serija
 15.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Svete planine svijeta: Kailash – središte svijeta
 16.55 – Brod, dokumentarna serija
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Starigrad
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Boje turizma
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.20 – Ljetni hit: Zločin i kazna u predgrađu, američki
 23.55 – Mučke: Diamonds are for Heather – special
 00.25 – Seaquest, serija
 01.10 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 03.40 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 04.05 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 04.30 – Hit ljeta
 05.00 – Boje turizma
 05.55 – Saga o Maiama, serija (12)

HRT 2

07.30 – TV vodič
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Dennis, crtana serija

SRIJEDA 27. 7. 2005.

08.50 – ŽUTOKLJUNAC
 09.45 – Pleme 3., serija
 10.35 – Olujni dječak,
 američki film za djecu
 12.00 – Hit ljeta
 12.30 – Seaquest, serija
 13.15 – Povratak Sherlocka
 Holmesa, američki film
 14.40 – Vijesti za gluhe
 14.50 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 15.20 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.05 – 8 jednostavnih pravila
 za dečke moje kćeri
 tinejdžerice,
 humoristična serija
 16.25 – Bob Patterson,
 humoristična serija
 16.45 – Alias 2., serija
 17.30 – Svijet prema Jimu 2.,
 humoristična serija
 18.00 – Zvezdane staze:
 Enterprise 2., serija
 18.45 – Umag: Tenis, ATP –
 prijenos 1. meča
 20.40 – Nogometna Liga prvaka –
 pretkolo: Debrecen-Hajduk
 prijenos

22.40 – Promet danas
 22.45 – Mučke: Diamonds are
 for Heather – special
 23.20 – Walker – teksaški rendžer
 5., serija
 00.05 – Montreal: Plivanje, SP –
 uključanje u prijenos
 02.10 – Sašina ekipa, serija
 03.00 – 24 (3.), serija
 03.45 – Frasier 6.,
 humoristična serija
 04.10 – Umag: Tenis, ATP –
 snimka drugog meča

09.00 TV prodaja
 09.15 Taxi free
 09.45 Šaljivi kućni video

10.15 Izlog strasti, serija
 10.45 TV prodaja
 11.00 Rubi, serija
 11.50 Jelena, serija
 12.35 Zatočenica, serija
 13.35 TV prodaja
 13.50 Šaljivi kućni video
 14.20 Mr. Bean, serija
 14.45 TV prodaja
 14.55 Nauči me voljeti, serija
 15.40 TV prodaja
 15.50 Ciganke, serija
 16.45 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Jelena, serija
 21.00 Bumerang, serija
 22.00 Preživjeti katastrofu,
 dokumentarni film
 23.00 JAG, serija
 23.55 Izvještaj Matrix, serija
 00.50 Kraj programa

08.25 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija (R)
 09.15 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 10.05 Sanja, talk show (R)
 11.00 Exploziv, magazin (R)
 11.40 Razbojnik– u sjeni laži,
 dramska serija (R)
 12.35 Lovac, igrani film,
 akcijski triler
 14.15 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 15.05 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 16.00 Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 16.25 Roseanne,
 humoristična serija
 16.55 Bračne vode
 humoristična serija
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Šu šu,
 svi već šušljaju o tom!,
 talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Exploziv, magazin
 19.45 Razbojnik– u sjeni laži,
 dramska serija
 20.40 Mjenjačnica,
 zabavna emisija
 21.30 Oženio sam se za ubojicu,
 igrani film, romantična
 komedija
 23.10 Vijesti, informativna emisija
 23.25 Pleasantville, igrani film,
 fantastična komedija (R)

ČETVRTAK

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Gilmoreice, serija
 11.00 – Nil: Krokodili i kraljevi
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Saga o Maiama, serija
 13.25 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.15 – Prosjaci i sinovi, TV serija
 15.10 – Globalno sijelo
 15.40 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.55
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Svete planine svijeta:
 Olimp – Zeusov tron

16.55 – Brod, dokumentarna serija
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Pitve
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Kratki susreti
 21.50 – Dnevnik
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.10 – Ljetni hit:
 Pucanj nije brisan,
 američki film
 23.55 – Mučke 3.,
 humoristična serija
 00.25 – Seaquest, serija
 01.10 – Film
 03.50 – Svijet prema Jimu 2.,
 humoristična serija
 04.15 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 04.40 – Hit ljeta
 05.10 – Kratki susreti
 05.55 – Saga o Maiama, serija

07.30 – TV vodič + turistička
 središta Hrvatske
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – Ružno pače, crtana serija
 08.50 – ŽUTOKLJUNAC
 09.45 – Pleme 3., serija
 10.35 – Čarobna stijena,
 američki film za djecu
 12.05 – Hit ljeta
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – Kandidat, američki film
 14.50 – Vijesti za gluhe
 15.00 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila
 za dečke moje kćeri
 tinejdžerice,
 humoristična serija
 16.35 – Bob Patterson,
 humoristična serija
 16.55 – Alias 2., serija
 17.40 – Svijet prema Jimu 2.,
 humoristična serija
 18.10 – Zvezdane staze:
 Enterprise 3., serija
 19.00 – Umag: Tenis, ATP –
 prijenos 1. meča
 21.17 – Promet danas
 21.20 – Američke komedije:
 Šangajsko podne,
 američki film
 23.10 – Mučke 3.,
 humoristična serija
 23.40 – NOĆNI RETROVIZOR:
 Frasier 6.,
 humoristična serija
 00.00 – Montreal: Plivanje, SP –
 uključanje u prijenos
 02.10 – Sašina ekipa, serija
 03.00 – 24 (3.), serija (42'14«)
 03.45 – Umag: Tenis, ATP –
 snimka drugog meča

09.15 Taxi free
 09.45 Šaljivi kućni video
 10.15 Izlog strasti, serija
 11.00 Rubi, serija
 11.50 Jelena, serija
 12.35 Zatočenica, serija
 13.50 Šaljivi kućni video
 14.20 Mr. Bean, serija
 14.45 TV prodaja
 14.55 Nauči me voljeti, serija
 15.40 TV prodaja
 15.50 Ciganke, serija
 16.45 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija

28. 7. 2005.

18.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Jelena, serija
 21.00 Kućanice, serija
 22.00 Bermudski trokut, dokumentarni film
 23.00 JAG, serija
 23.55 Motovun film festival, reportaža
 00.10 Izvještaj Matrix, serija
 01.05 Kraj programa

09.05 Dr. Stefan Frank, dramska serija (R)
 10.00 Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 10.45 Sanja, talk show (R)
 11.45 Eksploziv, magazin (R)
 12.25 Razbojnik– u sjeni laži, dramska serija (R)
 13.15 Kupidon i Cate, igrani film, drama
 14.10 Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.00 Dr. Stefan Frank, dramska serija
 16.00 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.50 Bračne vode, humoristična serija
 17.15 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Hajde da se volimo, češće i žešće!, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Razbojnik– u sjeni laži, dramska serija
 20.40 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 22.00 Cesta za raj, igrani film, drama

00.00 Vijesti, informativna emisija
 00.15 Oženio sam se za ubojicu, igrani film, romantična komedija (R)

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija TV tjednik emitirat će se, nakon dvotjedne stanke, 5. kolovoza u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. Repriza ove emisije je u subotu 6. kolovoza u 15 sati.

FILM TJEDNA

HRT 1, subota, 20.05

DANTEOV VRH

(DANTE'S PEAK, 1997.)

Film katastrofe. Harry Dalton (P. Brosnan) poznati je seizmolog i stručnjak za vulkane koji ni nakon Četiri godine ne može preboljeti smrt voljene žene stradale nakon erupcije vulkana u Južnoj Americi. Boreći se s prošlošću, Harry otputuje u gradić Dante's Peak na sjeverozapadu SAD-a gdje su zabilježene neobične seizmičke aktivnosti. Stanovnici grada upravo priređuju Pioneer Day Festival uživajući u činjenici da su proglašeni jednim od najugodnijih mjesta za život u cijeloj zemlji. Kad u obližnjem izvoru termalne vode smrtno strada jedan par, Dalton upozori gradonačelnicu Rachel Wando (L. Hamilton) da bi neaktivni vulkan iznad grada mogao erupirati. Isprva sumnjičava, Rachel povjeruje Harryju osobito kad se u brdima u klopki nađu njezina djeca Lauren (J. R. Smith) i Graham (J. Foley) koje čuva baka Ruth (E. Hoffman). I dok se dio stanovnika uopće ne osvrće na upozorenja, gradić je sve bliži velikoj katastrofi...

Uloge: Pierce Brosnan, Linda Hamilton, Charles Hallahan, Grant Heslov, Elizabeth Hoffman, Jeremy Foley, Jamie Ren'ue Smith

Scenarist: Leslie Bohem

Redatelj: Roger Donaldson Trajanje: 104'

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUIYU 22

(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE
"URNA"
A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadorđev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obaveštava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.743 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.450 din., a u jednom pravcu 1.375 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica

Put Jovana Mikića 12

Tel: 024/55-22-00

Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku

- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku

- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Jezični savjetnik

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Na izravnoj vezi« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)

»U društvu s mladima« (petkom)

20,00 h

»Aktualije« (ponedjeljkom)

»Iz hrvatske povijesti« (utorkom)

»Putokazi« (srijedom)

»Rock vremeplov« (četvrtkom)

Vjerska emisija (petkom)

20,30 h

- Vijesti dana

- Pripovijetka Balinta Vujkova

- Hitovi hrvatskih izvođača

- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

**Zlatna medalja
za kvalitetu 2005.**

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

